

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Kristýna Chyňavová

Smlouva o zákazu jaderných zbraní

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: doc. JUDr. PhDr. Veronika Bílková Ph.D., E.MA.

Katedra mezinárodního práva

Datum vypracování práce: 28. 3. 2020

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci „Smlouva o zákazu jaderných zbraní“ vypracovala samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 145 927 znaků včetně mezer.

Kristýna Chyňavová

V Praze dne

Poděkování

Chtěla bych velice poděkovat vedoucí mé diplomové práce doc. JUDr. PhDr. Veronice Bílkové Ph.D., E.MA. za odborné vedení, vstřícnost, cenné rady a nezměrnou trpělivost. Mé díky patří též JUDr. Miroslavu Tůmovi za rady, podporu a věnovanou literaturu.

Obsah

Úvod	6
1. Jaderné zbraně v historii a dnes	8
1.1 Případy použití, testování a nehod jaderných zbraní	8
1.1.1 Případy použití JZ	8
1.1.2 Testování JZ	9
1.1.3 Nehody JZ	10
2.1 JZ dnes	11
1.2.1 Počet JZ ve světě	11
1.2.2 Možné důsledky případného použití JZ	11
2. Dosažená úroveň jaderného odzbrojení.....	14
2.1 Odzbrojovací aparát	14
2.1.1 Konference o odzbrojení	14
2.2 Nejvýznamnější mnohostranné mezinárodní smlouvy	15
2.2.1 Smlouva o nešíření JZ	15
2.2.2 Smlouva o všeobecném zákazu jaderných zkoušek.....	18
2.2.3 Návrh Smlouvy o zákazu výroby štěpných materiálů pro vojenské účely.....	18
2.3 Bezjaderné zóny	18
2.4 Poradní posudek Mezinárodního soudního dvora.....	19
2.5 Všeobecný komentář č. 36 k čl. 6 Paktu o občanských a politických právech.....	21
3. Vývoj mezinárodní situace v letech 2010 - 2017	23
3.1 Rok 2010	23
3.2 Rok 2011	25
3.3 Rok 2012	25
3.4 Rok 2013	25
3.4.1 Oslo	25
3.4.2 Pracovní skupina s otevřeným koncem	26
3.5 Rok 2014	27
3.5.1 Nayarit	27
3.5.2 Vídeň	27
3.6 Rok 2016	28
3.6.1 Pracovní skupina s otevřeným koncem	28
3.6.2 Rezoluce Valného shromáždění OSN 2016	28
3.7 Rok 2017	29
4. Analýza textu NWPT.....	30
4.1 Preambule	30

4.2 Jednotlivé články NWPT	32
5. NWPT jako rámcová smlouva a odmítnuté návrhy.....	40
5.1 NWPT jako rámcová smlouva	40
5.2 Odmítnuté návrhy	42
5.2.1 Zákaz financování výroby JZ.....	42
5.2.2 Zákaz tranzitu JZ skrz vodní a vzdušný prostor.....	44
5.2.3 Ustanovení o odložené platnosti.....	46
6. Jaderné zbraně a mezinárodní obyčej, vztah NWPT a jiných smluv	47
6.1 Mezinárodní obyčej.....	47
6.1.1 Mezinárodní obyčej a NPT.....	47
6.1.2 Mezinárodní obyčej a NWPT.....	50
6.2 Komplementarita NWPT a jiných právních instrumentů týkajících se JZ	52
6.2.1 Slučitelnost existence NWPT a NPT	52
6.2.2 Slučitelnost existence NWPT a CTBT.....	54
7. Možné reakce států a budoucí vývoj	55
7.1 Možné reakce států.....	55
7.1.1 Jaderné státy	55
7.1.2 Státy pod jaderným deštníkem	56
7.1.3 Nejaderné státy	57
Závěr	59
Seznam použitých zdrojů.....	61
Abstrakt	72
Klíčová slova	72
Abstract.....	73
Key words.....	73

Úvod

Téma jaderného odzbrojení a nešíření je diskutováno od samého počátku existence jaderných zbraní. Jejich použití za 2. světové války vyděsilo celý svět, který se prostřednictvím Organizace spojených národů pokusil ihned adekvátně reagovat. Dodnes však tento zásadní problém zůstává nevyřešen a celý svět je tak neustále v nebezpečí. V roce 2017 vznikla *Smlouva o zákazu jaderných zbraní*, která jaderné zbraně zcela zakazuje a požaduje jejich naprostou eliminaci. Debata, která doprovázela proces jejího vzniku, byla značně polarizovaná. Zatímco na jedné straně stály nejaderné státy, nevládní organizace a oběti použití či testování jaderných zbraní, které považují existenci jaderných zbraní v moderním světě za nepřijatelnou a neetickou, na straně druhé jaderné a alianční státy trvaly na názoru, že jaderné zbraně hrají významnou úlohu v jejich obranných systémech a jsou nezbytné pro udržení míru ve světě. *Smlouva o zákazu jaderných zbraní* je i nadále předmětem živé diskuze. Otázkou zůstává, zda bude schopna dosáhnout ambiciózních cílů, jež si její text klade. Prozatím se zdá, že namísto okamžitého řešení zanechala svět v mírném zmatku.

Mezinárodní právo veřejné mě vždy fascinovalo právě proto, s jak komplikovanými situacemi se musí vypořádat, jakým způsobem vzniká a vyvíjí se a jaké mechanismy zde fungují. Proto jsem se ve své diplomové práci rozhodla věnovat právě *Smlouvě o zákazu jaderných zbraní* a zkoumat, jak může vypadat vývoj v natolik kontroverzní oblasti. Pro účely této práce jsem vybrala několik základních otázek, kterým se budu věnovat v rámci jednotlivých kapitol. Mým cílem je přistupovat k tématu co možná nejobjektivněji, což představuje nemalý úkol vzhledem k tomu, že i odborníci se v literatuře často uchylují k argumentaci, kterou prostupují silné emoce.

V první kapitole bych chtěla shrnout dosavadí historické události a data týkající se jaderných zbraní. Společnost má tendenci se domnívat, že jediné vážné incidenty se odehrály v roce 1945, „studená válka“ je již minulostí a nebezpečí představuje pouze několik hlavic ve vlastnictví Severní Koreje, ačkoliv každá jednotlivá hlavička představuje neustálé nebezpečí, a to bez ohledu na to, který stát ji vlastní. Následující kapitola druhá se bude věnovat dosavadní právní úpravě v oblasti jaderného odzbrojování a nešíření, mechanismům činným v této oblasti a důvody, proč tyto mechanismy nefungují. Do této části rovněž zahrnu existující bezjaderné zóny a připomenu klíčový poradní posudek Mezinárodního soudního dvora. Závěrem kapitoly

rozeberu *Všeobecný komentář č. 36 k čl. 6 Mezinárodnímu paktu o občanských a politických právech* z roku 2018, který se mimo jiné vyjadřuje i tématu přetrvávající existence jaderných zbraní.

Dále jsem se pro ilustraci situace, z níž *Smlouva o zákazu jaderných zbraní* vzešla, rozhodla do práce zařadit kapitolu, která bude procházet události několika let, které vedly k přijetí smlouvy. Průběh vyjednávání byl poměrně zajímavý, jelikož se jej účastnila řada nestátních aktérů, kteří výsledek a znění smlouvy do značné míry ovlivnili. Čtvrtá kapitola se bude věnovat samotnému textu smlouvy, který je relativně krátký a ne vždy precizně formulovaný. Zvláště rozeberu preambuli smlouvy a poté i jednotlivé články včetně jejich nedostatků a nejasností. Do výsledného textu smlouvy nebyla zařazena celá řada navrhovaných ustanovení. V páté kapitole chci uvést některá z nich, díky jejichž přijetí by byl zákaz komplexnější, smlouva sama silnější a delegitimizace jaderných zbraní výraznější. Zároveň zde uvedu, proč je třeba vnímat *Smlouvu o zákazu jaderných zbraní* „jen“ jako rámcovou úmluvu, která potřebuje další doplnění.

V šesté kapitole se budu věnovat tématu mezinárodního obyčeje v oblasti jaderného odzbrojení a nešíření. Řada odborníků tvrdí, že smlouva bude významným přínosem pro tuto oblast, další zase, že na ni bude mít minimální vliv. V téže kapitole chci krátce zmínit i diskutovaný vztah a vzájemnou komplementaritu *Smlouvy o zákazu jaderných zbraní* a dalších stěžejních mezinárodních smluv upravujících oblast jaderného odzbrojení a nešíření, jmenovitě *Smlouvy o nešíření jaderných zbraní* a *Smlouvy o všeobecném zákazu jaderných zkoušek*. V poslední, sedmé kapitole rozeberu postoje jednotlivých skupin států (států jaderných, nejaderných a států pod tzv. jaderným deštníkem) a jejich možnosti, jaký postoj ke smlouvě zaujmout a jak ji případně podpořit.

Zpracování této práce bude založeno na analyticko-deskriptivním přístupu, kdy podle získaných informací popíši aktuální stav dané problematiky. Místy využiji metodu komparativní, zvláště při porovnání *Smlouvy o zákazu jaderných zbraní* s dalšími smlouvami upravujícími oblast jaderného odzbrojení a nešíření. Při zpracování tématu budu vycházet z právní úpravy obsažené v mezinárodních smlouvách, dále z dokumentů OSN a odborných právnických publikací, které se věnují dané problematice. Okrajově budu vycházet i z literatury „neprávnické“, a to především z publikací a článků nevládních organizací.

1. Jaderné zbraně v historii a dnes

Přestože jsou jaderné zbraně (dále jen „JZ“) poměrně novým typem zbraně, napáchaly již škody neuvěřitelného rozsahu na životech, zdraví i životním prostředí. Tyto nepříznivé důsledky nemělo jen jejich skutečné použití, ale i jejich testování a nehody. I přes pokračující modernizaci neustále hrozí, že dojde k dalším poruchám či dokonce detonacím z důvodu selhání techniky. Po desítkách let vývoje mají dnes jaderné mocnosti k dispozici JZ s tak obrovskou ničivou silou, že by výbuch znamenal naprostou katastrofu pro celou Zeměkouli.

1.1 Případy použití, testování a nehod jaderných zbraní

1.1.1 Případy použití JZ

Jaderné zbraně byly skutečně použity pouze dvakrát, na konci 2. světové války v roce 1945. Americká armáda svrhla dvě bomby se silou exploze asi 15 megatun ekvivalentu TNT¹ na Japonská města Hirošimu a Nagasaki a způsobila tak rozsáhlé škody. Celkem zemřelo bezmála 200 tisíc lidí, ať už přímo během výbuchu, nebo následkem zranění, popálení, nemocí z ozáření a rakoviny.² Výbuchy zabily 90% zdravotníků v obou oblastech a měly rovněž obrovský ničivý dopad na struktury obou měst – v Hirošimě došlo k destrukci asi 92% a v Nagasaki asi 22% budov a infrastruktury.³ U přeživší části populace se kromě zranění brzy začaly projevovat různé fyzické potíže, symptomy nemocí a v neposlední řadě i psychické trauma z nedávno prožitých událostí. Účinky JZ se projeví i na následujících generacích, neboť rodičům, kteří v době bombardování nebo i později na území Hirošimy nebo Nagasaki žili, se rodily děti s nejrůznějšími formami fyzického postižení.⁴

Po těchto událostech rozhodlo Valné shromáždění OSN o nutnosti ze světa zcela odstranit veškeré JZ a zajistit, že jaderná energie bude využívána výhradně k mírovým účelům. Přijalo proto rezoluci, na jejímž základě vytvořilo Komisi pro atomovou energii,⁵ která byla ale v roce 1952 rozpuštěna.⁶

¹ McKINZIE, Matthew G., COCHRAN, Thomas B., NORRIS, Robert S. a ARKIN, William M. *The US Nuclear Warplan: A Time for Change* [online]. [cit. 2018-11-06]. 2001. str. 28. Dostupné také z: <https://nrdc.org/sites/default/files/us-nuclear-war-plan-report.pdf>

² Atomic Heritage Foundation. *The Atomic Bombing of Hiroshima and Nagasaki* [online]. [cit. 2018-11-06]. Dostupné také z: https://atomicarchive.com/Docs/MED/med_chp10.shtml

³ Campaign for Nuclear Disarmament. *Hiroshima and Nagasaki* [online]. [cit. 2018-11-06]. Dostupné také z: <https://cnduk.org/resources/hiroshima-and-nagasaki/>

⁴ Campaign for Nuclear Disarmament. *Hiroshima and Nagasaki*. Tamtéž viz odkaz 2.

⁵ Organizace spojených národů. *Resolutions adopted on the reports of the first committee A/RES/1(I)*. New York, 1946. Dostupné také z: [https://un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/1\(I\)](https://un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/1(I))

⁶ Organizace spojených národů. *International Day for the Total Elimination of Nuclear Weapons September 26* [online]. [cit. 2018-11-09]. Dostupné také z: <https://un.org/en/events/nuclearweaponeelimination/>

1.1.2 Testování JZ

Do dnešního dne se odehrálo více než dva tisíce jaderných testů na zemském povrchu, pod zemí, pod vodou i ve vesmíru. Většinu z nich provedly jaderné velmoci – tehdejší Sovětský svaz a USA. K testování JZ sloužily většinou oblasti s velmi nízkou hustotou osídlení. USA k menším testům určily zvláštní základnu v Nevadě a ke zkouškám výbuchů o větší síle využívaly vlastní ostrovy v Tichém oceánu. Sovětský svaz JZ testoval především v Kazachstánu, silnější testy však rovněž přesunul na vzdálenější místa jako Sibiř nebo ostrovy v Severním ledovém oceánu.⁷ Většina testů proběhla v období studené války, kdy bylo do atmosféry uvolněno 428 megatun ekvivalentu TNT, což se rovná efektu 29 tisícům výbuchů hirosimské bomby.⁸

Testování JZ mělo a dodnes má obrovský vliv na zdraví obyvatel zasažených oblastí, způsobilo statisíce fatálních onemocnění rakovinou a řadou dalších druhů nemocí. Dle odhadů dosáhne výsledný počet obětí až 2.4 milionů lidí.⁹ Kromě toho byly způsobeny značné ekologické škody, otrava množství zvířat a rovněž problémy ekonomické.¹⁰ Rozlehlé oblasti musely být opuštěny a i přes prvotní optimistické prognózy jsou některé z nich dodnes nebezpečně radioaktivní, a proto zůstávají neobyvatelné (např. Bikini¹¹ nebo některé oblasti v Kazachstánu, které však nejsou označeny).¹²

V roce 1961 se v Nové zemi v Severním ledovém oceánu uskutečnila zkouška JZ s největší ničivou silou (50 megatun), která je známá pod jménem *Car Bomba*. Ta detonovala ve výšce 4 km nad zemí, ale atomový hřib dosáhl výšky až 64 km a v průměru měřil 40 km. Způsobená rázová vlna třikrát oběhla zeměkouli. Účinky jedné bomby Car se tak v teorii rovnají efektu 3 800 simultánně odpálených bomb svržených na Hiroshimu. Exploze zničila oblast o rozloze

⁷ MEDALIA, Jonathan. *Comprehensive Nuclear-Test-Ban Treaty: Background and Current Developments* [online]. [cit. 2018-11-09]. 2008. Dostupné také z: <https://dtic.mil/dtic/tr/fulltext/u2/a487037.pdf>

⁸ CTBTO Preparatory Commission. *General Overview of the Effects of Nuclear Testing* [online]. [cit. 2018-11-13]. Dostupné také z: <https://ctbto.org/nuclear-testing/the-effects-of-nuclear-testing/general-overview-of-the-effects-of-nuclear-testing/>

⁹ International Physicians for the Prevention of Nuclear War. *Earth-Penetrating Nuclear Weapons, Nuclear Testing, and Depleted Uranium Weapons: Medical Consequences and Implications for NPT Compliance: IPPNW Statement at the 2003 NPT PrepCom* [online]. [cit. 2018-11-09]. Dostupné také z: <https://ippnw.org/statements/2003-earth-penetrating-nuclear-weapons.pdf>

¹⁰ Tamtéž.

¹¹ YEO, Sophie. *The U.S. forced Bikini Islanders to deal with nuclear tests and climate change. Now, it's walking away* [online]. [cit. 2018-11-013]. 2018. Dostupné také z: <https://grist.org/article/the-u-s-forced-bikini-islanders-to-deal-with-nuclear-tests-and-climate-change-now-its-walking-away/>

¹² PANNIER, Bruce. *60 Years After First Soviet Nuclear Test, Legacy Of Misery Lives On In Kazakhstan* [online]. [cit. 2018-11-13]. 2009. Dostupné také z: https://rferl.org/a/Sixty_Years_After_First_Soviet_Nuclear_Test_Legacy_Of_Misery_Lives_On/1809712.html

několika evropských států, rozmetala vesnice vzdálené 400 km a byla by schopna na vzdálenost 100 km způsobit popáleniny třetího stupně.¹³

1.1.3 Nehody JZ

Historie ukazuje, že již samotné vlastnictví JZ a jakákoliv manipulace s nimi je značně ohrožující. S existencí JZ je spojeno velké množství nehod tzv. *broken arrows* (*zlomené šípy*). Jde o desítky případů, kdy byly JZ omylem odpáleny, ukradeny, ztraceny (šest JZ nebylo nikdy znovu nalezeno) nebo kdy dokonce detonovaly.¹⁴ Jedna z pro Evropu nejvýznamnějších událostí se odehrála v roce 1966 u jihovýchodního pobřeží Španělska. Srazily se tam dva letouny, z nichž jeden měl na palubě čtyři JZ. Dvě dopadly bez detonace, avšak dvě další vybuchly a kontaminovaly oblast o rozloze 300 tisíc čtverečních metrů.¹⁵ Odtud pak muselo být přes 1 400 tun půdy přemístěno na bezpečnou skládku.¹⁶

Nebezpečí tkví rovněž v selhání doprovodné techniky, jak se ukázalo např. v roce 1983, kdy ruské satelity zaznamenaly americké JZ směřující na Moskvu. Tehdejší velitel Stanislav Petrov naštěstí správně odhadl, že se jedná pouze o falešný poplach. Standardně však měl postupovat vysláním ruských raket nazpět, což by způsobilo nedozírné následky.¹⁷ Případů, kdy zbývaly minuty do vypuštění JZ jako odvety na neexistující jaderný útok – tzv. *close calls*, historie pamatuje celou řadu.¹⁸ Od roku 1950 je známo celkem 32 případů *broken arrows*.¹⁹ Předpokládá se však, že se jedná pouze o zlomek z celkového počtu nehod, jelikož Rusko podobné informace nezveřejňuje a není vyloučeno, že i další státy obdobné incidenty tají.²⁰

¹³ The Nuclear Weapon Archive. *Big Ivan, The Tsar Bomba ("King of Bombs"): The World's Largest Nuclear Weapon* [online]. [cit. 2018-11-13]. 2007. Dostupné také z: <https://nuclearweaponarchive.org/Russia/TsarBomba.html>

¹⁴ SHEPHARD, Alex. *Here's A List Of Every Time Someone Lost Control Of Their Nukes* [online]. [cit. 2018-11-18]. Melville House, 2013. Dostupné také z: <https://businessinsider.com/list-of-broken-arrow-nuclear-accidents-2013-5>

¹⁵ FUCHS, Dale. *More than 40 years on, Spain revisits a nuclear accident* [online]. [cit. 2018-11-18]. Madrid, 2007. Dostupné také z: <https://theguardian.com/world/2007/jul/02/spain.nuclear>

¹⁶ SHEPHARD, Alex. *Here's A List Of Every Time Someone Lost Control Of Their Nukes*. Viz odkaz 14.

¹⁷ STEELE, Jonathan. *Stanislav Petrof obituary: Cold war Soviet commander whose cool response to reports of a US missile attack was pivotal in averting nuclear war* [online]. [cit. 2018-11-18]. 2017. Dostupné také z: <https://theguardian.com/world/2017/oct/11/stanislav-petrov-obituary>

¹⁸ Nuclear Threat Initiative. *Close Calls with Nuclear Weapons* [online]. [cit. 2018-11-18]. 2018. Dostupné také z: <https://nti.org/analysis/articles/close-calls/>

¹⁹ Atomic Archive. *Broken Arrows: Nuclear Weapons Accidents* [online]. [cit. 2018-11-19]. Dostupné také z: https://atomicarchive.com/Almanac/Brokenarrows_static.shtml

²⁰ BRÍZA, Vlastislav. *Kontrola, regulace a úprava jaderného zbrojení*. Praha: Karolinum, 2010, str. 77. ISBN 978-80-246-1864-1.

1.2 JZ dnes

1.2.1 Počet JZ ve světě

Stockholm International Peace Research Institute (dále jen „SIPRI“) uvádí, že k začátku roku 2019 vlastnilo devět jaderných států (Čína, Francie, Indie, Izrael, Pákistán, Rusko, Severní Korea, USA a Velká Británie) dohromady přibližně 13 865 JZ. To představuje drobný pokles oproti roku 2018, kdy jich existovalo asi 14 465. Naprostá většina (cca 90%) všech JZ se nachází ve vlastnictví dvou jaderných velmocí - Ruska a USA. Všechny jaderné státy neustále pokračují ve vývoji a modernizaci JZ, některé z nich počty vlastních JZ neustále navyšují (viz tabulka níže).²¹

Tabulka SIPRI 2018

Stát	Operačně rozmístěné jaderné hlavice	Další jaderné hlavice	Celkový počet jaderných hlavic v roce 2019	Celkový počet jaderných hlavic v roce 2018
USA	1 750	4 435	6 185	6 450
Rusko	1 600	4 900	6 500	6 850
Velká Británie	120	80	200	300
Francie	280	20	300	300
Čína		290	290	280
Indie		130-140	130-140	130-140
Pákistán		150-160	150-160	140-150
Izrael		80-90	80-90	80
Severní Korea	(20-30)	(10-20)
Total	3 750	10 115	13 865	14 465

*Zdroj: SIPRI Yearbook 2019. viz odkaz 22.

1.2.2 Možné důsledky případného použití JZ

Přestože množství JZ ve světě pomalu klesá, téměř dva tisíce jich jsou stále připraveny k okamžitému vypuštění a jejich celková síla zůstává obrovská. V epicentru výbuchu je teplota vyšší než teplota Slunce a způsobená tlaková vlna má efekt tornáda. Přestože období studené

²¹ Stockholm International Peace Research Institute. *Modernization of world nuclear forces continues despite overall decrease in number of warheads: New SIPRI Yearbook out now* [online]. [cit. 2020-02-25]. 2019. Dostupné také z: <https://sipri.org/media/press-release/2019/modernization-world-nuclear-forces-continues-despite-overall-decrease-number-warheads-new-sipri>

války je považováno za minulost, někteří odborníci tvrdí, že současná situace je ještě vážnější a stále hrozí velké nebezpečí jaderné války.²²

Příklady důsledků použití JZ dnes:

Př. 1) Za současné situace mají USA pomocí svých JZ možnost zničit Čínu (789 bomb), Irák (24 bomb), Írán (90 bomb), Lybii (10 bomb), Rusko (147 bomb), Severní Koreu (32 bomb) i Sýrii (11 bomb), a přesto by jim stále zbývala více než polovina současného jaderného arzenálu. Jen v Číně by měl takový útok za následek úmrtí 320 milionů osob.²³

Př. 2) V případě útoku některého jaderného státu nebo teroristické organizace na ostrov Manhattan, za použití relativně „slabé“ JZ schopné způsobit výbuch o síle 150 kilotun, by okamžitě zahynulo přibližně 700 tisíc lidí. Státisíce lidí by výhledově zemřely na různé nemoci z ozáření a další statisíce (a možná spíše miliony) lidí by utrpěly nejrůznější formy zranění.²⁴

Př. 3) Pokud by na Moskvu byly použity bomby jedné ponorky Velké Británie, která nese 48 JZ, známých jako Trident II, se silou až 100 kilotun,²⁵ explozemi by bylo zabito přes tři miliony lidí. V následujících třech měsících by na následky ozáření a zranění zemřelo dalších 350 tisíc lidí.²⁶

Jaderná válka by v každém případě měla nedozírné důsledky a zničila by nejen válčící země, ale nejspíše celý svět. Výbuchy a požáry by zapříčinily vznik mnoha tun popela, prachu a dalších nečistot, které se mohou uvolnit až do stratosféry, odkud by již nemohly být smyty deštěm. Znečištění by se vlivem tepla postupně rozšířilo nad celou Zemí a zabraňovalo by tak průniku slunečních paprsků. Tím by došlo k zásadním změnám počasí, především úbytku srážek a snížení teplot, a tedy i ke znemožnění zemědělského provozu a následnému hladomoru. Zároveň by byla zničena ozonová vrstva a nebezpečné UV záření by mohlo volně pronikat atmosférou. V závislosti na množství nečistot uvolněných do stratosféry by se nabízely dva různé scénáře – tzv. „jaderný podzim“ (5 – 50 milionů tun) nebo „jaderná zima“ (50 – 150 milionů tun).²⁷

²² Nuclear Threat Initiative. *Nuclear Threat: Despite Progress, the Nuclear Threat Is More Complex and Unpredictable than Ever* [online]. [cit. 2018-11-28]. 2015. Dostupné také z: <https://nti.org/learn/nuclear/>

²³ The New York Times. *Trump's Nuclear Arsenal* [online]. [cit. 2018-11-28]. 2017. Dostupné také z: <https://nytimes.com/interactive/2017/10/26/opinion/trump-nuclear-arsenal.html>

²⁴ Atomic Archive. *Example Scenarios: New York City Example* [online]. [cit. 2018-11-28]. Dostupné také z: <https://atomicarchive.com/Example/Example1.shtml>

²⁵ Nuclear Weapon Archive. *Britain's Nuclear Weapons: The Current British Arsenal* [online]. [cit. 2018-11-28]. 2001. Dostupné také z: <https://nuclearweaponarchive.org/Uk/UKArsenalRecent.html>

²⁶ Scottish Campaign for Nuclear Disarmament. *Trident: Britain's Weapons of Mass Destruction* [online]. [cit. 2018-11-28]. Dostupné také z: <https://banthebomb.org/archives/wmd/ch4mosc.htm>

²⁷ WARD, Alex. *This is exactly how a nuclear war would kill you* [online]. [cit. 2018-11-30]. 2018. Dostupné také z: <https://vox.com/future-perfect/2018/10/19/17873822/nuclear-war-weapons-bombs-how-kill>

Jaderný podzim by nastal i v případě relativně „malého“ konfliktu např. mezi Indií a Pákistánem, během kterého by se do stratosféry dostalo přibližně jen 5 – 6 milionů tun popela. Lidstvo by zaznamenalo nejnižší teploty za poslední tisíciletí, v Americe a v Číně by došlo k 20 – 40% poklesu zemědělské výroby a v konečném důsledku by byly dvě miliardy lidí ohroženy smrtí hladem. Lze tedy s jistotou říct, že by skončil svět, jak jej dnes známe.²⁸

Jaderná zima by měla ještě katastrofičtější následky. Způsobila by pokles teplot o 7 – 8 stupňů Celsia a i po deseti letech by zůstaly o 4 stupně Celsia nižší. Takové teploty svět nezažil od poslední doby ledové. Celosvětové klima by podle odborných studií bylo 45% sušší, došlo by k zastavení produkce energií, zásadnímu narušení infrastruktury a ke znemožnění transportu. Zavládl by celospolečenský chaos.²⁹

Ke způsobení jaderné zimy by stačilo použít čtyři tisíce jaderných hlavic o 100 kilotunách. Obě jaderné velmoci jsou za současných situací pomocí svých jaderných arzenálů schopné způsobit nejen smrt milionů (a možná spíše miliard) lidí a naprostou destrukci celých států, ale prokazatelně i zkázu celé civilizace.³⁰

²⁸ WARD, Alex. *This is exactly how a nuclear war would kill you*. Tamtéž. viz odkaz 27.

²⁹ ROBOCK, Alan a TOON, Brian. *Self-assured destruction: The climate impact of nuclear war*. [online]. [cit. 2018-11-30]. 2016. Dostupné také z: <https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/0096340212459127>

³⁰ Tamtéž.

2. Dosažená úroveň jaderného odzbrojení

Od samého vzniku JZ je veden boj proti jejich existenci. Za tímto účelem bylo již vytvořeno množství mezinárodních mechanismů a lokálních bezjaderných zón. Byla přijata řada mnohostranných mezinárodních smluv, které upravují dílčí aspekty problematiky jaderného odzbrojení a nešíření. K nejúspěšnějším z nich se připojily téměř všechny státy světa, a to včetně států jaderných. V rámci své činnosti se tímto tématem zabývá OSN, další mezinárodní organizace i Mezinárodní soudní dvůr.

2.1 Odzbrojovací aparát

Do odzbrojovacího aparátu se řadí Konference o odzbrojení, První výbor Valného shromáždění OSN, Odzbrojovací komise OSN a v případě JZ také Přípravný výbor a hodnotící konference Smlouvy o nešíření JZ. Někdy sem bývají řazena též Regionální střediska OSN pro mír a odzbrojení, také Ústav OSN pro výzkum odzbrojení a případně také další orgány OSN. Často však bývá tento pojem používán samostatně jen pro Konferenci o odzbrojení.³¹

2.1.1 Konference o odzbrojení (*Conference on Disarmament*, dále jen „CD“)

CD je stálý orgán se sídlem v Ženevě s celkem 65 členskými zeměmi. Ostatní státy (mezi nimi prozatím i Česká republika), jejich zástupci a nevládní organizace se jednání účastní pouze v roli pozorovatelů, mohou se k daným otázkám vyjadřovat, ale nemohou o nich hlasovat. Její význam spočívá především v oprávnění sjednávat mezinárodní smlouvy, čímž se liší od všech ostatních součástí odzbrojovacího aparátu.³²

Činnost CD je zcela nezávislá na OSN.³³ Její agendu tvoří otázky týkající se všech typů zbraní a snižování jejich arzenálů, dále snižování vojenských rozpočtů i vojenských sil, odzbrojování, mezinárodní bezpečnost a další.³⁴ Pro oblast režimu jaderného nešíření a odzbrojení jsou zásadní především čtyři body – Smlouva o zákazu výroby štěpného materiálu

³¹ TŮMA, Miroslav. *Jak dál v jaderném nešíření a odzbrojování*. 1. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2014, str. 40. ISBN 978-80-87558-20-1.

³² TŮMA, Miroslav. *Jak dál v jaderném nešíření a odzbrojování*. 1. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2014, str. 25-28. ISBN 978-80-87558-20-1.

³³ Reaching Critical Will. *Conference on Disarmament* [online]. [cit. 2018-12-05]. Dostupné také z: <https://reachingcriticalwill.org/disarmament-fora/others/cd>

³⁴ Conference on Disarmament. *Agenda for the 2012 Session* [online]. [cit. 2018-12-05]. Dostupné také z: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G12/600/85/PDF/G1260085.pdf?OpenElement>

pro vojenské účely (viz níže), prevence zbrojních závodů do vesmíru, negativní bezpečnostní záruky a jaderné odzbrojení.³⁵

V roce 1996 byla přijata smlouva o všeobecném zákazu jaderných zkoušek (viz níže) a od té doby CD nečinila žádný pokrok, neboť funguje pouze na základě konsensu všech členských států. Těm se však nedaří sjednotit své názory otázku, kterým z problémů by se CD měla zabírat nejprve. Některé se chtějí věnovat jadernému odzbrojení, jiné produkci jaderného materiálu či ochraně nejaderných států.³⁶

Již přes dvacet let se tak kvůli rozlišným prioritám a problematickým vztahům panujícím mezi některými členy CD nedaří dosáhnout shody na pracovním programu, a dochází zde tedy k naprosté stagnaci. Zdá se, že dnes je nesouhlas s tím kterým návrhem spíše používán *de facto* jako právo veta.³⁷ I přes různé snahy a iniciativy se nedaří obnovit chod CD a dosáhnout jakéhokoliv pokroku.³⁸

2.2 Nejvýznamnější mnohostranné mezinárodní smlouvy

2.2.1 Smlouva o nešíření JZ (*Treaty on the Non-Proliferation of Nuclear Weapons*, dále jen „NPT“)³⁹

NPT byla podepsána v roce 1968 a v roce 1970 vstoupila v platnost. V oblasti jaderného odzbrojení a nešíření získala s celkem 191 podpisy⁴⁰ prozatím největší podporu.⁴¹ Za dobu existence této smlouvy však již došlo k porušení z ní vyplývajících závazků ze strany čtyř států – Iráku, Íránu, Lybie a Severní Koreje, které v tajnosti vyvíjely vlastní jaderný program.⁴² Severní Korea se v roce 2003 dokonce rozhodla od NPT odstoupit (viz níže). Těmito událostmi byla důvěryhodnost NPT do určité míry narušena.⁴³

³⁵ TŮMA, Miroslav. *Jak dál v jaderném nešíření a odzbrojování*. 1. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2014, str. 25-28. ISBN 978-80-87558-20-1.

³⁶ MOON, Ban Ki. *Secretary-General's message to the Conference on Disarmament* [online]. [cit. 2018-12-05]. Geneva, 2012. Dostupné také z: <https://un.org/sg/en/content/sg/statement/2012-01-24/secretary-generals-message-conference-disarmament-delivered-mr>

³⁷ Tamtéž.

³⁸ Nuclear Threat Initiative. *Conference on Disarmament: Overview* [online]. [cit. 2018-12-05]. 2018. Dostupné také z: <https://nti.org/learn/treaties-and-regimes/conference-on-disarmament/>

³⁹ *Treaty on the Non-Proliferation of Nuclear Weapons*. New York, 1968. Dostupné také z: <https://un.org/disarmament/wmd/nuclear/npt/text>

⁴⁰ Organizace spojených národů. *Treaty on the Non-Proliferation of Nuclear Weapons: Status of the Treaty* [online]. [cit. 2018-12-11]. Dostupné také z: <https://disarmament.un.org/treaties/t/npt>

⁴¹ International Atomic Energy Agency. *Non-Proliferation Treaty*. Dostupné také z: <https://iaea.org/topics/non-proliferation-treaty>

⁴² Organizace spojených národů. *Nuclear Non-Proliferation Treaty Being Used as 'Cover' by Four States for Development of Weapons Programmes, Preparatory Committee Told* [online]. [cit. 2018-12-11]. 2004. Dostupné také z: <https://un.org/press/en/2004/dc2921.doc.htm>

⁴³ TŮMA, Miroslav. *Mírové využívání jaderné energie, nešíření jaderných zbraní a jaderné odzbrojení*. Ústav mezinárodních vztahů. Praha, 2009. str. 19. ISBN 978-80-86506-77-7.

NPT ukládá pěti deklarováným jaderným státům (Číně, Francii, Rusku, USA, Velké Británii) zákaz jakkoliv napomáhat nejaderným státům vyrábět JZ, nebo je získávat jiným způsobem (čl. I). Nejaderným státům obdobně zakazuje usilovat o získání JZ (čl. II). Všechny smluvní strany pak mají povinnost uzavřít zárukovou dohodu s Mezinárodní agenturou pro atomovou energii (*International Atomic Energy Agency*, dále jako IAEA) (čl. III). Dále však NPT výslovně uvádí, že tento zákaz se nijak nedotýká práva států na mírové využívání jaderné energie (čl. IV).

V této souvislosti však může vyvstat otázka, jak je možné umožnit státu vykonávání práva garantovaného v čl. IV a zároveň jeho aktivity efektivně kontrolovat. Už na příkladu Severní Koreje se jasně ukázalo, že je možné nakládat s jaderným materiálem v souladu se zárukovou dohodou uzavřenou s IAEA a současně jej využívat i k výrobě JZ. Podobně tomu bylo i v případě Iráku a Lybie.⁴⁴

Oblasti jaderného odzbrojení je zde věnován pouze jeden článek – čl. VI, který říká, že „každá smluvní strana se zavazuje vést v duchu dobré vůle jednání o účinných opatřeních k zastavení závodů v jaderném zbrojení v blízké budoucnosti a k jadernému odzbrojení a rovněž o smlouvě o všeobecném a úplném odzbrojení pod přísnou a účinnou mezinárodní kontrolou.“ V rámci hodnotící konference k NPT v roce 2000 se jaderné státy výslovně zavázaly jednat v souladu s tímto článkem a dosáhnout úplně eliminace.⁴⁵ Tento slib ovšem neobsahoval žádné podrobnosti nebo časové limity.

Čl. VIII NPT stanoví povinnost svolávat v pětiletých intervalech konferenci za účelem zhodnocení, zda jsou ustanovení smlouvy implementována a dodržována. První hodnotící konference proběhla v roce 1975 v Ženevě, kde smluvní strany NPT opětovně projevily smlouvě velkou podporu.

Po 25 letech od vstupu NPT v platnost měla být podle čl. X odst. 2 svolána konference, která by určila, zda bude platnost NPT nadále časově omezena nebo zda její platnost bude prodloužena na další stanovenou lhůtu. Na této konferenci uspořádané v roce 1995 bylo většinou smluvních stran rozhodnuto o prodloužení platnosti NPT na neurčito.⁴⁶

⁴⁴ TŮMA, Miroslav. *Mírové využívání jaderné energie, nešíření jaderných zbraní a jaderné odzbrojení*. Tamtéž viz odkaz 33. str. 20.

⁴⁵ Hodnotící konference Smlouvy o nešíření jaderných zbraní (2000). *Final Document vol. I NPT/CONF.2000/28* [online]. [cit. 2018-12-11]. New York, 2000. Dostupné také z: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N00/453/64/PDF/N0045364.pdf?OpenElement>

⁴⁶ Organizace spojených národů. *Decision 3: Extension of the Treaty on the Non-Proliferation of Nuclear Weapons* [online]. [cit. 2018-12-11]. New York, 1995. Dostupné také z: https://unoda-web.s3-accelerate.amazonaws.com/wp-content/uploads/assets/WMD/Nuclear/1995-NPT/pdf/NPT_CONF199503.pdf

Odstoupení Severní Koreje

Platnost odsoupení Severní Koreje od NPT je do dnešního dne předmětem diskuzí. NPT odstoupení umožňuje v čl. X odst. 1, který říká, že každá smluvní strana má právo odsoupit od smlouvy v případě mimořádných okolností ohrožujících její svrchované zájmy. O odstoupení a svých důvodech musí informovat ostatní smluvní strany a Radu bezpečnosti OSN devadesát dní předem.

Severní Korea svůj záměr odstoupit oznámila v roce 1993, avšak jeden den před smotným odstoupením oznámení suspendovala⁴⁷ a rozhodla se být nadále smlouvou vázána. O deset let později v roce 2003 se vrátila k původnímu názoru a „oživila“ předchozí oznámení s tím, že do odstoupení chyběl poslední den. Vzhledem k tomu, že Severní Korea neaktualizovala zdůvodnění, v čem spočívá její ohrožení, a rovněž ke zmíněné pauze není jasné, zda bylo takto provedené odstoupení procedurálně v pořádku.⁴⁸

Okolnosti nasvědčovaly tomu, že Severní Korea měla v plánu obohacovat uran a využívat jej k výrobě zbraní.⁴⁹ Za takové situace měla efektivně zareagovat⁵⁰ Rada bezpečnosti OSN, jejímž hlavním úkolem je podle čl. 24 Charty OSN⁵¹ udržovat mezinárodní mír a bezpečnost. Znění čl. X NPT opravňuje Radu bezpečnosti získávat informace a podklady, vyjednávat s odstupující stranou či dokonce odstoupení zakázat.⁵²

Pokud by odstoupení bylo platné, přesto by byla Severní Korea vázána deklarací,⁵³ v níž se Jižní a Severní Korea zavázaly, že se nebudou snažit JZ získat, a podle Mezinárodního soudního dvora jsou prohlášení v takové deklaraci závazná.⁵⁴ Nadto přijala Rada bezpečnosti rezoluci,⁵⁵ v níž požaduje, aby se Severní Korea coby člen OSN vzdala svých JZ a znovu se připojila k NPT, a kterou jí byly uloženy ekonomické a obchodní sankce. Poprvé tak Rada bezpečnosti uložila některému státu povinnost připojit se ke konkrétní mezinárodní smlouvě.

⁴⁷ BUNN, George a RHINELANDER, John Bassett. *NPT Withdrawal: Tim for Security Council to Step In* [online]. [cit. 2019-03-07]. Dostupné také z: https://armscontrol.org/act/2005_05/Bunn_Rhineland

⁴⁸ BUNN, George a RHINELANDER, John Bassett. *NPT Withdrawal: Tim for Security Council to Step In*. Viz odkaz 46.

⁴⁹ Tamtéž.

⁵⁰ Více dostupné z: BUNN, George a RHINELANDER, John Bassett. *NPT Withdrawal: Time for Security Council to Step In*. viz odkaz 46.

⁵¹ *Charta Organizace spojených národů*, čl. 26. San Francisco, 1945. Dostupné také z: <https://osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/charta-organizace-spojenych-narodu-a-statut-mezinarodniho-soudniho-dvora.pdf>

⁵² BUNN, George a RHINELANDER, John Bassett. *The Right to Withdraw from The NPT: Article X Is Not Unconditional* [online]. [cit. 2019-03-07]. 2005. Dostupné také z: <http://acronym.org.uk/old/dd/dd79/79gbjr.htm>

⁵³ *Joint Declaration of South and North Korea on the Denuclearization of the Korean Peninsula*. 1992. Dostupné také z: https://media.nti.org/documents/korea_denuclearization.pdf

⁵⁴ Mezinárodní soudní dvůr. *Nuclear Test Case (Australia v. France)* odst. 43. Haag, 1974. Dostupné také z: <https://icj-cij.org/files/case-related/58/058-19741220-JUD-01-00-EN.pdf>

⁵⁵ Rada bezpečnosti OSN. *Resolution S/RES/1718*. New York, 2006. Dostupné také z: [https://undocs.org/S/RES/1718%20\(2006\)](https://undocs.org/S/RES/1718%20(2006))

Samotnou rezolucí však k NPT znovu připojena nebyla a Severní Korea tak rovněž doposud neučinila. Není tedy vázána textem NPT, ale pouze zmíněnou rezolucí, která jí stanovila jednotlivé povinnosti.⁵⁶ Severní Korea však uložené zákazy vytrvale porušuje a pokračuje ve zbrojení a testování svých JZ.

2.2.2 Smlouva o všeobecném zákazu jaderných zkoušek (*Comprehensive Nuclear-Test-Ban Treaty*, dále jen „CTBT“)⁵⁷

Jak je již názvu patrné, CTBT zakazuje provádět zkoušky JZ nebo jakékoliv jiné jaderné exploze a ukládá státům povinnost takovým výbuchům v rámci jejich jurisdikcí předcházet (čl. I). Zakládá Organizaci CTBT, která má sloužit k implementaci ustanovení smlouvy a zároveň plnit funkci konzultačního fóra (čl. II). Stanoví též, že CTBT má neomezenou dobu platnosti (čl. IX).

Do konce roku 2018 CTBT podepsalo celkem 184 států, z toho 167 ji i ratifikovalo. Pro vstup smlouvy v platnost je však nutné, aby ji ratifikovalo 44 konkrétně vyjmenovaných států. Z těchto zmíněných zemí zbývá sedm, z nichž čtyři prozatím neratifikovaly (Čína, Egypt, Izrael a USA) a tři ani nepodepsaly (Indie, Pákistán a Severní Korea).⁵⁸ Po více než 20 letech existence tedy CTBT, zcela zásadní součást režimu jaderného nešíření a odzbrojení, stále ještě nevstoupila v platnost.

2.2.3 Návrh Smlouvy o zákazu výroby štěpných materiálů pro vojenské účely⁵⁹ (*Fissile Materials Cut-off Treaty*, dále jen „FMCT“)

Doposud bylo podáno již několik návrhů znění smlouvy FMCT, ale nikdy nebylo dosaženo konsensu zahájit vyjednávání o žádném z nich. Proto dnes diskuze probíhá pouze na úrovni CD. Text by měl v zásadě zakázat výrobu nového štěpného materiálu (dále jako „materiál“) určeného pro vojenské účely. Některé státy však trvají na tom, že by měl zároveň požadovat i redukci stávajících zásob materiálu, neboť v opačném případě by mohlo dojít k určitému znevýhodnění států vlastnících jen relativně „malé množství“ materiálu oproti těm státům, jejichž zásoby jsou násobně větší a samotný zákaz výroby je pravděpodobně zásadním

⁵⁶ PAULUS, Andreas L. a MÜLLER, Jörn. *Security Council Resolution 1718 on North Korea's Nuclear Test*[online]. [cit. 2020-03-22]. 2006. Dostupné také z: <https://asil.org/insights/volume/10/issue/29/security-council-resolution-1718-north-koreas-nuclear-test>

⁵⁷ *Comprehensive Nuclear-Test-Ban Treaty*. New York, 1996. Dostupné také z: https://ctbto.org/fileadmin/content/treaty/treaty_text.pdf

⁵⁸ Preparatory Commission for the Comprehensive Nuclear-Test-Ban Treaty. *Status of signature and ratification* [online]. [cit. 2018-12-28]. Dostupné také z: <https://ctbto.org/the-treaty/status-of-signature-and-ratification/>

⁵⁹ Štěpným materiálem se rozumí uran ²³⁵U a plutonium ²³⁹Pu.

způsobem neovlivní. Toto stanovisko prosazuje nejsilněji Pákistán, který se bojí zhoršení svého postavení především vůči Indii.⁶⁰

Faktem zůstává, že zničení alespoň části již existujícího materiálu by znamenalo významný posun směrem k úplnému jadernému odzbrojení.⁶¹ Avšak samotné mapování současného stavu se jeví jako problematické, neboť se jedná o velice citlivé informace, a nedá se předpokládat, že budou všechny státy ochotné je sdílet.

2.3 Bezjaderné zóny

Bezjaderné zóny jsou významnou součástí neproliferačních režimů. Obvykle zakazují stranám konkrétní smlouvy výzkum, vývoj, výrobu, skladování a rozmisťování JZ. Bezjaderné zóny mohou mít dvě podoby – buď jsou ustavovány na základě a) *univerzálních smluv* - pro oblasti mezinárodních neobydlených prostorů, které státy nemohou vlastnit, ale mohou je využívat (*Smlouva o Antarktidě* z roku 1961, *Kosmická smlouva* z roku 1984, *Smlouva o mořském dně* z roku 1971), nebo b) *regionálních smluv* - pro území spadající pod jurisdikci smluvních stran.⁶²

Dosud bylo přijato pět regionálních smluv o vytvoření bezjaderných zón. Jsou to *Smlouva z Tlatelolca* z roku 1967 (státy z oblasti Latinské Ameriky a Karibiku), *Smlouva z Rarotonga* z roku 1985 (státy z oblasti jižní části Tichého oceánu), *Smlouva z Bangkoku* z roku 1995 (státy z oblasti jihovýchodní Asie), *Smlouva z Pelindaby* z roku 1996 (africké státy) a konečně *Smlouva o zóně bez jaderných zbraní na Středním Východě* z roku 2006 (státy z oblasti střední Asie).⁶³ Zvláštní bezjadernou zónou se roku 1992 stalo také Mongolsko.⁶⁴ V dnešní době bezjaderné zóny zahrnují již 115 států, tedy 60 procent členů OSN. Bezesporu tak zcela zásadním způsobem podporují režim jaderného nešíření a přispívají k zajištění bezpečnosti v daných oblastech. Na jedné straně obsahují negativní bezpečnostní záruky a na straně druhé zároveň poskytují sousedním státům jistotu, že nevyvíjejí vlastní JZ.⁶⁵

⁶⁰ TŮMA, Miroslav. *Mírové využívání jaderné energie, nešíření jaderných zbraní a jaderné odzbrojení*. Tamtéž viz odkaz 33. str. 106-108.

⁶¹ *Learn About Nuclear Weapons: Fissile Materials Cut-off Treaty, FCMT* [online]. [cit. 2018-12-28]. 2015. Dostupné také z: <https://laromkarnvapen.se/en/nuclear-weapons-politics/fissile-material/>

⁶² TŮMA, Miroslav. *Mírové využívání jaderné energie, nešíření jaderných zbraní a jaderné odzbrojení*. Tamtéž viz odkaz 33. str. 110.

⁶³ Organizace spojených národů. *Nuclear-Weapon-Free Zones* [online]. [cit. 2018-12-28]. Dostupné také z: <https://un.org/disarmament/wmd/nuclear/nwzf/>

⁶⁴ TŮMA, Miroslav. *Mírové využívání jaderné energie, nešíření jaderných zbraní a jaderné odzbrojení*. Tamtéž viz odkaz 33. str. 110.

⁶⁵ KANE, Angela. *Nuclear-Weapon-Free Zones: Building Blocks for a World Free of Nuclear Weapons* [online]. [cit. 2018-12-28]. 2015. Dostupné také z: <https://unoda-web.s3.amazonaws.com/wp-content/uploads/2015/04/Third-NWFZ.pdf>

2.4 Poradní posudek Mezinárodního soudního dvora⁶⁶ (dále jako „MSD“)

Na žádost Valného shromáždění OSN⁶⁷ vydal v roce 1996 MSD poradní posudek ohledně *legality hrozby a použití JZ*.⁶⁸ Během řízení se zabýval stanovisky desítek států, která se v názoru na tuto otázku značně lišila. Hodnotil řadu různých dílčích problémů – zda stát použitím JZ porušuje právo na život, mezinárodní humanitární právo, především pak zásadu proporcionality, či právo životního prostředí, a to vše s ohledem na charakteristické vlastnosti těchto zbraní.

MSD dospěl k závěru, že právo JZ *per se* nezakazuje. Nenašel obyčejové ani smluvní pravidlo, které by použití nebo hrozbu použití JZ opravňovalo, zároveň ale nezjistil ani takové, které by obsahovalo úplný a univerzální zákaz těchto aktivit.

Otázkou je, zda tento zákaz nebylo možné dovodit nepřímo na základě platných zásad mezinárodního humanitárního práva. Především je pro téma JZ relevantní zásada humanity, zásada rozlišování mezi civilním obyvatelstvem a příslušníky ozbrojených sil a dále zásada, podle níž nesmějí být třetí státy předmětem nepřátelských akcí, poněvadž účinek JZ není územně omezen. Konečně můžeme zmínit i zákaz použití méně ničivých prostředků boje, jako jsou jedovaté plyny a další prostředky, jejichž účinky byly i tak zhodnoceny jako nehumánní.⁶⁹ Tím spíše by měly být z logiky věci zakázány zbraně, které šíří radiologické vlny a jsou schopny způsobit zkázu celého lidstva, země i atmosféry. MSD sám uznal, že jsou JZ mocnější než ostatní typy zbraní.

Disentující soudce Koroma zastává názor, že MSD měl v době svého rozhodování dostatečné podklady pro jasné vyslovení nelegálnosti jakéhokoliv použití JZ a že dostatečně nezhodnotil všechny prameny mezinárodního práva a rezoluce mezinárodních organizací.⁷⁰ Především byly soudu ke zvážení navrhnuty rezoluce Valného shromáždění OSN (např. Deklarace o zákazu použití jaderných a termo-jaderných zbraní roku 1961,⁷¹ která byla později

⁶⁶ Mezinárodní soudní dvůr. *Legality of Threat and Use of Nuclear Weapons: Advisory Opinion of 8 July 1996*. Haag, 1996. Dostupné také z: <https://icj-cij.org/files/case-related/95/095-19960708-ADV-01-00-EN.pdf>

⁶⁷ Valné shromáždění OSN. *Rezoluce A/RES/49/75*. New York, 1994. Dostupné také z: <https://un.org/documents/ga/res/49/a49r075.htm>

⁶⁸ Mezinárodní soudní dvůr. *Legality of the threat or use of nuclear weapons: Advisory Opinion of 8 July 1996*. Haag, 1996. Dostupné také z: <https://icj-cij.org/files/case-related/95/095-19960708-ADV-01-00-EN.pdf>

⁶⁹ POTOČNÝ, Miroslav. *Otázka legality hrozby nebo použití jaderných zbraní v: Czech Journal of International Relations*, Vol 34, No 1 [online]. [cit. 2019-01-14]. str. 97 - 105. 1999. ISSN 2570-9429. Dostupné také z: <https://mv.iir.cz/issue/view/104>

⁷⁰ KOROMA, Abdul D. *Dissenting opinion of Judge Koroma k poradnímu posudku Mezinárodního soudního dvora ohledně legality hrozby a použití jaderných zbraní*.

⁷¹ Valné shromáždění OSN. *Declaration on the Prohibition of the Use of Nuclear and Thermo-Nuclear Weapons*. 1961. Dostupné také z: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0167/06/IMG/NR016706.pdf?OpenElement>

potvrzena rezolucí v roce 1991⁷²), pro jejichž přijetí jaderné státy leckdy hlasovaly. Nadto Valné shromáždění, když se v roce 1978 zabývalo odzbrojením, v rezoluci vyjádřilo svou nervozitu z ničivosti JZ, ze vzrůstající soutěživosti ve zbrojení a z reálné možnosti vyhubení života na planetě v případě jaderného konfliktu.⁷³ Přestože předložené podklady spolu s principy mezinárodního humanitárního práva tvoří silnou platformu, na jejímž základě soud mohl položenou otázku posoudit s větší určitostí, zaujal velmi konzervativní postoj.

MSD uzavřel, že vzhledem ke stávající podobě mezinárodního práva nebylo možné dojít k jednoznačnému závěru ohledně legality a protiprávnosti použití JZ v extrémních podmínkách sebeobrany, v nichž stát potřebuje ubránit svou samotnou existenci. Sice v nepřipustnosti použití JZ ponechává jakousi skulinu, ale použitá formulace je velmi silná a nastavuje striktní podmínky pro použití či hrozbu použitím JZ.⁷⁴ I tak dal ovšem soud přednost „přežití“ státního zřízení, které se v pozitivním právu rovněž nevyskytuje,⁷⁵ před ochranou života civilistů, kteří navíc neučují bojeschopnost válčícího státu.

V souvislosti s výše uvedeným výrokem MSD připomněl, že veškeré jednání musí být v souladu s mezinárodním právem, zvláště pak akcentoval právo humanitární a existující smluvní ujednání týkající se JZ. Rovněž zdůraznil závazek k odzbrojení formulovaný v čl. VI NPT a vyjádřil své přesvědčení, že se jedná o nutnost životně důležitou pro celé mezinárodní společenství.

2.5 Všeobecný komentář č. 36 k čl. 6 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech⁷⁶

V říjnu 2018 přijal Výbor OSN pro lidská práva (*UN Human Rights' Committee* dále jako „Výbor“) Všeobecný komentář č. 36 k čl. 6 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech (*International Covenant on Civil and Political Rights* dále jako „ICCPR“),⁷⁷ který zní:

⁷² Valné shromáždění OSN. *Resolution 46/37D*. 1961. Dostupné také z: https://un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/46/37

⁷³ Valné shromáždění OSN. *Resolutions and Decisions Adopted by the General Assembly during its Tenth Special Session - Official Records: Tenth Special Session Supplement No. 4 (A/S-10/4)*. 1978. Dostupné také z: <https://s3.amazonaws.com/unoda-web/wp-content/uploads/2017/05/A-S10-4.pdf>

⁷⁴ RIETIKER, Daniel. *Humanization of Arms Control: Paving the Way for a World Free of Nuclear Weapons*. Abington: Routledge, 2018, str. 144. ISBN 978-0-367-26701-8.

⁷⁵ SLOANE, Robert D. *The Cost of Conflation: Preserving the Dualism of Jus ad Bellum and Jus in Bello in the Contemporary Law of War* [online]. [cit. 2020-03-24]. The Yale Yearbook of International Law vol. 34: 47, str. 92. Dostupné také z: <https://digitalcommons.law.yale.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1352&context=yjil>

⁷⁶ Komise OSN pro lidská práva. *General comment No. 36 (2018) on article 6 of the International Covenant on Civil and Political Rights, on the right to life*. New York, 2018. Dostupné také z: https://tbinternet.ohchr.org/Treaties/CCPR/Shared%20Documents/1_Global/CCPR_C_GC_36_8785_E.pdf

⁷⁷ *Mezinárodní pakt o občanských a politických právech*. New York, 1966. Dostupné také z: https://osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/mezinar.pakt-obc.a.polit_prava.pdf

„Každá lidská bytost má právo na život. Toto právo je chráněno zákonem. Nikdo nebude svévolně zbaven života.“

Dokument dospívá k závěru, že použití nebo hrozba použití JZ jsou neslučitelné s právem na život a mohou zakládat zločin podle mezinárodního práva. Pro účely komentáře definuje toto právo jako nárok jednotlivce na důstojný život prostý jednání, které může způsobit jeho nepřirozenou nebo předčasnou smrt. Označuje jej za právo nadřazené ostatním, bez možnosti derogace, a to i za ozbrojeného konfliktu, a též jako podmínku požívání ostatních lidských práv.

Znovu potvrzuje povinnost smluvních stran ICCPR ukončit výrobu zbraní hromadného ničení, eliminovat již existující zásoby těchto zbraní a poskytnout adekvátní reparace obětem jejich použití či testování. Státy musejí přijmout rovněž nezbytná opatření k zastavení proliferace zbraní hromadného ničení a k prevenci jejich získání nestátními aktéry.

Text Všeobecného komentáře a povinnosti v něm uložené připomínají čl. 1 NWPT a jeho přijetí v tomto znění tedy smlouvu jednoznačně podporuje. Komplexní zákazy obsažené v natolik zásadním typu dokumentu představují morální odsudek významný pro celé mezinárodní společenství a mají tak velkou hodnotu pro oblast odzbrojování a nešíření JZ i ostatních zbraní hromadného ničení.⁷⁸

Jaderné státy se snaží zpochybnit závaznost Komentáře i samotné oprávnění Výboru pro lidská práva takový dokument přijmout. Nicméně čl. 40 odst. 4 ICCPR výslovně stanoví, že Výbor smluvním stranám předkládá tyto komentáře, považuje-li to za vhodné. Výbor má za sebou již dlouhou historii vydávání všeobecných komentářů, a lze tedy uzavřít, že mezinárodní společenství tuto její funkci uznává.⁷⁹

⁷⁸ WARE, Alyn. *UN Human Rights' Committee concludes that the threat or use of nuclear weapons violates the right to life* [online]. [cit. 2019-03-15]. 2018. Dostupné také z: <https://unfoldzero.org/un-human-rights-committee-condemns-the-threat-or-use-of-nuclear-weapons-and-other-wmd/>

⁷⁹ Tamtéž.

3. Vývoj mezinárodní situace v letech 2010 - 2017

Vzniku NWPT předcházelo několik let, během nichž sílil tlak na vytvoření všeobecného zákazu JZ ze strany řady států i občanské společnosti. Díky zapojení nevládních organizací bylo získáno množství informací nejen o okamžitých dopadech exploze JZ na životy a zdraví lidí, většinou vyjádřených v neosobní číselné podobě, ale i o závažných fyzických i psychologických následcích způsobených několika příštím generacím a o devastaci životního prostředí. Jaderné státy celý proces bojkotovaly a odmítaly se účastnit jakýchkoliv jednání, tudíž i většina států „pod jaderným deštníkem“ k tématu přistupovalo spíše negativně.

3.1 Rok 2010

Poprvé byl návrh na vytvoření dohody, jejímž cílem by byla kompletní eliminace JZ, učiněn během hodnotící konference NPT, která se konala ve dnech 3. až 28. května 2010 v New Yorku za přítomnosti zástupců téměř všech států světa. Čtyři z pěti jaderných států (dle definice NPT) – USA, Francie, Velká Británie a Rusko – poměrně vehementně odmítly uložení jakýchkoli konkrétních povinností nebo časových limitů. Většina ostatních států však tuto ideu podpořila.⁸⁰

Během příprav na konferenci i v jejím průběhu tehdejší generální tajemník OSN, jihokorejský diplomat Ban Ki Moon, pro něhož jaderné odzbrojení představovalo nejvýznamnější cíl, opakovaně vyzýval státy, aby dostály svým povinnostem a též usilovaly o sepsání právně závazného instrumentu, jehož cílem by bylo eliminovat JZ. Odkazoval na svůj pětibodový plán na posílení jaderné bezpečnosti z října roku 2008,⁸¹ v němž především apeluje na státy, aby plnily své smluvní závazky, jednaly o opatřeních vedoucích k odzbrojení a zvážily sjednání úmluvy o JZ, podpořené silným ověřovacím systémem.⁸²

Do diskuze se zapojila i řada nestátních organizací a dalších skupin, které rovněž žádaly státy o zahájení vyjednávání o konkrétních právních závazcích. Veřejný výzkum prokázal, že i průměrně tří čtvrtinová většina široké veřejnosti by podpořila svou vládu v rozhodnutí případnou

⁸⁰ WRIGHT, Tim. *The momentum builds for nuclear abolition* in: *Towards Nuclear Abolition: A Report by the International Campaign to Abolish Nuclear Weapons* [online]. [cit. 2019-05-16]. 2010, str. 2-4. Dostupné také z: <https://icanw.org/wp-content/uploads/2012/08/nptrevcon2010.pdf>

⁸¹ WRIGHT, Tim. *No more Hiroshimas, no more Nagasakis* [online]. [cit. 2019-05-16]. 2015, str. 6. Dostupné také z: <https://news.un.org/en/story/2015/08/505812-no-more-hiroshimas-no-more-nagasakis-ban-declares-anniversary-atomic-bombing>.

⁸² MOON, Ban Ki. *The Secretary-General's five point proposal on nuclear disarmament* [online]. [cit. 2019-05-16]. 2008. Dostupné také z: <https://un.org/disarmament/wmd/nuclear/sg5point/>

smlouvu podepsat, a to včetně téměř všech států JZ vlastníčích.⁸³ Velké pozornosti se začalo dostávat humanitárním důsledkům použití a testování JZ, dopadům na zdraví a životní prostředí. V současné době jsou tyto jedněmi z nejsilnějších argumentů na podporu jejich zákazu a likvidace.

Významným příspěvkem, který zásadně ovlivnil celosvětové vnímání této problematiky, přednesli zástupci těch, kdo přežili výbuch bomb v Japonsku v roce 1945, zvaných *hibakusha*. Detailně popsali fyzická a psychická utrpení, která byla způsobena civilnímu obyvatelstvu, a vyjádřili svou obavu ze zapomínání těchto hrůz. Ve své řeči vyjádřili názor, že tento typ zbraní schopných způsobit úplné vyhlazení, jejich použití, vlastnictví i snaha o získání, nejsou slučitelné se zásadami humanity.⁸⁴

Na konci druhého týdne byl vydán první návrh obsahující 26 bodový akční plán jaderného odzbrojení. Názory vlád na návrh i celkovou problematiku odzbrojení se výrazně lišily a akční plán byl okamžitě odmítnut. Týž den USA představily nový plán na modernizaci svého jaderného arzenálu představující 80 miliardovou investici, což ostře kontrastovalo s jen rok starým projevem prezidenta Obamy.⁸⁵ Druhý předložený návrh o 24 bodech byl kvůli předchozím stížnostem jaderných států naopak příliš vágní a nereagoval adekvátně na naléhavost situace.⁸⁶

Poslední den konference došlo k dohodě 189 stran NPT na finálním dokumentu včetně akčního plánu, v němž státy znovu potvrzovaly svůj nesporný závazek eliminovat jaderný arzenál a tím docílit úplného jaderného odzbrojení tak, jak se zavázaly v článku VI. NPT.⁸⁷ I tento dokument byl však podroben kritice nejaderných států, nestátních organizací i veřejnosti pro množství bodů často formulovaných spíše jako jakási předsevzetí než skutečné časově omezené závazky.⁸⁸

⁸³ WRIGHT, Tim. *Outlawing the most destructive weapons of all in: Towards Nuclear Abolition: A Report by the International Campaign to Abolish Nuclear Weapons* [online]. [cit. 2019-05-16]. 2010, str. 14. Dostupné také z: <https://icanw.org/wp-content/uploads/2012/08/nptrevcon2010.pdf>

⁸⁴ TANIGUCHI, Sumiteru. *Hibakusha Statement: Humans Cannot Coexist with Nuclear Weapons* [online]. [cit. 2019-05-16]. New York, 2010. Dostupné také z: <https://un.org/en/conf/npt/2010/pdf/japanconfederation.pdf>

⁸⁵ WRIGHT, Tim. *A convention: the 'new start' we really need in: Towards Nuclear Abolition: A Report by the International Campaign to Abolish Nuclear Weapons* [online]. [cit. 2019-05-16]. June 2010, str. 26. Dostupné také z: <https://icanw.org/wp-content/uploads/2012/08/nptrevcon2010.pdf>

⁸⁶ WRIGHT, Tim. *Towards Nuclear Abolition: Considering disarming, but not any time soon?* [online]. [cit. 2019-05-17]. 2010, str. 32. Dostupné také z: <https://slmk.org/wp-content/uploads/RevCon2010.pdf>

⁸⁷ 2010 Review Conference of the Parties to the Treaty on the Non-Proliferation of Nuclear Weapons. *Subsidiary Body I: revised Chair's draft action plan in Final Document Volume II, Part III – Document issued at the Conference*. [online]. [cit. 2019-05-17]. New York, 2010, str. 721. Dostupné také z: [https://un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=NPT/CONF.2010/50%20\(VOL.%20II\)](https://un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=NPT/CONF.2010/50%20(VOL.%20II))

⁸⁸ WRIGHT, Tim. *Impetus for real action, not an excuse for inaction in: Towards Nuclear Abolition: A Report by the International Campaign to Abolish Nuclear Weapons* [online]. [cit. 2019-05-17]. June 2010, str. 41. Dostupné také z: <https://icanw.org/wp-content/uploads/2012/08/nptrevcon2010.pdf>

3.2 Rok 2011

V listopadu 2011 vydala Rada delegátů Červeného kříže a Červeného půlměsíce rezoluci s názvem „Úsilí o odstranění jaderných zbraní“, kterou je otázka jaderného odzbrojení určena jako významná priorita. V dokumentu apeluje na všechny státy, aby zajistily, že JZ nebudou již nikdy v budoucnu použity, a pokračovaly v jednání o zákazu JZ a jejich úplné likvidaci. Znovu připomíná závažnost humanitárních dopadů a praktickou neslučitelnost použití JZ s humanitárním právem.⁸⁹

3.3 Rok 2012

Během prvního zasedání přípravného výboru hodnotící konference stran NPT, jež se měla konat v roce 2015, předložilo Švýcarsko jménem 16 států první ze série společných prohlášení týkajících se humanitárních dopadů použití JZ. Kladlo důraz na dodržování humanitárního práva, ochranu všech národů a příštích generací, životního prostředí a dalších.⁹⁰ Podpora humanitárních výzev neustále narůstala a ve výsledku bylo na samotné hodnotící konferenci stran NPT v roce 2015 vydáno společné prohlášení celkem 159 států, které staví do popředí obavy z možných katastrofických důsledků použití JZ, a to záměrným, způsobeným technologickou chybou nebo pouhým omylem. Státy si uvědomovaly svou povinnost těmto skutečnostem předcházet a též vyslovily svůj závazek vůči budoucím generacím. Rovněž upozorňovaly na to, že je nutno informace a vzdělání v této oblasti i nadále šířit.⁹¹

3.4 Rok 2013

3.4.1 Oslo

Norská vláda v březnu 2013 pořádala v Oslu konferenci zaměřenou na humanitární dopady JZ, jíž se zúčastnilo 127 zástupců dalších vlád, agentury OSN, mezinárodní organizace i občanská společnost. Poprvé v historii se státy sešly za účelem zkoumání vlivu JZ na lidské zdraví, životní prostředí, ekonomiku, rozvoj apod. I v tomto případě se však z jaderných států

⁸⁹ Rada delegátů Červeného kříže a Červeného půlměsíce. *Rezoluce: Úsilí o odstranění jaderných zbraní*. [online]. [cit. 2019-05-17]. Ženeva, 2011. Dostupné také z: https://cervenykriz.eu/cz/mhp_zakazy/rez-nuklear-Geneve_2011.pdf

⁹⁰ First Session of the Preparatory Committee for the 2015 Review Conference of the Parties to the Treaty on the Non-Proliferation of Nuclear Weapons. *Joint Statement on the humanitarian dimension of nuclear disarmament*. [online]. [cit. 2019-05-26]. New York, 2012. Dostupné také z: https://reachingcriticalwill.org/images/documents/Disarmamentfora/npt/prepcom12/statements/2May_IHL.pdf

⁹¹ 2015 Review Conference of the Parties to the Treaty on the Non-Proliferation of Nuclear Weapons. *Joint Statement on the Humanitarian Consequences of Nuclear Weapons*. [online]. [cit. 2019-05-26]. New York, 2015. Dostupné také z: https://reachingcriticalwill.org/images/documents/Disarmamentfora/npt/revcon2015/statements/28April_AustriaHumanitarian.pdf

zúčastnily pouze Indie a Pákistán. Pět stálých členů Rady bezpečnosti OSN konferenci bojkotovalo.⁹²

Z diskuze jednoznačně vyplynulo, že není možné okamžitě efektivně reagovat na krizi vzniklou případnou detonací. Klíčové body diskuze se opíraly o předchozí zkušenosti, které prokázaly, jak obrovský destrukční potenciál JZ mají a jak závažný je problém přeshraničního charakteru způsobeného efektu.⁹³

3.4.2 Pracovní skupina s otevřeným koncem

Z důvodu nečinnosti Konference o odzbrojení rozhodlo 67. Valné shromáždění OSN svou rezolucí (A/RES/67/56) z října roku 2012 o vytvoření Pracovní skupiny s otevřeným koncem (dále jako OEWG). Jejím úkolem bylo v průběhu následujícího roku „dosáhnout pokroku na mnohostranných jaderně odzbrojovacích rozhovorech k vytvoření a uchování světa bez jaderných zbraní“.⁹⁴ Žádný ze států vlastnících jaderné zbraně rezoluci nepodpořil.⁹⁵

OEWG zasedala v Ženevě v průběhu roku 2013. Účastnit se mohly všechny státy OSN, nicméně z jaderných států se rozhodly podílet opět jen Indie a Pákistán. Do diskuze se naopak zapojily nevládní organizace, které OEWG projevíly značnou podporu.⁹⁶

Na posledním zasedání byla v rámci šesti podskupin na podkladě květnových jednání zpracována závěrečná zpráva. Zmíněné podskupiny se soustředily na následující témata:

- a) *různé přístupy* v rámci multilaterálního vyjednávání o jaderném odzbrojení a snaha o překonání jejich vzájemných rozporů,
- b) *prvky*, jichž bude zapotřebí k vytvoření světa bez jaderných zbraní a i k jeho následnému udržení (politická a právní opatření, na jejichž základě by např. bylo zakázáno první použití JZ, odstraněny JZ z území nejaderných států, posílena politická důvěra, atd.),
- c) potřebu *revidovat roli JZ* v kontextu celosvětové bezpečnosti 21. století,
- d) *úloha mezinárodního práva*, a to především možnosti další právní úpravy,

⁹² FIHN, Beatrice a Ray ACHESON. Moving towards a ban on nuclear weapons [online]. [cit. 2019-05-26]. 2013. Dostupné také z: <https://reachingcriticalwill.org/disarmament-fora/hinw/oslo-2013/conference-report>

⁹³ EIDE, Espen Barth. *Chair's summary Humanitarian Impact of Nuclear Weapons* [online]. [cit. 2019-05-26]. 2013. Dostupné také z: https://regjeringen.no/en/aktuelt/nuclear_summary/id716343/

⁹⁴ Valné Shromáždění OSN. *Rezolution A/RES/67/56*. New York, 2012. Dostupné také z: <https://undocs.org/A/RES/67/56>

⁹⁵ ACHESON, Ray. *First Committee Monitor 2012 No.5/Final Edition* [online]. [cit. 2019-05-30]. 2012. Dostupné také z: <https://reachingcriticalwill.org/disarmament-fora/unga/2012/fcm/7274-2012-no-5-final-edition>

⁹⁶ TUMA, Miroslav. *Jak dál v jaderném nešíření a odzbrojování*. 1. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2014, str. 40. ISBN 978-80-87558-20-1.

- e) *role států a dalších aktérů*, rozlišné úlohy států vlastních JZ a států nejaderných,
- f) *další praktické kroky*, jimiž je možné přispět k vytvoření světa bez JZ, jako je vzdělávací činnost nebo přesun finančních prostředků plynoucích do oblasti JZ apod.⁹⁷

Dokument byl předložen 68. Valnému shromáždění OSN, které v návaznosti na něj vydalo rezoluci A/RES/71/258, v níž ocenilo celou práci OEWG a rozhodlo o konání konference v roce 2017 v New Yorku, kde mělo být jednáno o právně závazném dokumentu zakazujícím JZ, a vyzvalo všechny státy k aktivní účasti.⁹⁸

3.5 Rok 2014

3.5.1 Nayarit

V mexickém Nayaritu se v únoru 2014 konala druhá konference, jejímž ústředním tématem byly humanitární dopady JZ, s ještě vyšší účastí. Většina příspěvků se týkala katastrof, jež jsou JZ schopné způsobit a v minulosti již způsobily. Celá řada států vyjádřila své přesvědčení, že zakázat JZ jako takové je absolutní nutnost a volala po okamžitém započítí konkrétnějších jednání. Některé z nejaderných států (včetně České republiky) však předložily několik argumentů na podporu tradičního pozvolnějšího přístupu, neboť jejich vojenský systém a koncept zajištění národní bezpečnosti a stability s JZ počítá a spoléhá na ně.⁹⁹

3.5.2 Vídeň

Další a zároveň poslední ze série konferencí na totéž téma se uskutečnila ve Vídni v prosinci 2014. Během diskuze byla napadena teorie „jaderného odstrašení“ a její účinnost, zpochybněny důvody, kvůli nimž by mělo být k JZ přistupováno jinak než k ostatním typům zbraní hromadného ničení, a dále byla zevrubně probrána témata spojená s morální zodpovědností a také konkrétní možnosti právní úpravy. Významným příspěvkem byl dopis od papeže Františka. Rovněž v něm upozorňoval na utrpení způsobené JZ, kritizoval investování finančních prostředků do této oblasti namísto řešení ostatních palčivých světových problémů a

⁹⁷ Pracovní skupina s otevřeným koncem (OEWG). *Report of the Open-ended Working Group to develop proposals to take forward multilateral nuclear disarmament negotiations for the achievement and maintenance of a world without nuclear weapons* [online]. [cit. 2019-05-30]. Ženeva, 2013. Dostupné také z: <https://reachingcriticalwill.org/images/documents/Disarmament-fora/OEWG/Documents/finalreport.pdf>

⁹⁸ Valné shromáždění OSN. *Rezolution A/RES/71/258*. New York, 2013. Dostupné také z: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N16/466/69/PDF/N1646669.pdf?OpenElement>

⁹⁹ ACHESON, Ray a HARRISON, Katherine. *Report from the Nayarit Conference* [online]. [cit. 2019-06-18]. 2014. Dostupné také z: <https://reachingcriticalwill.org/disarmament-fora/hinw/nayarit-2014/report>

nesouhlasil definicí míru coby pouhým „udržováním rovnováhy sil“.¹⁰⁰ Řada účastníků explicitně podpořila tvorbu nového právního instrumentu, který by vyžadoval úplnou eliminaci JZ. V této fázi Česká republika (spolu s Německem, Kanadou, Belgií a Tureckem) vyjádřila určitou skepsi vůči míře efektivity případné smlouvy zakazující JZ.¹⁰¹

3.6 Rok 2016

3.6.1 Pracovní skupina s otevřeným koncem

Na základě rezoluce 70. Valného shromáždění OSN A/RES/70/33 z prosince roku 2015 byla ustanovena nová Pracovní skupina s otevřeným koncem (dále jako OEWG), která se v průběhu roku 2016 měla věnovat konkrétním možnostem právní úpravy, jež bude třeba k dosažení a udržení světa bez JZ.¹⁰² OEWG přijala závěrečnou zprávu, v níž zhodnotila, že přes urgentní návrhy řady účastníků není možné sjednat efektivní právní instrument zcela zakazující JZ a příkazující jejich naprostou likvidaci bez aktivní participace jaderných států. OEWG doporučila konkrétní prvky, jež je vhodné zahrnout do případné smlouvy, také další způsoby podpory procesu jaderného odzbrojování, např. opatření na zvýšení transparentnosti v oblasti hrozeb spojených s JZ, opatření minimalizující případné nehody, neautorizované nakládání s JZ atd., podpořila vzdělávání a šíření informací ohledně dané problematiky, návrat k práci v rámci Konference o odzbrojení apod.¹⁰³

3.6.2 Rezoluce Valného shromáždění OSN 2016

Významnou událostí bylo přijetí rezoluce během 71. Valného shromáždění OSN v říjnu 2016, jíž svolávalo konferenci na následující rok za účelem sjednání mezinárodní smlouvy zakazující JZ s cílem je zcela eliminovat.¹⁰⁴ Přestože většina států hlasovala pro přijetí rezoluce (překvapivě včetně KLRD), Čína, Indie a Pákistán se hlasování zdržely a Francie, Izrael, Rusko,

¹⁰⁰ Papež František. *Message of His Holiness Pope Francis on the occasion of the Vienna conference on the humanitarian impact of nuclear weapons* [online]. [cit. 2019-06-18]. Vatikán, 2014. Dostupné také z: https://w2.vatican.va/content/francesco/en/messages/pont-messages/2014/documents/papa-francesco_20141207_messaggio-conferenza-vienna-nucleare.html

¹⁰¹ ACHESON, Ray a GANDERBERGEN, Mia. *Filling the gap: report from the Vienna conference on the humanitarian impact of nuclear weapons* [online]. [cit. 2019-06-18]. 2014. Dostupné také z: <https://reachingcriticalwill.org/disarmament-fora/hinw/vienna-2014/report>

¹⁰² Valné shromáždění OSN. *Rezolution A/RES/70/33*. New York, 2015. Dostupné také z: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N15/409/95/PDF/N1540995.pdf?OpenElement>

¹⁰³ Pracovní skupina s otevřeným koncem. *Report of the Open-ended Working Group taking forward multilateral nuclear disarmament negotiations* [online]. [cit. 2019-06-18]. Ženeva, 2016. Dostupné také z: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N16/276/39/PDF/N1627639.pdf?OpenElement>

¹⁰⁴ Valné Shromáždění OSN. *Resolution A/C.1/71/L.41*. New York, 2016. Dostupné také z: <http://undocs.org/A/C.1/71/L.41>

USA a Velká Británie hlasovaly proti a spolu s nimi i Česká republika.¹⁰⁵ I přesto však toto rozhodnutí představuje ukončení dvou dekad faktické nečinnosti a nulového pokroku v jaderném odzbrojování.

3.7 Rok 2017

Vyjednávání o smlouvě NWPT probíhalo v rámci dvou konferencí, kterých se kromě státních zástupců zúčastnili i představitelé asi sta mezinárodních organizací a občanské společnosti.¹⁰⁶ V rámci květnové probíhala především vzájemná výměna názorů a vizí ohledně připravovaného dokumentu. Hlavní debata a práce na samotném textu pak probíhala v červnu a červenci. Všechny jaderné a téměř všechny alianční státy však celý proces od počátku bojkotovaly.¹⁰⁷ Přesto byla konečná podoba smlouvy 7. července 2017 přijata. Pro konečné znění hlasovalo celkem 122 států, zdržel se pouze Singapur a proti hlasovalo Nizozemsko,¹⁰⁸ které bylo zároveň jediným přítomným státem NATO.¹⁰⁹

¹⁰⁵ Výsledky hlasování dostupné z: <https://gafc-vote.un.org/UNODA/vote.nsf/511260f3bf6ae9c005256705006e0a5b/e0a1c9a46590adde852580b8005484da?OpenDocument>

¹⁰⁶ MUKHTZHANOVA, Gaukhar. *The Nuclear Weapons Prohibition Treaty: Negotiations and Beyond* [online]. [cit. 2019-07-04]. 2017. Dostupné také z: <https://armscontrol.org/act/2017-09/features/nuclear-weapons-prohibition-treaty-negotiations-beyond>

¹⁰⁷ Tamtéž.

¹⁰⁸ Výsledky hlasování dostupné z: <https://reachingcriticalwill.org/images/documents/Disarmament-fora/nuclear-weapon-ban/documents/voting-record.pdf>

¹⁰⁹ MUKHATZHANOVA, Gaukhar. *The Nuclear Weapons Prohibition Treaty: Negotiations and Beyond*. Viz odkaz 98.

4. Analýza textu NWPT

Výsledný text smlouvy je poměrně krátký. Tvoří jej preambule, v níž se odráží nálada celého přípravného procesu, a celkem dvacet článků. Řada ustanovení se inspirované dalšími smlouvami, které se zabývají odzbrojením, ale některé články jsou poněkud kontroverzní a bývají z různých důvodů kritizovány, a jejich text proto vyžaduje hlubší analýzu.

4.1 Preambule

Preambule sice sama o sobě neobsahuje právní povinnosti, ale představuje významný nástroj pro interpretaci smlouvy. Celkem 24 odstavců bylo precizně zformulováno a jazykově se do značné míry podobají preambuli *Úmluvy o zákazu protipěchotních min* a *Úmluvy o zákazu použití kazetové munice*. Významně zdůrazňuje humanitární povahu a cíle celé NWPT.¹¹⁰

Hned v prvním odstavci preambule vyjadřuje odhodlání přispívat k realizaci účelu a zásad Charty Organizace spojených národů. Dále připomíná odpovědnost států za zamezení jakéhokoliv použití jaderných zbraní¹¹¹ a také, že vytvoření a zachování světového míru a bezpečnosti by měly být prosazovány bez využívání zstrašujících taktik.¹¹² Posledně jmenovaný princip navazuje na čl. 26 Charty OSN,¹¹³ která v této věci dává jisté pravomoce Radě bezpečnosti OSN. Tyto však nikdy nebyly vykonávány.¹¹⁴

Jak již bylo naznačeno výše, preambule se věnuje humanitárním dopadům použití JZ, čímž navazuje na předchozí konference v Oslu, Nayaritu a Vídni (viz 2. kapitola),¹¹⁵ a také varuje před možností výbuchu v důsledku nehody apod.¹¹⁶ Vzhledem k těmto skutečnostem je problematická již samotná existence JZ a bude třeba je zcela eliminovat.¹¹⁷ Následující odstavce vyjadřují nepřijatelnost utrpení způsobeného obětem a původnímu obyvatelstvu.¹¹⁸

Další text upozorňuje všechny státy na nutnost dodržování mezinárodního práva a vyžaduje, aby bylo za všech okolností jednáno v souladu s ním. Zdůrazňuje význam

¹¹⁰ RIETIKER, Daniel a MOHR, Manfred. *Treaty on the Prohibition of Nuclear Weapons: A short commentary article by article*. str. 8. 2017. Dostupné také z: <https://ialana.info/wp-content/uploads/2018/04/Ban-Treaty-Commentary-April-2018.pdf>

¹¹¹ NWPT, odst. 3 preambule.

¹¹² NWPT, odst. 12 preambule.

¹¹³ *Charta Organizace spojených národů*, čl. 26. San Francisco, 1945. Dostupné také z: <https://osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/charta-organizace-spojenych-narodu-a-statut-mezinarodniho-soudniho-dvora.pdf>

¹¹⁴ RIETIKER, Daniel a MOHR, Manfred. *Treaty on the Prohibition of Nuclear Weapons: A short commentary article by article*. str. 8. viz odkaz 103.

¹¹⁵ NWPT, odst. 2 a odst. 4 preambule.

¹¹⁶ NWPT, odst. 3 preambule.

¹¹⁷ RIETIKER, Daniel a MOHR, Manfred. *Treaty on the Prohibition of Nuclear Weapons: A short commentary article by article*. str. 9. viz odkaz 103.

¹¹⁸ NWPT, odst. 6 a odst. 7 preambule.

mezinárodního práva humanitárního a práva lidských práv,¹¹⁹ čímž rovněž podporuje celkové humanitární vyznění NWPT.¹²⁰ Navazuje explicitním výčtem konkrétních zásad a pravidel mezinárodního humanitárního práva a výslovně stanoví, že jakékoliv použití JZ je v rozporu s jeho principy a zcela odporuje požadavkům veřejného svědomí.¹²¹

Preambule vyjadřuje znepokojení s nesmírně pomalým pokrokem v rámci jaderného odzbrojování, přestože prvně byla eliminace JZ stanovena za významný mezinárodně právní cíl již v rezoluci OSN v roce 1946.¹²² V této souvislosti preambule připomíná ustanovení čl. VI NPT a z něj vyplývající povinnost vést v dobré víře jednání vedoucí k úplnému jadernému odzbrojení, doplněnému řádným verifikačním systémem, a označuje NPT za základní kámen jaderného odzbrojování a režimu nešíření¹²³, což potvrdil ICJ.¹²⁴ Tato platí pro všechny státy bez rozdílu.¹²⁵ Následně je uznána důležitost a zcela zásadní význam CTBT a mezinárodně uznaných bezjaderných zón pro posílení míru a bezpečnosti.¹²⁶

V závěru je vyjádřena podpora využívání jaderné energie pro mírové účely, posílení účasti žen na jaderném odzbrojování a vzdělávání v daných oblastech.¹²⁷ Preambule končí zdůrazněním úlohy veřejného svědomí při prohlubování zásad lidskosti a v této souvislosti vyzdvihuje snahy OSN, Mezinárodního hnutí Červeného kříže a Červeného půlměsíce a dalších organizací o úplné odstranění JZ.¹²⁸ Podobný odstavec obsahuje i preambule *Úmluvy o zákazu použití kazetové munice*, která ovšem nezmiňuje náboženské vůdce, poslance, akademiky ani *hibakusha*. Tato nová formulace odráží fakt, že vznik NWPT byl do značné míry poháněn vlivem občanské společnosti. Jako příklad lze uvést organizace ICAN (*International Campaign to Abolish Nuclear Weapons*) nebo IALANA (*International Association of Lawyers against Nuclear Arms*), které byly přímo zapojeny do vyjednávání a měly možnost samy předkládat návrhy, což může být považováno za projev demokratizace OSN.¹²⁹

¹¹⁹ NWPT, odst. 8 preambule.

¹²⁰ RIETIKER, Daniel a MOHR, Manfred. *Treaty on the Prohibition of Nuclear Weapons: A short commentary article by article*. str. 9. viz odkaz 103.

¹²¹ NWPT, odst. 9, odst. 10 a odst. 11 preambule.

¹²² NWPT, odst. 13 a odst. 14 preambule.

¹²³ NWPT, odst. 17 a odst. 18 preambule.

¹²⁴ Mezinárodní soudní dvůr. *Legality of Threat and Use of Nuclear Weapons: Advisory Opinion of 8 July 1996*. viz odkaz 64.

¹²⁵ RIETIKER, Daniel a MOHR, Manfred. *Treaty on the Prohibition of Nuclear Weapons: A short commentary article by article*. str. 11. viz odkaz 103.

¹²⁶ NWPT, odst. 19 a odst. 20 preambule.

¹²⁷ NWPT, odst. 21, odst. 22 a odst. 23 preambule.

¹²⁸ NWPT, odst. 24. preambule.

¹²⁹ RIETIKER, Daniel a MOHR, Manfred. *Treaty on the Prohibition of Nuclear Weapons: A short commentary article by article*. str. 12. viz odkaz 103.

4.2 Jednotlivé články NWPT

čl. 1 - Zákazy

Čl. 1 NWPT zakotvuje řadu dílčích zákazů, tj.:

- písm. a) – JZ vyvíjet, zkoušet, vyrábět, produkovat, získávat jiným způsobem, vlastnit, skladovat, předávat,
- písm. b) – JZ nebo kontrolu nad nimi předávat jinému příjemci,
- písm. c) – převážet či přijímat kontrolu nad JZ,
- písm. d) – používat či hrozit použitím JZ,
- písm. e) – pomáhat, podporovat či nabádat ke zde zakázaným aktivitám,
- písm. f) – požadovat či přijímat pomoc za účelem zapojení se do jakékoliv ze zakázaných aktivit,
- písm. g) – povolovat umístění, instalace nebo rozmístění JZ na území pod vlastní jurisdikcí.

Smluvní strany se v návěti čl. 1 zavazují, že se jmenovaných aktivit nezúčastní, a to „nikdy a za žádných okolností“. Zákaz se tedy netýká jen vzájemných vztahů mezi stranami smlouvy, ale i se všemi ostatními státy (především tedy státy vlastníci JZ) a rovněž s nestátními aktéry, např. rebely či teroristy.¹³⁰

Ustanovení písm. d) nezakazuje jen použití JZ, ale též hrozbu jejich použití, a proto vyvstává otázka, zda je zakázána i strategie jaderného odstrašování. Během přípravných prací v tomto bodě nebylo dosaženo shody, ale zůstává beze sporu, že cílem zapojených států i občanské společnosti je přimět ostatní státy k tomu, aby nespolečaly na svou jadernou politiku.¹³¹ V každém případě je možné se domnívat, že NWPT může do jisté míry strategii jaderného odstrašení (minimálně na politické úrovni) delegitimizovat.¹³²

Další zajímavostí je zákaz pod písm. g), tedy zákaz povolovat umístění, instalaci nebo rozmístění JZ na vlastním území, což může znemožnit členům NATO, jako jsou Belgie, Itálie, Německo, Nizozemí a Turecko poskytovat svým spojencům vlastníci JZ součinnost v této oblasti.¹³³

¹³⁰ Tamtéž. str. 13.

¹³¹ GÓMEZ, Elayne Whyte. *Press conference on the Treaty on the Prohibition of Nuclear Weapons*. [cit. 2018-08-30]. New York, 2017. Dostupné také z: <https://youtube.com/watch?v=lwTExljixSE> (čas 15:02 a dále)

¹³² RIETIKER, Daniel a MOHR, Manfred. *Treaty on the Prohibition of Nuclear Weapons: A short commentary article by article*. str. 14. viz odkaz 103.

¹³³ Tamtéž. str. 15.

čl. 2 a čl. 3 - Prohlášení a bezpečnostní záruky

Po předchozích zkušenostech s komplikacemi, které přinášely v dřívějších úmluvách ustanovené verifikační systémy, zvolili tvůrci NWPT jednodušší cestu. Smluvní státy musí do 30 dnů po vstupu NWPT v platnost vydat prohlášení, zda a) vlastnily a odstranily JZ, b) vlastní nebo kontrolují JZ nebo c) na území pod jejich jurisdikcí existují JZ, jež jsou pod kontrolou jiného státu. Generální tajemník OSN obdržena prohlášení následně předloží smluvním stranám. To koresponduje s možnostmi jaderných států a jejich spojenců podle čl. 4.¹³⁴

NWPT považuje za žádoucí opírat se o již existující bezpečnostní mechanismy.¹³⁵ Vyžaduje, aby státy, jež nevlastní ani nekontrolují JZ, dodržovaly povinnosti zadané IAEA (*Mezinárodní agentura pro atomovou energii*). Ty státy, které prozatím *Všeobecnou zárukovou dohodu* s IAEA neuzavřely, jsou tak povinny učinit ve NWPT stanovené době.

čl. 4 - Směrem k úplnému odstranění JZ

Neobvykle dlouhý čl. 4 se v odst. 1 věnuje státům, které po 7. červenci 2017 vlastnily, držely či kontrolovaly JZ. Pokud taková smluvní strana odstoupila od svého jaderně-zbrojního programu, včetně odstranění nebo nezvratné konverze všech jaderně zbrojních zařízení, měla by před vstupem NWPT v platnost kooperovat se specifikovaným mezinárodním orgánem (který smluvní strany ustanoví podle odst. 6 téhož) kvůli verifikaci a následně uzavřít zárukovou dohodu s IAEA. Tento scénář je určen těm státům, které preferují uloženou povinnost eliminovat svůj jaderný arzenál před tím, než se ke smlouvě připojí.¹³⁶

Odst. 2 téhož článku nabízí variantu pro státy, které volí opačný postup. Smluvní strana, která vlastní, drží či kontroluje JZ a připojí se k NWPT, co nejdříve odstraní jejich operační status a co nejdříve je zničí, a to nejpozději do první schůzky smluvních stran. Právně závazný plán pro naprostou eliminaci JZ musí být předložen smluvním stranám nebo kompetentnímu mezinárodnímu orgánu. Plán bude projednán a následně podle procedurálních pravidel schválen. Čl. 1 odst. 3 pak stanoví obdobnou povinnost sjednat zárukovou dohodu s IAEA.

Následující odstavce se týká smluvních stran, jež na svém území, pod národní jurisdikcí či kontrolou mají jakékoli JZ jiného státu. Tyto musí zajistit jejich urychlené odstranění.

¹³⁴ RIETIKER, Daniel a MOHR, Manfred. *Treaty on the Prohibition of Nuclear Weapons: A short commentary article by article*. str. 17. viz odkaz 103.

¹³⁵ Tamtéž.

¹³⁶ Tamtéž. str. 20.

Ustanovení cílí především na členy NATO, na jejichž území se nacházejí JZ vlastněné USA (viz výše).¹³⁷

Celkově článek značí otevřenost a flexibilitu. Přesto však není pravděpodobné, že by se ke smlouvě jaderné státy rozhodly v nejbližší době připojit. Svým pasivním postojem během přípravné fáze, neúčastí na jednáních či hlasování a následným vyjádřením daly jasně najevo, že to není možné očekávat (více viz kapitola 6.).¹³⁸

čl. 5 - Národní provádění

Čl. 5 je opět velmi podobný ustanovením v úmluvách zakazujících jiné typy zbraní. Určuje povinnost smluvních stran přijmout nutná opatření k provedení závazků podle NWPT. Toto ustanovení je nutné, neboť smlouva má tzv. *non-self-executing* charakter, a bude tedy pro fyzické a právnické osoby závazná až po implementaci do jednotlivých právních řádů.

Poslední věta článku obsahuje formulaci „prováděné osobami nebo se odehrávající na území pod její jurisdikci nebo kontrolou“, tvůrci tedy neměli v úmyslu zřídit univerzální trestně právní jurisdikci. V takovém případě by stát mohl trestat osoby, aniž by mezi nimi existoval jakýkoliv vztah. Vzhledem k přeshraničním účinkům JZ by však taková univerzální jurisdikce mohla být žádoucí. Nic ovšem státům nebrání učinit další krok a udělit univerzální jurisdikci svým národním soudům pro případy, kdy žádný jiný stát není schopen nebo ochoten trestně stíhat příslušné osoby.¹³⁹

čl. 6 a čl. 7 - Pomoc obětem a obnova životního prostředí; mezinárodní spolupráce a pomoc

Ojedinelé ustanovení čl. 6 o pomoci obětem a obnově životního prostředí ve spojitosti s preambulí opětovně staví do centra zájmu NWPT humanitární dopady použití či testování JZ. Povinnost k nápravě se týká všech takových dopadů, které byly či budou způsobeny v minulosti, současnosti i budoucnosti.¹⁴⁰

Smluvní strany se zavazují přiměřeně poskytnout adekvátní a nediskriminační pomoc postiženým osobám a přijmout nezbytná a odpovídající opatření vedoucí k nápravě životního prostředí v kontaminovaných oblastech. Tímto však nejsou dotčeny další povinnosti a závazky vyplývající z mezinárodního práva a dvoustranných dohod.

¹³⁷ RIETIKER, Daniel a MOHR, Manfred. *Treaty on the Prohibition of Nuclear Weapons: A short commentary article by article*. str. 21. viz odkaz 103.

¹³⁸ Tamtéž.

¹³⁹ Tamtéž.

¹⁴⁰ Tamtéž, str. 25.

Článek preferuje pragmatický přístup namísto vykreslování ideálního výsledku. Ukotvení těchto pravidel ve smlouvě s tak citlivým obsahem bylo velmi důležité a pravidla možná mohou být výhledově účinná, aniž by se připojily jaderné státy (více viz kapitola 6.).¹⁴¹

Nadto je možné uvažovat o tom, zda je formulace v odst. 2 „výsledky aktivit souvisejících s testováním nebo použitím JZ nebo jiných jaderných výbušných zařízení“ dostatečně široká, aby zahrnovala např. i těžbu uranu a jeho zpracovávání nutné pro výrobu JZ nebo likvidaci vzniklého odpadu, které mají rovněž obrovské dopady na místní obyvatelstvo i životní prostředí.¹⁴²

Z prvních dvou odstavců vyplývá, že povinnost poskytnutí pomoci a náprava životního prostředí je primárně určena státům, na jejichž území byly JZ použity či testovány. Dochází zde však k její modifikaci, a to několika způsoby. Hned odst. 3 říká, že předchozím nejsou dotčeny povinnosti a závazky jiných států podle mezinárodního práva či dvoustranných dohod. Jako příklad může sloužit závazek USA vůči Marshallovým ostrovům, kde byly JZ testovány, poskytnout na základě *Compact of Free Association* reparace ve výši 150 milionů dolarů.¹⁴³

Čl. 6 je nutno číst ve spojení s čl. 7, jenž obsahuje pravidla pomoci a spolupráce. Odst. 1, 2 stanoví obecná pravidla spolupráce, která není limitována pouze na pomoc obětem a nápravu životního prostředí. Odst. 3 se již vyjadřuje konkrétněji ke spolupráci ve věcech podle čl. 6. Podle něho každá smluvní strana, která je k tomu způsobilá, poskytne technickou, materiální a finanční pomoc postiženým smluvním stranám. Čl. 4 specificky stanoví, že každá smluvní strana, způsobilá k takové pomoci, ji poskytne obětem použití i zkoušek JZ nebo jiných jaderně výbušných zařízení.¹⁴⁴

Tato pravidla korespondují s ostatními instrumenty humanitárního odzbrojení. Neboť v centru pozornosti stojí utrpení jednotlivce a jeho ochrana¹⁴⁵. V některých ohledech zachází NWPT oproti nim ještě dále, když v odst. 6 stanoví, že smluvní strana, která použila či testovala JZ, odpovídá za poskytnutí adekvátní pomoci postiženým smluvním stranám na účely dle tohoto článku. Tím však nejsou dotčeny povinnosti nebo závazky vyplývající z mezinárodního práva. Pokud se k však k NWPT nepřipojí státy, které JZ skutečně použily či testovaly, nebude mít tento odstavec žádný význam.¹⁴⁶

¹⁴¹ Tamtéž.

¹⁴² Tamtéž, str. 27.

¹⁴³ Tamtéž.

¹⁴⁴ Tamtéž.

¹⁴⁵ RAPILLARD, Pascal. *Humanitarian disarmament v: Journal of Conventional Weapons Destruction*, vol. 15, str. 39 [online]. [cit. 2019-18-30]. MU Scholarly Commons, 2011. Dostupné také z: <https://commons.lib.jmu.edu/cisr-journal/vol15/iss1/13/>

¹⁴⁶ RIETIKER, Daniel a MOHR, Manfred. *Treaty on the Prohibition of Nuclear Weapons: A short commentary article by article*. str. 27. viz odkaz 103.

čl. 8 - Schůzky smluvních stran

NWPT opět volí podobný model jako *Úmluva o zákazu protipěchotních min* nebo *Úmluva o zákazu použití kazetové munice* a nevytváří zvláštní verifikační orgán, na rozdíl od *Úmluvy o chemických zbraních* nebo CTBT, při kterých vždy stojí zvláštní mezinárodní organizace. Vyžaduje pouze svolávání pravidelných schůzek smluvních stran.

Cílem schůzek je podle odst. 1 projednávat a případně rozhodovat ohledně problémů týkajících se aplikace či provádění smlouvy. První z nich se má odehrát během jednoho roku od vstupu NWPT v platnost a od té doby budou svolávány každé dva roky. Smluvní strany mají za povinnost přijmout vlastní jednací řád. Článek umožňuje konání mimořádných schůzek dle potřeby na základě písemné žádosti. Po uplynutí pěti let po vstupu v platnost bude svolána hodnotící konference. Další budou nadále svolávány v šesti letých intervalech.

Nakonec článek jmenuje další „entity“, které budou přizvány k účasti na schůzkách jako pozorovatelé. Mezi uvedenými jsou relevantní nevládní organizace, což podporuje demokratičnost, otevřenost a transparentnost těchto schůzek.¹⁴⁷

Čl. 9 - Náklady

Čl. 9 v odst. 1 a 2 určuje, že smluvní státy ponесou náklady schůzek smluvních stran i náklady vzniklé generálnímu tajemníkovi OSN v souvislosti s NWPT. Pokud se schůzky účastní třetí stát jako pozorovatel, podílí se na nákladech rovněž. Odst. 3 stanoví, že náklady na zničení JZ, eliminaci jaderného programu i na verifikaci nese dotýčný stát.

Čl. 10 - Změny

V čl. 10 se NWPT věnuje problematice změn smlouvy a postupu jejich přijetí. Odst. 1 opravňuje všechny smluvní strany k podávání návrhů na změny této smlouvy. Ostatní státy musí souhlasit s projednáním návrhu a během následující schůzky nebo hodnotící konference jej mohou odsouhlasit. Není tedy třeba svolávat zvláštní konferenci pouze za tímto účelem, jako tomu bývá u jiných smluv jako např. u *Úmluvy o zákazu protipěchotních min*.¹⁴⁸

čl. 11 - Řešení sporů

V čl. 11 odst. 1 se odrážejí obecné principy mezinárodního práva a v souladu s nimi NWPT preferuje mírová řešení sporů mezi stranami smlouvy. Připomíná zásadu svobodné volby

¹⁴⁷ Tamtéž. str. 30.

¹⁴⁸ Tamtéž.

způsobu řešení sporu, uvádí konzultace jako primární způsob a konečně zmiňuje čl. 33 Charty OSN, který vypočítává nejběžnější možnosti.

Není zde explicitně zmíněna možnost obrátit se na MSD, aby ve sporu rozhodl. Strany však mohou spor MSD v souladu s jeho statutem postoupit na základě vzájemné dohody nebo v případě, že jeho jurisdikci přijaly pro „budoucí případy“.¹⁴⁹

Následující odstavec pak zmocňuje schůzky smluvních stran k zaujetí aktivní role při řešení sporu. Vybízí k poskytování dobrých služeb, případnému podání výzvy dotčeným smluvním stranám a doporučení časové lhůty pro určitou proceduru.¹⁵⁰

čl. 12 - Univerzaliza

Čl. 12 vyzývá smluvní strany k tomu, aby vybízely státy, které nejsou smluvními stranami, k podpisu, ratifikaci, přijetí, schválení či přistoupení k NWPT s cílem dosažení univerzality.

čl. 13 - Podpis

Podle čl. 13 bude smlouva předložena k podpisu všem státům v hlavním sídle OSN počínaje 20. zářím 2017. Samotným podepsáním smlouvy není stát jejími ustanoveními okamžitě vázán, pouze se musí zdržet jednání, které by mohly mařit předmět a účel smlouvy, dokud jej neratifikoval nebo jiným způsobem nevyjádřil souhlas být jí vázán, to vše v souladu s čl. 18 písm. b) VÚLP. I po vstupu NWPT v platnost budou státy moci ke smlouvě přistupovat.¹⁵¹

Výše uvedené vyžaduje hlubší zamyšlení. Zaprvé je třeba zhodnotit, zda je možné, aby kterýkoliv z jaderných států nebo ze států s nimi v této oblasti spolupracujících mohl smlouvu vůbec podepsat, aniž by zároveň nemařil její předmět a účel. Výklad formulace „předmět a účel smlouvy“ je však flexibilní a užší než povinnosti a závazky vyplývající ze smlouvy. Výše popsaná situace nemusí tedy být z právního hlediska vyloučena *per se*. Předchozí formulace „zdržet se jednání“ se týká aktivního jednání států, nikoliv pouze členství ve vojenské koalici nebo toleranci přítomnosti JZ na jejich území.¹⁵²

Řada dalších bodů jako čl. 12, který podporuje univerzalitu, čl. 4 odst. 4, kde smlouva dovoluje, aby se k ní připojily státy s cizími JZ na svém území, a konečně samotný cíl NWPT, kterým je naprostá eliminace JZ a výsledná nemožnost jejich použití, mohou naznačovat, že

¹⁴⁹ Tamtéž, str. 34.

¹⁵⁰ Tamtéž.

¹⁵¹ Tamtéž, str. 36.

¹⁵² Tamtéž, str. 37.

členové NATO by měli být nejen podporováni smlouvu podepsat, ale také, že se po ratifikaci sami mohou stát významnými hráči v diskuzích s ostatními členy.¹⁵³

čl. 14 - Ratifikace, přijetí, schválení nebo přistoupení

V čl. 14 je obsažena klauzule typická pro smlouvy o kontrole zbraní, podle níž mohou státy ratifikovat, přijmout nebo schválit smlouvu před jejím vstupem v platnost, ale i potom k ní mohou přistupovat další státy. Teprve po ratifikaci a vstupu smlouvy v platnost je jí stát plně vázán. Přesto však v době mezi oběma momenty nesmí jednat v rozporu s předmětem a účelem smlouvy, pokud vstup v platnost není nepřiměřeně oddalován (čl. 18 písm. b) VÚLP).¹⁵⁴

Čl. 15 - Vstup v platnost

Po vstupu v platnost je smlouva způsobilá mít skutečný právní dopad na smluvní strany a do jisté míry i na fyzické a právnické osoby. Čl. 15 odst. 1 říká, že NWPT vstoupí v platnost 90 dní po uložení padesáté listiny o ratifikaci, přijetí, schválení nebo přistoupení. Stanovená doba je v praxi poměrně obvyklá a dovoluje státům se po ratifikaci na vstup smlouvy v platnost připravit. Mezinárodní smlouvy se různí co do počtu potřebných ratifikací, ale vždy se snaží najít optimální kompromis mezi číslem potřebným pro normotvornou způsobilost a na druhé straně číslem realisticky dosažitelným. Vzhledem k široké podpoře ze strany nejaderných států je 50 ratifikací adekvátním požadavkem.¹⁵⁵

čl. 16 - Výhrady

Výhrada je definována v čl. 2 písm. d) VÚLP jako „*jednostranné, jakkoliv formulované nebo označené prohlášení, učiněné státem při podpisu, ratifikaci, přijetí nebo schválení smlouvy nebo při přístupu k ní, jímž tento stát zamýšlí vyloučit nebo změnit právní účinek určitých ustanovení smlouvy při jejich použití vůči tomuto státu*“. Slouží k vytvoření jisté flexibility a díky tomu usnadnění přijetí smlouvy těmi státy, které potřebují z důvodu nesouladu s jejich vlastním právním řádem některá ustanovení vynechat či pozměnit. Tím se následně přirozeně zvyšuje počet možných ratifikací.

I přes tyto výhody způsobují výhrady řadu komplikací, mohou mít negativní dopad na právní jistotu a výsledek může být poněkud roztržštěný. Z toho důvodu se čl. 16, který výhrady

¹⁵³ Tamtéž.

¹⁵⁴ Tamtéž, str. 37, 38.

¹⁵⁵ Tamtéž, str. 39.

zakazuje, může zdát jako adekvátní řešení, především proto, že cílí na úplný zákaz JZ a zároveň navazuje na současný trend mezinárodních smluv o kontrole zbraní.¹⁵⁶

čl. 17 - Platnost a odstoupení

Následující čl. 17 je poměrně kontroverzní. Zatímco odst. 1 stanoví, že NWPT má neomezenou platnost, což je v souladu s dosavadní mezinárodní praxí, odst. 2 dává smluvním stranám právo od smlouvy odstoupit v případě ohrožení nejvyšších zájmů konkrétní země. Takové ustanovení najdeme i v dalších smlouvách o kontrole zbraní, ale využíváno jich bývá velmi zřídka. Dovolala se ho pouze KLDL ve vztahu k NPT a USA ve vztahu k ABM.¹⁵⁷ Tyto ohrožující skutečnosti pak mají být spolu s odstoupením oznámeny deponitáři. Odst. 3 pak odráží logiku humanitárního práva a ujišťuje se, že odstoupení nebude účinné až do konce případného ozbrojeného konfliktu, kterého je dotčený stát stranou.

Občanská společnost byla proti zahrnutí tohoto pravidla do výsledného textu smlouvy, nicméně většinové stanovisko bylo souhlasné s odůvodněním, že zde dochází ke kompromisu mezi přístupem smluv o kontrole zbraní a smluv humanitárních.¹⁵⁸

čl. 18 - Vztahy k dalším dohodám

Text smlouvy dává v případě rozporu ustanovení přednost novému instrumentu před již existujícími dohodami týkajícími se podobného tématu, když říká, že její provádění nebude mít vliv na závazky smluvních stran vyplývající z existujících mezinárodních dohod, pokud jsou tyto závazky v souladu s touto smlouvou (více viz kapitola 6.).

čl. 19 - Depozitář

NWPT po vzoru jiných smluv o kontrole zbraní volí jako deponitáře generálního tajemníka OSN, který bude zodpovídat za úschovu původního textu smlouvy a bude přijímat nové podpisy a dokumenty o ratifikaci, které dále předá ostatním smluvním stranám.¹⁵⁹

čl. 20 - Autentická znění

Poslední odstavec jmenuje oficiální jazyky textu smlouvy, jež prohlašuje za stejně autentické – angličtinu, arabštinu, čínštinu, francouzštinu, ruštinu a španělštinu.

¹⁵⁶ Tamtéž.

¹⁵⁷ Anti-Ballistic Missile Treaty uzavřená USA a tehdejší Sovětský svaz v roce 1972.

¹⁵⁸ Tamtéž, str. 40.

¹⁵⁹ Tamtéž, str. 43.

5. NWPT jako rámcová smlouva a odmítnuté návrhy

Jak již bylo řečeno výše, NWPT je smlouva relativně krátká. Byla tak sepsána záměrně, neboť má představovat jen rámec právní úpravy zákazu JZ a jejich eliminace a ve svém textu již sama předpokládá budoucí doplňování formou protokolů. Pravdou však je, že zákaz mohl být komplexnější a možnost přistoupení států, jejichž obraná strategie na JZ spoléhá, mohla být více podpořena, pokud by ve smlouvě bylo obsaženo několik dalších navržených ustanovení.

5.1 NWPT jako rámcová smlouva

NWPT je často kritizována kvůli otázkám, jimiž se NWPT nezabývá a v kterých materiích nedostatečně upravuje. Je však nutné uvažovat o této smlouvě a v budoucnosti s ní nakládat v souladu s celým přípravným procesem a jeho původním záměrem. NWPT si nikdy nekladla za cíl zevrubně upravit všechny aspekty dané problematiky a stát zcela samostatně bez potřeby dalšího doplnění. Snaží se připravit podmínky pro to, aby mohl proces jaderného odzbrojování vůbec začít. Řadě dílčích problematik se nevěnuje zcela záměrně, neboť si klade za cíl být „jen“ rámcovou dohodou. Tento pojem označuje takovou mezinárodní smlouvu, která smluvními stranám stanoví pouze široce formulované závazky a určuje jen obecný systém kontroly. Dále je pak konkretizována zpravidla pomocí protokolů.¹⁶⁰

Přestože NWPT není jako „rámcová dohoda“ označena, dá se tak usoudit právě na základě přípravného procesu, samotného textu smlouvy a především její funkce. Obsahuje pouze obecné povinnosti a zákazy a představuje závazek tyto v budoucnosti konkretizovat a vyřešit dílčí otázky, jako je často vypichovaný problém verifikace.¹⁶¹ Typickým prvkem rámcových dohod je, že takové doplnění umožňují, a to především prostřednictvím následně přijímaných protokolů.¹⁶²

Především ze dvou ustanovení NWPT jasně vyplývá, že se jedná o dohodu rámcovou. Zaprvé, čl. 8 odst. 1 písm. b) explicitně říká, že na schůzích smluvních stran budou mimo jiné

¹⁶⁰ MATZ-LÜCK, Nele. *Max Planck Encyclopedia of Public International Law: Framework Agreements* [online]. [cit. 2019-11-01]. 2011. Dostupné také z: <https://opil.ouplaw.com/view/10.1093/law:epil/9780199231690/law-9780199231690-e703?prd=EPIL>

¹⁶¹ ROBERTS, Brad. *Bant he Bomb? Or Bomb the Ban? Next Steps on the Ban Treaty* [online]. [cit. 2019-11-01]. 2018. Dostupné také z: <https://europeanleadershipnetwork.org/wp-content/uploads/2018/03/180322-Brad-Roberts-Ban-Treaty.pdf>

¹⁶² MATZ-LÜCK, Nele. *Max Planck Encyclopedia of Public International Law: Framework Agreements*. Tamtéž viz odkaz 156.

přijímány protokoly k textu této smlouvy. V dřívějších návrzích¹⁶³ bylo téma doplňujících právních předpisů podpořeno ještě více v samostatně stojícím čl. 5. Tyto protokoly budou pro další vývoj určující, dojde-li ovšem k jejich přijetí.

Zadruhé, v jistém slova smyslu benevolentní čl. 4 připouští, aby se ke smlouvě stát nejdříve připojil a až později eliminovat svůj jaderný program, a to až na základě konkrétního plánu pro ten který stát. Čl. 4 určuje jen časový rámec pro eliminaci i verifikaci, ale detaily obou procesů již ponechává na další domluvě stran. Konečná verze NWPT je tedy poměrně flexibilní a plán jaderného odzbrojení může být pro jednotlivé státy konkretizován tak, aby odpovídal jejich situaci a potřebám. Nadto je zjevné, že myšlenka vytvořit rámcovou dohodu prostupovala diskuzí doprovázející přípravný proces a rovněž jasně vyplývá z předchozích návrhů jednotlivých ustanovení.¹⁶⁴

Tvůrci NWPT si tedy uvědomují, že v době, kdy mezinárodní konflikty neustále eskalují a světové bezpečnostní a kontrolní mechanismy jsou velmi neefektivní, by bylo velice obtížné prosadit komplexní úpravu, tím spíše bez předchozího dialogu s jadernými státy. Naopak projeví vůli o tematicce dále debatovat a podmínky jim přizpůsobit. Zároveň nechávají prostor i případnému zřízení nového kontrolního mechanismu nebo jiných institucím, jejichž činnost by proces odzbrojování doprovázela.¹⁶⁵

Ačkoliv se nejeví jako pravděpodobné, že by kdy státy, které považují JZ za určující prvek jejich obranyschopnosti, projevíly NWPT jakoukoliv podporu, nelze jednoznačně vyloučit, že smlouva nebude hrát významnou roli v budoucnosti. Jakožto rámcová úmluva může při nejmenším efektivně sloužit jako podnět k dialogu a model pro případnou smlouvu novější.¹⁶⁶ Stále však platí, že mezinárodní debata v této oblasti bude nanejvýš obtížná vzhledem k celkové politické situaci, přetrvávajícím neshodám a rovněž k faktu, že některé z jaderných států nemají demokratické zřízení, tudíž se v nich může dostatečným způsobem uplatnit vliv občanské společnosti.

¹⁶³ *Draft Convention on the Prohibition of Nuclear Weapons A/CONF.229/2017/CRP.I*. New York, 2017. Dostupné také z: <http://reachingcriticalwill.org/images/documents/Disarmament-fora/nuclear-weapon-ban/documents/CRP1.pdf>

¹⁶⁴ SUBRITZKY, Monika. *An Analysis of the Treaty on the Prohibition of Nuclear Weapons in Light of its Form as a Framework Agreement* [online]. [cit. 2019-10-20]. 2019. Dostupné také z: http://https://gojil.eu/issues/92/92_article_subritzky.pdf

¹⁶⁵ Tamtéž.

¹⁶⁶ Tamtéž.

5.2 Odmítnuté návrhy

Během sjednávání smlouvy v OSN bylo různými aktéry podáno několik návrhů, které do výsledného textu smlouvy nebyly zahrnuty, přestože byly způsobilé vliv smlouvy posílit a podpořit snahu o odzbrojení. Především se jedná o zákaz financování a výroby JZ, zákaz tranzitu a návrh ustanovení o odložené platnosti.

5.2.1 Zákaz financování výroby JZ

V průběhu působení OEWG v roce 2016 podaly vlády států Fiji, Nauru, Palau, Samoa a Tuvalu pracovní návrh nazvaný *Prvky smlouvy o zákazu jaderných zbraní*, v němž kromě jiného navrhly i zákaz financování jaderně-zbrojního průmyslu.¹⁶⁷ Obdobný návrh na zákaz investování, dotování, přispívání a jiné peněžní pomoci těchto účelů podala skupina nestátních organizací - UNFOLD ZERO, PNND a Basel Peace Office, které dlouhodobě vybízejí k zastavení financování výzkumu, výroby a modernizace JZ a veškerého příslušenství.¹⁶⁸ Tvrdily v něm, že pokud měla být zakázána výroba a vlastnění JZ, měly by být zakázány jakékoliv podpůrné aktivity. To čl. 1 NWPT potvrzuje, nicméně samotné financování nezmiňuje.

Tyto organizace v návrhu rovněž uvádějí, že na výrobu, modernizaci a údržbu JZ je každoročně vydáno 100 miliard amerických dolarů (ovšem roční rozpočet OSN na aktivity spojené s odzbrojováním činí pouze 10 milionů dolarů¹⁶⁹), přičemž většina peněz proudí do zbrojařských firem, pro něž jsou tyto dotace velmi výhodné a lobují za pokračující zbrojení. Návrh vyjadřuje přesvědčení zástupců nevládních organizací o nutnosti využívat tyto zdroje jiným, světu prospěšnějším způsobem. Též uvádí názor, že takový zákaz by napomohl celkové delegitimizaci JZ, a to právě v očích i soukromého sektoru, občanské společnosti apod. Zároveň je v návrhu ale výslovně vyjádřena podpora financování jaderného odzbrojení, verifikačního systému a „očisty“ životního prostředí.

Návrh se odvolává na častý výklad ustanovení v *Úmluvě o zákazu použití kazetové munice* a *Úmluvě o zákazu použití, skladování, výroby a převodu protipěchotních min*, které státům zakazují za jakýchkoliv okolností někomu napomáhat, někoho podporovat nebo nutit, aby

¹⁶⁷ Pracovní skupina s otevřeným koncem (OEWG). *Elements for a treaty banning nuclear weapons A/AC.286/WP.14*. [online]. [cit. 2018-09-25]. Ženeva, 2016. Dostupné také z: <https://undocs.org/A/AC.286/WP.14>

¹⁶⁸ Basel Peace Office, Parliamentarians for Nuclear Non-Proliferation and Disarmament, UNFOLD ZERO. *Working paper on prohibiting the financing of nuclear weapons production A/CONF.229/2017/NGO/WP.6*. New York, 2017. [online]. [cit. 2018-09-25]. Dostupné také z: <https://unfoldzero.org/wp-content/uploads/A-CONF.229-2017-NGO-WP.6-Working-paper-on-prohibiting-the-financing-of-nuclear-weapons-production.pdf>

¹⁶⁹ ARCHER, Colin, COLLIN, Jean-Marie, DELA FONTAINE, Nina, VAN RIET, Rob a WARE Alyn. *Move the Nuclear Weapons Money* [online]. [cit. 2018-09-27]. str. 6. 2016. Dostupné také z: https://unfoldzero.org/wp-content/uploads/pnnd-handbook-nuclear-spending-english_v04.pdf

se zabýval jakoukoli aktivitou v úmluvě zakázanou.¹⁷⁰ Řada států¹⁷¹ vnímá financování jako jednu z takto zakázaných aktivit a některé z nich dokonce přijaly i vnitrostátní zákonnou úpravu zákazu financování těchto druhů zbraní.¹⁷² Závěrem uvedly příklad tří států, které již zákaz financování JZ vtělily do svých právních rádu - Norsko, Nový Zéland a Švýcarsko. (Kromě uvedených států tento zákaz přijaly i Lichtenštejnsko a Nizozemsko.)

Financování výroby JZ nezajišťují pouze ty státy, které je vlastní, nýbrž i řada států nejaderných, když umožňují finančním institucím, fondům a bankám v této oblasti investovat. Již zákaz provedený hrstkou výše uvedených států měl prokazatelný vliv na jaderně-zbrojní průmysl ve Francii, USA a Velké Británii, aniž by došlo ke zhoršení ekonomické situace států, které přestaly tyto investice poskytovat.¹⁷³

Srovnání s Pařížskou dohodou 2015

K podpoře významu NWPT a zvýšení tlaku na vlády států v oblasti jaderného odzbrojení, by teoreticky mohlo dojít v případě, že by zákaz financování výroby JZ přijala města, univerzity, banky, soukromé podniky apod. Podobně tomu bylo u *Pařížské úmluvy* z roku 2015 (dohoda v rámci *Rámcové úmluvy OSN o změně klimatu*).

Do této chvíle konec investování do fosilních paliv oficiálně vyhlásilo přes 500 významných organizací, měst atd., např. město New York, Seattle, San Francisco, Kodaň, Melbourne, Torontská univerzita, Kalifornská univerzita, Yale, Stanford, náboženské instituce či celý stát Kalifornie, který se veřejně zavázal přestat do fosilních paliv investovat prostřednictvím všech penzijních fondů na svém území. Jmění těchto aktérů činí celkem přibližně 3,4 miliard dolarů.¹⁷⁴

Cílem těchto iniciativ není ani tolik finanční dopad na znečišťovatele, ale především vliv na politické představitele, šíření informací a stigmatizace fosilních paliv. Strategie neinvestování

¹⁷⁰ Úmluva o zákazu použití kazetové munice čl. 1 odst. 1 písm. c); o zákazu použití, skladování, Úmluva o zákazu výroby a převodu protipěchotních min čl. 1 odst. 1 písm. c).

¹⁷¹ Austrálie, Belgie, Bosna a Hercegovina, Česká republika, Ghana, Guatemala, Chorvatsko, Irsko, Itálie, Kamerun, Kanada, Kolumbie, Demokratická republika Kongo, Republika Kongo, Kostarika, Laos, Libanon, Lichtenštejnsko, Lucembursko, Madagaskar, Maďarsko, Malawi, Malta, Mexiko, Nigérie, Nizozemsko, Norsko, Nový Zéland, Rwanda, Samoa, Senegal, Slovensko, Španělsko, Švýcarsko, Vatikán, Velká Británie, Zambie.

¹⁷² Belgie, Irsko, Itálie, Lichtenštejnsko, Lucembursko, Nizozemsko, Nový Zéland, Samoa, Španělsko, Švýcarsko. Zdroj: PAX. *List of divestment policies by country*.

¹⁷³ UNFOLD ZERO. *Ban treaty should prohibit nuclear weapons financing!* [online]. [cit. 2018-09-25]. 2017. Dostupné také z: <https://unfoldzero.org/unfold-zero-ban-treaty-should-prohibit-nuclear-weapons-financing/>

¹⁷⁴ FRANTA, Benjamin A. *On Divestment, Adopt the Toronto Principle* [online]. [cit. 2018-09-27]. 2016. Dostupné také z: <https://thecrimson.com/article/2016/2/8/franta-divestment-toronto-principle/>

již v minulosti zapůsobila na politiku v oblasti například tabákového, zbrojního, fast-foodového, pornografického a herního průmyslu.¹⁷⁵

Pařížskou dohodu však přijalo velké množství zvláště dotčených „znečišťujících“ států a nepotýká se tak s problémy doprovázejícími NWPT. Stigmatizace a politický vliv tedy mohou probíhat efektivněji. Kdyby však tímto způsobem narůstala podpora jaderného odzbrojení a z pozice lokální politiky, velkých finančních institucí, univerzit a dalších významných organizací a podniků byl vyvíjen finanční a politický tlak, mohlo by teoreticky být možné přesvědčit vlády států ke změně přístupu.

5.2.2 Zákaz tranzitu JZ skrz vodní a vzdušný prostor (dále jen „tranzit“)

Návrh na vložení zákazu tranzitu JZ do smlouvy podal Singapur s velkou podporou Kuby, Ekvádoru, Indonésie, Kazachstánu a Peru. Naproti tomu Austrálie a Mexiko vyjádřily názor, že by bylo velmi obtížné takové pravidlo implementovat a jeho dodržování kontrolovat.¹⁷⁶ Pravdou je, že by pravděpodobně bylo zcela nerealistické vyžadovat po jaderných státech, aby sdílely informace o pozici svých ponorek nesoucích JZ apod. Jiné státy argumentovaly tím, že zákaz tranzitu je obsažen už v *Úmluvě o fyzické ochraně jaderných materiálů*, a není tedy důvod jej nezahrnout i do NWPT. Ovšem v případě zmíněné úmluvy se jedná o jaderný materiál určený na mírové účely a v této oblasti existuje funkční verifikační a kontrolní režim.¹⁷⁷

Nový Zéland, který proti JZ vystupuje již mnoho let, přijal v roce 1987 vlastní národní úpravu dané oblasti - *New Zealand Nuclear Free Zone, Disarmament and Arms Control Act*.¹⁷⁸ Přestože jaderné státy odmítají potvrdit či vyvrátit, zda konkrétní vojenské lodě nebo letadla nesou JZ, dokázal Nový Zéland vytvořit svůj vlastní systém, na jehož základě je schopen určit, kde lodě či letadla podle nové legislativy volen přístup do přístavů a na letiště. Spoléhá se na veřejně dostupné informace a též informace o vojenském zařazení konkrétních plavidel. Nový Zéland také ustanovil zvláštní orgán, jehož úkolem je vykonávat poradní činnost a informovat premiéra v těchto věcech. V případě pouhého průletu či proplouvání je kontrola obtížnější, ale předpokládá se, že plavidla jaderných států se v této oblasti přestala pohybovat, neboť v případě,

¹⁷⁵ LEBER, Rebecca. *Divestment Won't Hurt Big Oil, and That's OK* [online]. [cit. 2018-09-27]. 2015. Dostupné také z: <https://newrepublic.com/article/121848/does-divestment-work>

¹⁷⁶ MUKHATZHANOVA, Gaukhar. *The Nuclear Weapons Prohibition Treaty: Negotiations and Beyond* [online]. [cit. 2018-09-28]. 2017. Dostupné také z: <https://armscontrol.org/act/2017-09/features/nuclear-weapons-prohibition-treaty-negotiations-beyond>

¹⁷⁷ Aotearoa Lawyers for Peace. *The ban treaty, transit and national implementation: Drawing on the Aotearoa-New Zealand experience* [online]. [cit. 2018-09-28]. str. 2. 2017. Dostupné také z: <https://unfoldzero.org/wp-content/uploads/The-ban-treaty-transit-and-national-implementation.pdf>

¹⁷⁸ *New Zealand Nuclear Free Zone, Disarmament and Arms Control Act 1987*. Wellington, 1987. Dostupné také z: <https://legislation.govt.nz/act/public/1987/0086/latest/DLM115116.html>

že by se jejich výskyt v této oblasti prokázal, by mohlo dojít ke vzniku mezinárodního incidentu, který by měl velmi negativní dopad na mezinárodně politickou situaci státu porušujícího zákaz.¹⁷⁹ Z této zkušenosti vyplývá, že efektivní úprava a její dodržování jsou dosažitelné cíle.

Přímý zákaz průvozu by měl největší vliv především na USA, jejichž ponorky pravidelně patrolují v Atlantickém i Tichém oceánu. Naopak by znamenal určitý benefit pro ruskou stranu. Objevil se názor, že zákaz tranzitu by byl očividně zaměřen proti NATO a USA.¹⁸⁰ Naproti tomu řada různých účastníků diskuze namítala, že by bylo zcela v rozporu s logikou na jedné straně přijmout zákaz JZ, ale v zápětí pustit cizí ponorku či letoun s JZ na palubě na své území, do teritoriálních vod nebo vzdušného prostoru.¹⁸¹

Návrh přijat nebyl, avšak představitelé Ekvádoru, Kuby a Peru prohlásili, že zákaz tranzitu vnímají jako součást zakazu obsaženého v čl. 1 písm. e).¹⁸² Ovšem bez přesného vymezení těchto pojmů není možné přesně stanovit, zda sem spadá i pojem tranzitu.¹⁸³

Problematický je i názor, že by tranzit byl implicitně zakázán v čl. 2 písm. a), který státy zavazuje nerozmisťovat JZ na svém území nebo na jiném místě, spadajícím pod jejich jurisdikci nebo kontrolu. Ale opět zde teorie naráží na problém s nedostatečně definovaným pojmem „umísťování“.¹⁸⁴

Lotus principle

V mezinárodním právu se uplatňuje tzv. *Lotus principle*, jenž stanoví, že jednání, které není výslovně zakázáno, je povoleno.¹⁸⁵ Nejedná se však o princip absolutní a mezinárodní obyčejové právo jej do jisté míry modifikuje.¹⁸⁶

Financování ani tranzit v NWPT výslovně zakázány nejsou. Bylo učiněno několik návrhů na uvedení těchto pojmů v rámci čl. 1 písm. e), avšak vzhledem k tomu, že se tak nestalo, lze

¹⁷⁹ Aotearoa Lawyers for Peace. *The ban treaty, transit and national implementation: Drawing on the Aotearoa-New Zealand experience*. Tamtéž, viz odkaz 172.

¹⁸⁰ MUKHATZHANOVA, Gaukhar. *The Nuclear Weapons Prohibition Treaty: Negotiations and Beyond*. Tamtéž, viz odkaz 172.

¹⁸¹ WARE, Alyn. *UN nuclear ban treaty negotiations: transit, threat and nuclear weapons financing* [online]. [cit. 2018-09-28]. 2017. Dostupné také z: <https://unfoldzero.org/un-nuclear-ban-treaty-negotiations-transit-threat-and-nuclear-weapons-financing/>

¹⁸² MUKHATZHANOVA, Gaukhar. *The Nuclear Weapons Prohibition Treaty: Negotiations and Beyond*. Tamtéž, viz odkaz 172.

¹⁸³ Aotearoa Lawyers for Peace. *The ban treaty, transit and national implementation: Drawing on the Aotearoa-New Zealand experience*. Tamtéž, str. 3. viz odkaz 172.

¹⁸⁴ Tamtéž.

¹⁸⁵ O'NEIL, Teresa. *Rethinking the Lotus Principle: New Perspective on the Kosovo Advisory Opinion* [online]. [cit. 2018-09-30]. Lund, 2017. Dostupné také z: <https://lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordOID=8911582&fileOID=8911586>

¹⁸⁶ Více informací k tomuto tématu: O'NEILL, Teresa. *Rethinking the Lotus Principle: New Perspectives on the Kosovo Advisory Opinion*. Tamtéž viz odkaz 180.

dovodit, že záměrem výsledného textu smlouvy není tyto aktivity zakázat. Žádný ze států, které NWPT prozatím ratifikovaly, zákaz financování nebo tranzitu neprovedl.

Na základě všech uvedených důvodů je možné uzavřít, že formulace čl. 1 písm. e) zákaz financování výroby JZ ani tranzitu nezahrnuje. Dobrovolné provedení zákazů obou aktivit na národní úrovni však může režimy nešíření JZ a jaderného odzbrojení značně podpořit.

5.2.3 Ustanovení o odložené platnosti

V průběhu jednání vzneslo Nizozemsko návrh na rozšíření čl. 1 NWPT o další odstavec, který by státu umožňoval povinnost plnit závazky ze smlouvy pozastavit. Doložku o odložené platnosti by bylo uloženo spolu s podpisem, ratifikací, přijetím, schválením nebo přistoupením ke smlouvě. Vztít zpět by jej stát mohl po dosažení dalšího pokroku s celkovou a efektivní implementací čl. VI NPT, ale ne později, než bude dosaženo naprosté, ověřitelné a nezvratitelné eliminace JZ.¹⁸⁷ Návrh se tak snažil překlenout rozpor mezi požadavky kladenými NWPT a stávajícími závazky Nizozemska coby členského státu NATO.¹⁸⁸ Pokud byl tento návrh přijat (nebo pokud by NWPT připouštěla možnost výhrad), otevřela by se členům NATO pohodlná možnost NWPT podepsat. Tím by přijaly povinnost činit kroky potřebné pro vytvoření takové politicko-právní situace, která by jim umožňovala účastnit se NWPT v celé její šíři, zároveň by došlo k podpoře vzniku možného mezinárodního obyčeje (viz kapitola 6.) a k další stigmatizaci JZ jako takových.

¹⁸⁷ *Amendment to the Treaty on the Prohibition on Nuclear Weapons proposed by the Netherlands* [online]. [cit. 2018-09-30]. 2017. Dostupné také z: <https://nuclearabolition.info/index.php/archive/1052-amendment-to-the-treaty-on-the-prohibition-on-nuclear-weapons>

¹⁸⁸ *Explanation of vote of the Netherlands on text of Nuclear Ban Treaty* [online]. [cit. 2018-09-30]. 2017. Dostupné také z: <https://permanentrepresentations.nl/latest/news/2017/07/07/explanation-of-vote-of-ambassador-lise-gregoire-on-the-draft-text-of-the-nuclear-ban-treaty>

6. Jaderné zbraně a mezinárodní obyčej, vztah NWPT a jiných smluv

Mezinárodní obyčej je významným pramenem mezinárodního práva. Jeho nalézání v oblasti jaderného nešíření a odzbrojování je však mimořádně složité. Často debatovaná otázka, zda a jakým způsobem k tvorbě právního obyčeje NWPT přispěje, je tedy velmi relevantní. Dalším diskutovaným tématem je vliv NWPT na již existující smlouvy a jejich vzájemný soulad. Dosavadní vývoj preferoval spíše postupný přístup, tzv. „*step-by-step approach*“, zatímco nová smlouva k problematice přistupuje mnohem radikálněji.

6.1 Mezinárodní obyčej

6.1.1 Mezinárodní obyčej a NPT

V roce 2014 podaly Marshallovy ostrovy, na jejichž území USA ve 40. a 50. letech minulého století provozovaly testy svých JZ, čímž značně utrpělo jejich obyvatelstvo i životní prostředí, několik žalob k MSD proti jaderným státům – Indii, Pákistánu a Velké Británii – pro údajné porušení smluvního a obyčejového práva a z nich vyplývajících závazků o ukončení závodů v jaderném zbrojení. Marshallovy ostrovy argumentovaly tím, že žalované státy nedodržely povinnosti podle čl. VI NPT – usilovat v dobře víře o zastavení závodů v jaderném zbrojení a k odzbrojení, které se již staly součástí obyčejového práva.¹⁸⁹ MSD se však daným problémem nezabýval, neboť uzavřel, že mezi žalovanými státy nevznikl žádný spor a že nebyla dána jeho jurisdikce.

Brazilský soudce Cançado Trindade vyjádřil v rámci tohoto případu názor, že existuje společné přesvědčení o povinnosti dosáhnout jaderného odzbrojení. Tato povinnost podle něho vyvstává jak z mezinárodního práva smluvního, tak obyčejového. Proto by měla být dosavadní legislativa součástí mezinárodního obyčejového práva, a to včetně NPT a jejího čl. VI.¹⁹⁰

Joyner¹⁹¹ v návaznosti na tento případ uvádí, že některé články NPT jsou formulovány způsobem, který je může činit závaznými pro všechny státy bez ohledu na to, zda jsou či nejsou stranami smlouvy. Především jmenuje čl. IV a čl. VI. Připomíná, že pro vznik obyčejového

¹⁸⁹ Mezinárodní soudní dvůr. *Obligations Concerning Negotiations Relating to Cessation of the Nuclear Arms Race and to Nuclear Disarmament (Marshall Islands v. United Kingdom – Preliminary Objection: Reply of the Marshall Islands to the question put by Judge Cançado Trindade at the end of public sitting of 16 March 2016 at 3 p.m.* Haag, 2016. Dostupné také z: <https://icj-cij.org/files/case-related/160/19116.pdf>

¹⁹⁰ CANÇADO TRINDADE, Antônio Augusto. *Dissenting opinion of Judge Cançado Trindade v případě: Negotiations relating to Cessation of the Nuclear Arms Race and to Nuclear Disarmament.* Haag, 2016. Dostupné také z: <https://icj-cij.org/files/case-related/160/160-20161005-JUD-01-06-EN.pdf>

¹⁹¹ JOYNER, Dan. *Is the NPT Customary International Law?: A Question Central to the Marshall Islands ICJ Case* [online]. [cit. 2018-09-10]. 2014. Dostupné také z: <https://armscontrolaw.com/2014/05/07/is-the-npt-customary-international-law-a-question-central-to-the-marshall-islands-icj-case/>

práva sice musí být pravidla konzistentně dodržována, nicméně není pro jejich vznik a uznání třeba dodržování úplně všemi státy, jak řekl MSD v případě Nikaragua v. USA v roce 1986.¹⁹² Tato teorie byla však několikrát napadnuta dalšími účastníky diskuze, a to z důvodu, že nebere v potaz *opinio juris* států zvláště dotčených, jež měly příležitost se do daných aktivit zapojit, a bez něhož není možné označit případné obyčejové pravidlo za univerzálně závazné.¹⁹³

Joyner v návaznosti na tento argument analyzuje povahu termínu „zvláště dotčené státy“. Podle jeho názoru se v případě NPT nejedná pouze o státy vlastníci JZ, nýbrž i o ty státy, které v minulosti měly jaderný plán v jakémkoli stádiu realizace, ale vzdaly se ho z různých důvodů, ovšem často právě proto, aby se mohly připojit k NPT. Dále mluví o státech, které pravděpodobně nikdy neměly v plánu JZ vlastnit, i když by měly pro tyto účely dostatečné zdroje a kapacitu. Podpisem NPT se této možnosti rovněž navždy vzdaly. Z toho důvodu je přesvědčen, že podmínky pro vznik univerzálního obyčejové byly splněny, a vnímá jednání jaderných států spíše jako porušení mezinárodního obyčejového práva než jako pouhý negativní vliv na jeho vznik.¹⁹⁴

Rietiker je toho názoru, že *opinio juris* vyplývá kromě aktivit a dokumentů samostatných států i z kolektivně přijatých dokumentů, jako jsou rezoluce Valného shromáždění OSN (ve spojení s výsledky hlasování),¹⁹⁵ typicky Rezoluce 68/51¹⁹⁶ z roku 2013, která znovu potvrzuje nutnost eliminovat JZ. Pro přijetí této rezoluce hlasovalo celkem 169 států včetně Francie, USA a Velké Británie.¹⁹⁷ Poradní posudek MSD (viz 2. kapitola) rovněž v odstavci 70 uvádí, že rezoluce OSN mohou mít normativní povahu a prokazovat *opinio juris* jednotlivých států.

Nadto jsou zmíněné tři jaderné státy a ostatní státy NATO vázány Strategickým konceptem NATO, který obdobným způsobem vyjadřuje nutnosti JZ zcela eliminovat (viz

¹⁹² Mezinárodní soudní dvůr. *Case Concerning Military and Paramilitary Activities in and against Nicaragua*. Haag, 1986. Dostupné také z: <https://icj-cij.org/files/case-related/70/070-19860627-JUD-01-00-EN.pdf>

¹⁹³ ROSCINI, Marco. *My thoughts on the customary status of Article VI of the NPT* [online]. [cit. 2018-09-20]. 2014. Dostupné také z: <https://armscontrollaw.com/2014/05/27/my-thoughts-on-the-customary-status-of-article-vi-of-the-npt/>

¹⁹⁴ JOYNER, Dan. *Can Five Treaty Violators and Two Non-Parties Keep a Treaty Rule from Becoming a Custom?: A Reply to Roscini* [online]. [cit. 2018-09-13]. 2014. Dostupné také z: <https://armscontrollaw.com/2014/05/27/can-five-treaty-violators-and-two-non-parties-keep-a-treaty-rule-from-becoming-custom-a-reply-to-roscini/>

¹⁹⁵ RIETIKER, Daniel. *Some Thought on Article VI NPT and its Customary Nature* [online]. [cit. 2018-09-17]. 2014. Dostupné také z: <https://armscontrollaw.com/2014/06/10/some-thoughts-on-article-vi-npt-and-its-customary-nature/>

¹⁹⁶ Valné shromáždění OSN. *Resolution A/RES/68/51: United action towards the total elimination of nuclear weapons*. New York, 2013. Dostupné také z: https://un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/68/51

¹⁹⁷ Valné shromáždění OSN. *Resolution A/RES/68/51: United action towards the total elimination of nuclear weapons - Recorded Vote by General Assembly*. New York, 2013. Dostupné také z: <https://gafc-vote.un.org/UNODA/vote.nsf/511260f3bf6ae9c005256705006e0a5b/580e9d8317987cd885257c58006caf23?OpenDocument>

kapitola 7). Čína¹⁹⁸ i Rusko¹⁹⁹ v první polovině roku 2019 vydaly při různých příležitostech prohlášení podobným způsobem vyzdvihující význam multilaterálního vyjednávání o úplném jaderném odzbrojení i samotnou NPT. A konečně ostatní jaderné státy Indie, Israel, Pakistán a Severní Korea sice nejsou stranami NPT, nicméně ani v dostatečné míře nevykazují potřebné znaky pro zaujetí pozice tzv. *trvalého odpůrce* (viz níže) a budou tedy rovněž povinnostmi vyplývajícími z obyčejového práva vzniklého na základě čl. VI vázány.²⁰⁰

Řada dokumentů tedy ukazuje, že většina zvláště dotčených států obsah čl. VI NPT uznává jako jeden z cílů udržitelné mezinárodní bezpečnosti. Tento způsob analýzy, zda stát koherentním způsobem projevuje své *opinio juris*, je pro danou situaci případ poměrně výhodný, neboť vychází z existujících oficiálních dokumentů, oproti zkoumání nepsané a často protichůdné praxe států. Je vhodný tím spíše v případě, kdy čl. VI neukládá pouhý zákaz určitého jednání, ale pozitivní povinnost, jejíž plnění lze hodnotit jen nesmírně obtížně.²⁰¹

Pokud bychom se přiklonili k názoru, že jaderné státy porušují svou povinnost podle mezinárodního obyčejového práva, nabízel by se i otázka, zda NPT a spolu s ní tedy i obyčej, který státy zavazuje vyvíjet snahu směřující k odzbrojení, ovšem neporušují i státy pod jaderným deštníkem a ostatně i všechny státy, jež jsou stranou NPT a nezapojily se do sjednávání NWPT. Jednat v „dobré víře“ znamená snažit se o dosažení shody na určitých bodech. V případě, že stát nesouhlasí s návrhem, má předložit alternativní. V případě, že výsledek pro něj není akceptovatelný, má právo jej odmítnout. Když ale tyto státy odmítají myšlenku jednání o zákazu a jakékoliv snahy o něj bojkotují, není možné, aby výsledný text odpovídal jejich situaci a možnostem, a bude proto „nerealistický“. Uvedené tedy není jednáním v „dobré víře“.²⁰²

¹⁹⁸ The Economic Times. *China harps on NPT as P5 members meet to discuss nuclear non-proliferation* [online]. [cit. 2018-09-13]. 2019. Dostupné také z: <https://economictimes.indiatimes.com/news/defence/china-harps-on-npt-as-p5-members-meet-to-discuss-nuclear-non-proliferation/articleshow/67756757.cms?from=mdr>

¹⁹⁹ Ministerstvo zahraničí Ruské federace. *Treaty on the Prohibition of Nuclear Weapons 'a mistake' - Russian foreign ministry*. [online]. [cit. 2019-03-15]. 2018. Dostupné také z: <https://tass.com/politics/1056868>

²⁰⁰ RIETIKER, Daniel. *Some Thought on Article VI NPT and its Customary Nature*. viz odkaz 190.

²⁰¹ RIETIKER, Daniel. *Some Thought on Article VI NPT and its Customary Nature*. viz odkaz 190.

²⁰² CARLSON, John. *Are States Boycotting the Nuclear Weapon Ban Negotiations Violating Their NPT Commitments?* [online]. [cit. 2018-09-20]. 2017. Dostupné také z: <https://nti.org/analysis/atomic-pulse/are-states-boycotting-nuclear-weapon-ban-negotiations-violating-their-npt-commitments/>

6.1.2 Mezinárodní obyčej a NWPT

Zásadním diskutovaným tématem je, zda většinové přijetí NWPT umožní vznik mezinárodního obyčeje, na jehož základě by byly JZ zakázány. Nejaderné státy se argumentací ve prospěch vzniku takového obyčeje snažily přesvědčit jaderné mocnosti k součinnosti při vyjednávání.

Podíváme-li se do preambule NWPT, najdeme v ní několik již existujících mezinárodněprávních obyčejových pravidel. Připomíná obecné zásady mezinárodního humanitárního práva a upozorňuje na to, že „způsoby a prostředky vedení války nejsou neomezené“ a že „jakékoli použití JZ by odporovalo zásadám humanity a požadavkům veřejného svědomí“, čímž v zásadě připomíná myšlenku Martensovy klauzule.²⁰³ Tato pravidla se, vzhledem k jejich obyčejovému charakteru, vztahují na všechny státy bez rozdílu.

V den přijetí NWPT vydaly Francie, USA a Velká Británie společné prohlášení, v němž explicitně vyjadřují, že se nikdy neplánují stát stranou NWPT, a poukazují na fakt, že ony ani další jaderné státy a státy pod „jaderným deštníkem“ se nijak nepodílely na jejím sjednávání, odmítají tvrzení, že by její vznik měl jakkoliv přispívat k vytvoření obyčejového práva.²⁰⁴ Obdobná prohlášení později vydaly i další jaderné státy (např. Indie²⁰⁵, Pákistán²⁰⁶) a všechna obsahují tatáž stanoviska.

Tato snaha o zabránění vzniku mezinárodního obyčeje napomáhá jaderným státům zaujmout pozici tzv. *trvalého odpůrce*. Získání tohoto statusu je ovšem podmíněno řadou dalších kritérií²⁰⁷ (srov. *Diplomatický azyl*, Kolumbie v. Peru, rozsudek ICJ z roku 1950²⁰⁸, *Rybolovný případ*, Velká Británie v. Norsko, rozsudek ICJ z roku 1951²⁰⁹ a *Pevninská mělčina Severního*

²⁰³ RIETIKER, Daniel a MOHR, Manfred. *Treaty on the Prohibition of Nuclear Weapons: A short commentary article by article*. str. 10. viz odkaz 103.

²⁰⁴ *Joint Press Statement from the Permanent Representatives to the United Nations of the United States, United Kingdom, and France Following the Adoption of a Treaty Banning Nuclear Weapons*. New York, 2017. [online]. [cit. 2019-03-15]. Dostupné také z: <https://usun.state.gov/remarks/7892>

²⁰⁵ *Response by the Official Spokesperson to a media query regarding India's view on the Treaty to ban nuclear weapons*. [online]. [cit. 2019-03-15]. New Delhi, 2017. Dostupné také z: <https://mea.gov.in/media-briefings.htm?dtl/28628>

²⁰⁶ *Press Statement on the Treaty on the Prohibition of Nuclear Weapons (Nuclear Weapons Ban Treaty)*. [online]. [cit. 2019-03-15]. Islamabad, 2017. Dostupné také z: <https://mofa.gov.pk/pr-details.php?mm=NTE5MA,,>

²⁰⁷ ELIAS, Olufemi. *Persistent Objector v: Max Planck Encyclopedia of Public International Law* [online]. [cit. 2018-09-21]. 2006. Dostupné také z: <https://opil.ouplaw.com/view/10.1093/law:epil/9780199231690/law-9780199231690-e1455?prd=EPIL>

²⁰⁸ Mezinárodní soudní dvůr. *Diplomatický azyl*. Haag, 1950. Dostupné také z: <https://icj-cij.org/files/case-related/7/007-19501120-JUD-01-00-EN.pdf>

²⁰⁹ Mezinárodní soudní dvůr. *Rybolovný případ*. Haag, 1951. Dostupné také z: <https://icj-cij.org/files/case-related/5/005-19511218-JUD-01-00-EN.pdf>

moře, SRN v. Dánsko/Nizozemsko, rozsudek ICJ z roku 1949²¹⁰). Mimo jiné, musí *trvalý odpůrce* svou nesouhlasnou pozici zastávat bez přerušení. Z judikatury však vyplývá, že popsáním způsobem nelze zabránit vzniku samotného obyčeje, je pouze možné vyloučit jeho aplikaci ve vztahu k určitému státu.

Brixey-Williams argumentuje tak, že není pravděpodobné, že by tato „ochrana“ mohla být poskytnuta Indii, Pákistánu a Severní Koreji vzhledem k jejich hlasování na Valném shromáždění OSN při schvalování Rezoluce A/RES/71/258.²¹¹ Kromě toho Severní Korea hlasovala i ve prospěch Rezoluce L.41, kterou bylo rozhodnuto o započítání jednání o právně závazném instrumentu, který by zakázal JZ a vedl k jejich úplné eliminaci.²¹²

S výše uvedeným názorem je však možné nesouhlasit, neboť nestačí brát v úvahu pouze samotné hlasování, ale i širší souvislosti. Bezprostředně poté, co ostatní jaderné státy vyjádřily svůj nesouhlas a začaly celý proces bojkotovat, zaujala Severní Korea obdobně negativní stanovisko, přestala se debaty účastnit a její zahraniční politika byla zcela očividně v rozporu s účelem budoucí smlouvy. Závěr, že projev minimální míry otevřenosti pouze vůči plánovanému jednání v době, kdy představa o zamýšleném právním instrumentu nebyla více konkretizována a kdy nebylo možné předvídat reakci dalších jaderných států, značí mezeru v konzistentnosti názoru a přístupu k věci, odporuje logice. Samotné hlasování na počátku úvah o započítání sjednávání smlouvy se nejeví jako dostatečné pro vyloučení přiznání statutu *trvalého odpůrce*.

Za další lze uvažovat o možném vývoji obyčeje v souvislosti s nekontroverzním čl. 12, který určuje povinnost smluvních stran povzbuzovat ostatní státy k přijetí NWPT. Obdobně stanoví např. i *Úmluva o zákazu použití kazetové munice* z roku 2008 v čl. 21 odst. 1.²¹³ Rietiker a Mohr jsou toho názoru, že normy ve smlouvě obsažené jsou společným požadavkem na humanitu, a tudíž s platností *erga omnes*, a očekávají, že se vzrůstajícím počtem přistoupivších států bude sílit i snaha o vynucování obyčejových pravidel z NWPT vyplývajících.²¹⁴ Nicméně obyčej může zavazovat jen ty státy, kterým není přiznán statut *trvalého odpůrce*.

²¹⁰ Mezinárodní soudní dvůr. *Pevninská mělčina Severního moře*. Haag, 1969. Dostupné také z: <https://icj-cij.org/files/case-related/51/051-19690220-JUD-01-00-EN.pdf>

²¹¹ BRIXEY-WILLIAMS, Sebastian. *The Legal Implications of the Nuclear Ban: Separating Facts from Fiction* [online]. [cit. 2018-09-13]. 2017. Dostupné také z: <https://armscontrolwonk.com/archive/1203288/brixey-williams-on-the-legal-implications-of-the-nuclear-ban/>

²¹² Valné shromáždění OSN. *Full voting results on UN Resolution L.41*. 2016. [online]. [cit. 2018-09-21]. Dostupné také z: <http://icanw.org/campaign-news/results/>

²¹³ *Úmluva o zákazu použití kazetové munice*. Oslo, 2008. Dostupné také z: [https://unog.ch/80256EDD006B8954/\(httpAssets\)/E6D340011E720FC9C1257516005818B8/\\$file/Convention+on+Cluster+Munitions+E.pdf](https://unog.ch/80256EDD006B8954/(httpAssets)/E6D340011E720FC9C1257516005818B8/$file/Convention+on+Cluster+Munitions+E.pdf)

²¹⁴ RIETIKER, Daniel a MOHR, Manfred. *Treaty on the Prohibition of Nuclear Weapons: A short commentary article by article*. str. 35. viz odkaz 103.

Závěr

V současné době se nejeví jako pravděpodobné, že NWPT napomůže vzniku všeobecně závazného mezinárodněprávního obyčeje, který by státům přikazoval pracovat na eliminaci JZ. Státy, které smlouvu podporují, mohou pouze pokračovat v dosavadním úsilí a vytvářet politický a morální tlak, kterým by dále delegitimizovaly JZ, a též dále posilovat režim jejich nešíření.²¹⁵

6.2 Komplementarita NWPT a jiných právních instrumentů týkajících se JZ

V souvislosti s tímto tématem stojí ze samotného textu NWPT za pozornost čl. 18, který se snaží o harmonizaci nové smlouvy s dříve přijatými instrumenty a pro případ konfliktu dává NWPT před stávajícími instrumenty přednost. Z tohoto důvodu se některé státy (např. Švýcarsko) rozhodly její přijetí nepodpořit, přestože jde v podstatě jen o vyjádření obecně platné zásady *lex posterior derogat legi priori*.²¹⁶

6.2.1 Slučitelnost existence NWPT a NPT

Během mezinárodních diskuzí vyvstala řada otázek týkajících se vzájemných vztahů a vlivů NWPT a NPT, případné kolize obou úprav a možného oslabení dříve přijaté NPT. Problém stejného předmětu úpravy obsaženého ve více mezinárodních smlouvách je v mezinárodním právu poměrně běžným jevem. Pro tyto případy mezinárodní právo již však vytvořilo účinné mechanismy schopné situaci řešit.²¹⁷

Vídeňská úmluva o smluvním právu z roku 1969 stanoví, že ve vztazích a) mezi státy, které jsou stranami obou smluv, se postupuje dle smlouvy nové a b) mezi státem, který je stranou obou smluv, a státem, který je stranou pouze jedné z nich, jsou jejich vzájemná práva a závazky upraveny smlouvou, jejímiž stranami jsou oba státy.²¹⁸

V případech, kdy má být dříve přijatá smlouva skutečně zrušena či změněna, bývá tak ve smlouvě nové uvedeno. K tomu v mezinárodním humanitárním právu došlo mimo jiné přijetím *Ženevské úmluvy* v roce 1949, která na základě čl. 59 zcela nahradila předchozí úmluvy z let 1906 a 1929 se stejným předmětem úpravy. NWPT naproti tomu výslovně uznává význam NPT

²¹⁵ PERKOVICH, George. *The Nuclear Ban Treaty: What Would Follow?* [online]. 2017. [cit. 2018-09-21]. Dostupné také z: <https://carnegieendowment.org/2017/05/31/nuclear-ban-treaty-what-would-follow-pub-70136>

²¹⁶ RIETIKER, Daniel a MOHR, Manfred. *Treaty on the Prohibition of Nuclear Weapons: A short commentary article by article*. viz odkaz 103.

²¹⁷ Treasa Dunworth. *Strengthening the NPT: International Law and Effective Measures for Nuclear Disarmament* [online]. [cit. 2018-08-29]. Auckland, 2015. Dostupné také z: <https://converge.org.nz/pma/NZ-161015.pdf>

²¹⁸ *Vídeňská úmluva o smluvním právu*, čl. 30, čl. 59. Vídeň, 1969.

a stanoví, že jejím účelem není jakkoliv ovlivňovat úpravu NPT, a navazuje tak na příklad smluv zakazujících ostatní zbraně hromadného ničení.

Od přijetí NPT bylo po světě přijato již sedm smluv, které se týkají témat obsažených i v NPT. V žádném z těchto případů nebyl vznesen argument o neslučitelnosti nové úpravy s NPT, naopak jsou všechny tyto iniciativy pozitivně hodnoceny jako značná podpora jaderného nešíření.²¹⁹

I přes veškerou kritiku NWPT zásadním způsobem posílí režim jaderného nešíření jako takový, ale především pak čl. VI NPT, který vyzývá strany této smlouvy k vedení jednání „o účinných opatřeních k zastavení závodů v jaderném zbrojení v blízké budoucnosti a k jadernému odzbrojení a rovněž o smlouvě i všeobecném a úplném odzbrojení ...“ NWPT překonává jeho vágnost a jakousi „černou díru“ vzniklou na základě této nedostatečné formulace, kdy nejsou určeny žádné konkrétnější požadavky, časové limity apod.

NWPT rovněž přemostuje problém rozlišení států na jaderné a nejaderné podle NPT, která za jaderné označuje pouze Čínu, Francii, Rusko, USA a Velkou Británii, jež mají výhledově povinnost odzbrojit, zatímco Indie, Izrael a Pakistan tuto povinnost nemají. Případ Severní Koreje je pak komplikovanější, neboť od NPT v roce 2003 odstoupila (viz kapitola 2.). Přestože se k NWPT jaderné státy s největší pravděpodobností nepřipojí, ostatní státy vysílají jednotný signál a apelují na všech devět jaderných států bez rozdílu.²²⁰

V současné době lze jen těžko předvídat, jak se mezinárodní společenství vypořádá s nastalým problémem paralelní existence těchto dvou smluv, o jejichž komplementaritě se stále polemizuje.²²¹ Příležitost pro další vývoj skýtá 10. hodnotící konference NPT konaná v roce 2020. Vzhledem k tomu, že NWPT získala podporu většiny států světa, které zároveň tvoří i většinu smluvních stran NPT, měly by mít na paměti smysl obou smluv a snažit se o jejich sblížení. Je však jisté, že jaderné se budou snažit systém jaderného odzbrojování destabilizovat a komplikovat dialog.

Vzhledem k absenci definic množství pojmů a také k vzájemnému překrývání obou právních úprav bude třeba řadu oblastí sjednotit, aby mohla být NWPT úspěšná. Především se jedná o standardy bezpečnostních záruk, testování, umístování, rozsah pomáhání a podporování

²¹⁹ Treasa Dunworth. *Strengthening the NPT: International Law and Effective Measures for Nuclear Disarmament*, str. 6. viz odkaz 212.

²²⁰ THAKUR, Ramesh. *The Nuclear Ban Treaty: Recasting a Normative Framework for Disarmament* [online]. [cit. 2018-08-31]. 2017. Dostupné také z: https://cndpindia.org/wp-content/uploads/2017/12/TWQ_Winter-2018_Thakur.pdf

²²¹ THAKUR, Ramesh. *The Nuclear Ban Treaty: Recasting a Normative Framework for Disarmament*. Tamtéž viz odkaz 216.

jiného státu v aktivitách v NWPT zakázaných a dále o institucionální zaštitění. Rovněž bude nutné vyřešit postavení těch jaderných států, které NPT mezi jaderné nezahrnuje.²²²

6.2.2 Slučitelnost existence NWPT a CTBT

Vytykány bodem ve vztahu k CTBT je zákaz testování JZ v čl. 1 písm. a) NWPT, přičemž pojem testování zde není dále definován. CTBT zakazuje „všechny zkoušky výbušných JZ a jakékoliv další jaderné exploze“.²²³ Vzhledem k nedostatku těchto definic v NWPT by bylo možné dovodit, že testy nezahrnující samotnou explozi, jako jsou podkritické nebo počítačově stimulované testy, by tak automaticky spadaly pouze pod NWPT. Bylo by tudíž vhodné vytvořit definičnímluvce alespoň pro nejdůležitější termíny tak jako v dřívějších smlouvách.²²⁴

Není pravděpodobné, že by se jaderné státy připojily k NWPT dříve, než CTBT vstoupí v platnost. Pokud by ovšem došlo k (prozatím velice nepravděpodobné) situaci a jaderné státy by změnily svůj postoj a rozhodly se připojit k NWPT, pravděpodobně by se snažily o pokrok v oblasti netestování už jen proto, že jsou to právě ony, které jsou způsobilé testování zastavit (a tím vykonat povinnosti podle CTBT). Nejaderné státy by proto měly podporovat režim CTBT.²²⁵

Závěr

Často se setkáváme s tvrzením, že přijetí NWPT automaticky vyvolává otázku validity smluv dříve přijatých. Neexistuje však pádný argument, který by prokázal, že by skutečně mohlo dojít k „podrývání“ významu a efektu NPT nebo CTBT, a proto nemohou existovat vedle sebe. Námitka negativního vlivu nové smlouvy na dosavadní situaci tedy neobstojí.

Smlouvy jsou zcela komplementární, dohromady vytvářejí celistvější úpravu a jejich režimy se budou vzájemně podporovat. Všechny tři mají v širším smyslu tentýž cíl – limitovat jaderné zbrojení, snížit riziko dalších negativních humanitárních dopadů, jež mohou JZ způsobit, a dosáhnout celosvětově udržitelné bezpečnosti. Nelze je vnímat jako izolované, konkurenční instrumenty, nýbrž jako soustavu předpisů, vrcholící úplným zákazem a eliminací JZ.

²²² THAKUR, Ramesh. *The Nuclear Ban Treaty: Recasting a Normative Framework for Disarmament*. Tamtéž viz odkaz 216.

²²³ *Comprehensive Nuclear-Test-Ban Treaty*. viz odkaz 55.

²²⁴ RIETIKER, Daniel. *New Hope for Nuclear Disarmament or “Much Ado About Nothing?”: Legal Assessment of the New “Treaty on the Prohibition of Nuclear Weapons” and the Joint Statement by the USA, UK, and France Following its Adoption*. [online]. [cit. 2018-09-31]. 2017. Dostupné také z: <https://harvardilj.org/2017/12/new-hope-for-nuclear-disarmament-or-much-ado-about-nothing-legal-assessment-of-the-new-treaty-on-the-prohibition-of-nuclear-weapons-and-the-joint-statement-by-the/>

²²⁵ BRIXEY-WILLIAMS, Sebastian. *The Legal Implication of the Nuclear Ban: Separating Facts from Fiction*. viz odkaz 206.

7. Možné reakce států a budoucí vývoj

Jak již bylo uvedeno výše, státy lze rozřadit do tří základních skupin – na jaderné státy, státy pod jaderným deštníkem a státy nejaderné. Vzhledem k jejich různým postojům a míře závislosti na JZ se přirozeně liší i jejich možnosti v přístupu k NWPT. Lze však jen těžko předjímat, jak velkého úspěchu se NWPT může dočkat a zda bude schopná dosáhnout vytyčeného cíle, tím spíše v současné době, kdy je situace ohledně JZ velmi problematická a křehká a odpor jaderných států vůči požadavku jaderného odzbrojení stále velice silný.

7.1 Možné reakce států

7.1.1 Jaderné státy

Jaderné a alianční státy protestují proti NWPT, neboť podle nich nebere ohled na bezpečnostní důvody, kterými tyto státy odůvodňují zachovávání politiky jaderného odstrašení, ani na snahy o postupné sblížení jaderné politiky především v rámci americko-ruských vztahů a preferovaný pozvolný přístup k problematice jaderného odzbrojování (*step-by-step approach*).²²⁶

Faktem je, že NWPT se dostatečně nevypořádala s problémem, jak má eliminace JZ probíhat, ani se způsobem verifikace. Kdyby se tedy např. dva jaderné státy ke smlouvě připojily, neměly by jistotu, že druhý své povinnosti neporušuje. Další komplikaci představuje fakt, že nelze spoléhat na adekvátní reakci Rady bezpečnosti OSN za situace, kdy všech pět stálých členů představují jaderné státy.²²⁷

Vzhledem k tomu, že se však jaderné státy a státy závislé na jejich JZ k NWPT zřejmě nikdy nepřipojí, nemohou být nikdy závazky ze smlouvy vázány. Nejaderné státy se často snaží toto dilema obejít argumentací založenou na váze morálních norem, k jejichž vzniku dochází postupnou delegitimizací JZ. Toto řešení však není přesvědčivé, jak se ukazuje na příkladu samotných JZ. Pokud by měl totiž stačit pouze morální tlak ze strany většiny států podporujících určitou smlouvu, pak by již jistě Indie, Izrael a Pákistán podepsaly NPT a Severní Korea by od ní nikdy neodstoupila.²²⁸

²²⁶ Nuclear Threat Initiative. *Understanding the New Nuclear Weapon Ban* [online]. [cit. 2019-02-08]. 2017. Dostupné také z: <https://nti.org/analysis/articles/understanding-new-nuclear-weapons-ban/>

²²⁷ HARRIES, Matthew. *Nuclear disarmament agreements haven't worked – is there another solution?* [online]. [cit. 2019-02-08]. 2017. Dostupné také z: <https://prospectmagazine.co.uk/magazine/banning-the-bomb-well-all-go-together>

²²⁸ WARE, Alyn. *The Ban Treaty and the Nuclear-Armed States: From Irrelevant to a Game-Changer* [online]. [cit. 2019-02-10]. 2017. Dostupné také z: <https://nuclearabolition.info/index.php/1053-the-ban-treaty-and-the-nuclear-armed-states-from-irrelevance-to-a-game-changer>

Je zřejmé, že v případě jaderných států bude cesta k odmítnutí JZ jakožto legitimního prostředku zajišťování bezpečnosti ještě velmi dlouhá. Nedávné události nenasvědčují brzkému zlepšení stávající situace, jak naznačuje přístup prezidenta Trumpa a jeho administrativy i nedávné události jako odstoupení Ruska a USA od Smlouvy o likvidaci raket středního a krátkého doletu, neúspěch jednání prezidenta Trumpa a vůdce Severní Koreje Kim Jong Una v Hanoji nebo dění na Blízkém Východě.

7.1.2 Státy pod jaderným deštníkem

Lidskoprávní klinika na Harvardu vypracovala dokument,²²⁹ který rozporuje neslučitelnost NWPT s uspořádáním vztahů mezi jadernými státy a státy pod jaderným deštníkem. Prokazuje, že i alianční státy mohou NWPT podpořit.

Nesoulad režimu NWPT a členství v NATO podle výše zmíněné kliniky spočívá ve třech bodech: v zákazu 1) hrozit použitím JZ (čl. 1 písm. d) NWPT), 2) pomáhat, podporovat či nabádat jiný stát k aktivitám ve smlouvě zakázaným (čl. 1 písm. e) NWPT), a 3) požadovat a přijímat asistenci v aktivitách ve smlouvě zakázaných (čl. 1 písm. f) NWPT).

Severoatlantická smlouva²³⁰ výslovně nemluví o JZ, a to ani v souvislosti s kolektivní bezpečností. Sice v čl. 3 ukládá smluvním stranám povinnost zlepšovat jejich schopnost sebeobrany, ale neupřesňuje, jakých prostředků mají využít. Strategii jaderného odstrašení se věnuje až Strategický koncept NATO 2010,²³¹ jehož cílem je vytvoření obranného mechanismu vhodně kombinujícího jadernou a konvenční sílu. V čl. 17 Strategického konceptu NATO sice prohlašuje, že po dobu existence JZ zůstane jadernou aliancí, nicméně v předmluvě přijímá za cíl snahu o vytvoření podmínek pro svět bez JZ. NATO tudíž neuzavírá cestu procesu jaderného odzbrojování a ani podpora NWPT tak není v rozporu s členstvím v alianci, naopak je v souladu s jejími dlouhodobými cíli. Nadto má tento dokument spíše politickou povahu a není sám o sobě právně závazný.

Alianční státy se již v minulosti od Strategického konceptu odklonily a vytvořily vlastní vnitrostátní pravidla týkající se JZ. Na příklad Dánsko, Norsko a Španělsko zakázaly přístup námořních jednotek s JZ na palubách do svých přístavů a umístování JZ v době míru na svém

²²⁹ International Human Rights Clinic. *Nuclear Umbrella Arrangements and the Treaty on the Prohibition of Nuclear Weapons* [online]. [cit. 2019-02-21]. 2018. Dostupné také z: https://hrp.law.harvard.edu/wp-content/uploads/2018/06/Nuclear_Umbrella_Arrangements_Treaty_Prohibition.pdf

²³⁰ Severoatlantická aliance. *The North Atlantic Treaty*. Washington D.C., 1949. Dostupné také z: https://nato.int/cps/ie/natohq/official_texts_17120.htm

²³¹ Severoatlantická aliance. *Strategic Concept for the Defence and Security of the Members of North Atlantic Treaty Organization* [online]. [cit. 2019-02-21]. Lisabon, 2010. Dostupné také z: https://nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/pdf_publications/20120214_strategic-concept-2010-eng.pdf

území. Island a Litva pak zašly ještě o další krok dále, neboť umístování JZ nepřipouštějí ani za ozbrojeného konfliktu.²³²

Situace je srovnatelná i v případě Japonska, Jižní Koreje a Austrálie, které s USA rovněž podepsaly úmluvy o kolektivní sebeobraně. Žádná z těchto smluv samostatně nehovoří o povinnosti státu akceptovat JZ jako součást obranné strategie. K vytvoření jaderného deštníku v této oblasti došlo až na základě politických prohlášení. NWPT ani v tomto případě není v rozporu s existujícím právem a závazky zmíněných států. Australská *Labor Party* již dokonce učinila prohlášení,²³³ že po zformování vlády k NWPT přistoupí.

7.1.3 Nejaderné státy

Lze předpokládat, že řada států, které hlasovaly pro přijetí NWPT ji nakonec neratifikují (především země Středního východu),²³⁴ a USA již přesvědčují další, aby ji nepodepsaly.²³⁵ Brixey-Williams se domnívá, že za této situace NWPT v zásadě zakládá jen rozsáhlou a velmi silnou bezjadernou zónu, která není limitována zeměpisnou polohou států a která by mohla nastavit nový standard jaderné politiky. Režimy existujících bezjaderných zón (jejichž význam preambule uznává a znovu připomíná) nejsou homogenní a úprava obsažená v NWPT by mohla do jisté míry napomoci jejich sjednocení. Sám autor však uznává limity své teorie – vytvoření bezjaderné zóny nebylo cílem vyjednávání, které navíc neprobíhalo v rámci regionu, nýbrž na úrovni OSN, a třetí státy zpravidla bezjaderné zóny uznávají ve zvláštních protokolech.²³⁶

Nelze podceňovat fakt, že smlouva sjednocuje většinu států světa co do názoru a postoje. Demokratičnost a inkluzivita procesu před přijetím smlouvy bezpochyby dodaly všem, i relativně slabším státům pocit vlastní důležitosti a posílil jejich sebevědomí na poli mezinárodních vztahů. Všechny státy, které si přejí svět bez neustálého strachu z JZ, by tedy měly pokračovat v započatém úsilí a snažit se podporovat relevantnost NWPT a zákaz JZ v mezinárodním právu.

Existují i další možnosti, jak ovlivnit jaderné a alianční státy a podpořit tak režim jaderného odzbrojení. Jednak je možné provést národní zákaz investování do jaderně-zbrojního

²³² EIDE, Stein-Ivar Lothe. *A Ban on Nuclear Weapons: What's in it for NATO?* [online]. [cit. 2019-02-21]. 2014. Dostupné také z: <https://ilpi.org/wp-content/uploads/2014/02/PP05-14-NATO-and-a-BAN.pdf>

²³³ International Campaign to Abolish Nuclear Weapons. *Australian Labor Party Commits to joining Nuclear Ban Treaty* [online]. [cit. 2019-02-21]. 2018. Dostupné také z: <https://icanw.org/campaign-news/australian-labor-party-commits-to-joining-nuclear-ban-treaty/>

²³⁴ Nuclear Threat Initiative. *Understanding the New Nuclear Weapon Ban* [online]. [cit. 2019-03-04]. 2017. Dostupné také z: <https://nti.org/analysis/articles/understanding-new-nuclear-weapons-ban/>

²³⁵ PECHTER, Oliver. *Sweden just got a strange warning from Trump* [online]. [cit. 2019-03-04]. 2017. Dostupné také z: <https://nordic.businessinsider.com/sweden-just-got-a-strange-warning-from-trump-2017-9/>

²³⁶ BRIXEY-WILLIAMS, Sebastian. *The Ban Treaty: A big nuclear-weapon-free zone?* [online]. [cit. 2019-03-04]. 2017. Dostupné také z: <https://thebulletin.org/2017/06/the-ban-treaty-a-big-nuclear-weapon-free-zone/>

průmyslu a tranzitu JZ přes vlastní území toho kterého státu (více viz kapitola 4.) a za další lze použít NWPT jako argument k vytváření politického tlaku na jaderné mocnosti v rámci konferencí OSN na vysoké úrovni nebo na hodnotící konferenci NPT v roce 2020 s cílem přimět je k přijetí opatření směřujících k odzbrojení a snížení jaderné hrozby, např. zrušením jaderné pohotovosti, redukcí jaderného arzenálu, posílením transparentnosti v této oblasti nebo závazku, že nepoužijí JZ jako první (tzv. *no-first-use policy*).²³⁷

²³⁷ WARE, Alyn. *The Ban Treaty and the Nuclear-Armed States: From Irrelevant to a Game-Changer* [online]. [cit. 2019-03-04]. 2017. Dostupné také z: <https://nuclearabolition.info/index.php/1053-the-ban-treaty-and-the-nuclear-armed-states-from-irrelevance-to-a-game-changer>

Závěr

Jaderné zbraně drží od svého vzniku celé lidstvo neustále „v šachu“. Od chvíle, kdy byly představeny světu za druhé světové války, panuje i snaha o jejich naprostou eliminaci. Sám Albert Einstein, který je často, byť nesprávně, považován za otce této zbraně, bojoval proti jejich existenci a opakovaně vyjadřoval, že dokud lidstvo vlastní zbraň o tak ničivé síle, válka je nevyhnutelná.²³⁸ Mezinárodní společenství opakovaně vyzývá k naprostému jadernému odzbrojení. A tento cíl si nekladou pouze státy nejaderné, ale uznává je i řada ostatních států (viz 7. kapitola). Je zřejmé, že cesta k naprosté eliminaci JZ bude velice dlouhá a neobyčejně komplikovaná. NWPT má být základním kamenem celého procesu. Bohužel však byla přijata, aniž by její text vyhovoval požadavkům jakéhokoliv jaderného či aliančního státu. A právě proto, že není úplně nejzdařilejším právním dokumentem, čelí nyní ostré kritice. Je otázkou, zda bylo její přijetí úspěšné, nebo zda by příležitost zmizela dříve, než by byl vypracován kvalitnější text či zahrnuti další státy. Avšak vzhledem k tomu, že jaderné státy spolu s většinou aliančních států zaujaly zcela odmítavý postoj, se nejeví jako pravděpodobné, že by byly v dohledné době o podmínkách naprostého zákazu JZ ochotné vůbec jednat. Za této situace je tak možné považovat vznik rozsáhlé bezjaderné zóny (viz kapitola 7), obnovení debaty o tomto palčivém tématu a zapojení občanské společnosti za maximum, kterého bylo možné dosáhnout.

Srovnáme-li však NWPT a některé další smlouvy, zjistíme, že ani vývoj bezprostředně po přijetí jiných smluv často nevypadal velmi slibně a byl leckdy pomalejší než v případě NWPT, která má po necelých dvou letech existence 81 podpisů a 35 ratifikací.²³⁹ Oproti tomu např. CTBT trvalo přes rok, než ji ratifikoval teprve druhý stát, a ratifikační procesy doprovázející NPT či Úmluvu o zákazu chemických zbraní byly rovněž pomalejší. NWPT tedy postupuje v tempu relativně obvyklém pro daný typ smluv.²⁴⁰ Stále lze doufat, že NWPT bude mít větší úspěch, než je nyní předpokládáno. Z historie je zřejmé, že i po ne zcela optimistickém začátku

²³⁸ GREEN, Jim. *Nuclear Monitor: Albert Einstein on Nuclear Weapons*. [online]. [cit. 2019-02-15]. 2015. Dostupné také z: https://wiseinternational.org/nuclear-monitor/802/albert-einstein-nuclear-weapons?cfchljschltk=241b3b3c53e389f880ef53a7d97c363c0b1b029f-1581786807-0-AUsvpV1jIJCow07DDB2u7INaaUjoqedi6ibNeGcNkcpuWyoL7Ji5n4q95FBgUzbzSFhctnRtTUNThPqi2qKjh2AexUTBdO4rDsWaTjS1t5ws8WrqG361pWFlhHZFWq90QMXRjJlhTRhj3I1OvJXPynuMKZ3q5v0-lZ40vlgK1jQBgHmSaWjg-UOa8azejH-9HXMqeZFmwbzABUt8n7mORNGxZnn504TP_oVj4nyhxdKqkRcu8nKPAzAR1E_0PeJ7D_aWyPmMQ70VKArfTzbG9wiDlbo_ZVK-DMBKxa3HjS-qvRUTyGmS1yZ5EvbabTVnj8oH88glwIPdsKBzL1fNYvg citováno 15.2.

²³⁹ Aktuální stav: Organizace spojených národů. *Status of the treaty* [online]. [cit. 2020-02-15]. Dostupné také z: <https://disarmament.un.org/treaties/t/tpnw>

²⁴⁰ EAVES, Elizabeth. *Beatrice Fihn explains why nuclear weapons are a scam* [online]. [cit. 2019-02-02]. 2018. Dostupné také z: <https://thebulletin.org/2018/07/beatrice-fihn-explains-why-nuclear-weapons-are-a-scam/>

mohou smlouvy dosáhnout poměrně dobrého výsledku, podobně jako např. *Ottawská úmluva (Úmluva o zákazu použití, skladování, výroby a převodu protipěchotních min)*,²⁴¹ která nakonec dokázala vytvořit nový mezinárodní standard, během několika let způsobila změnu odmítavého postoje více než čtyřiceti významných států a získala značnou podporu.²⁴²

Ti, kteří podporují NWPT, doufají v podobný vývoj a stigmatizaci JZ tak, jako tomu bylo v případě NPT a proliferace JZ, přestože jedinými státy, které se následně vzdaly JZ, byly podle textu NPT státy nejaderné (Bělorusko, Jihoafrická republika, Kazachstán a Ukrajina). K NPT se nakonec připojila i řada dalších nejaderných států, pro něž by bylo relativně snadné JZ získat či vyrobit, jmenovitě Argentina, Austrálie, Brazílie, Chile, Egypt, Japonsko, Německo, Španělsko či Švýcarsko.²⁴³

Nelze však podceňovat fakt, že i v této podobě a se současnými vyhlídkami zakládá rozsáhlou bezjadernou zónu, která doposud nemá obdoby. Zároveň posílila sebevědomí a váhu hlasů států, které proti JZ bojují. Rovněž obnovila prostor pro společenský dialog ohledně akceptovatelnosti existence JZ a znovu oživila kampaň na podporu tzv. „*divestmentu*“ (převodu investičních prostředků především významných institucí jako jsou banky, penzijní fondy, církve nebo univerzity, z jaderně zbrojního průmyslu do jiných odvětví). V první řadě ale vyplnila určitou mezeru ve stávajícím právu, jelikož JZ byly jediným druhem zbraní hromadného ničení, které dosud nebyly předmětem explicitního zákazu.²⁴⁴

Lze opravdu jen těžko říci, jak se bude situace vyvíjet a zda státy, jichž se téma jaderného odzbrojení a nešíření týká v první řadě, budou mít dostatek odvahy na to, aby se přiblížily jejím cílům. Velkou výhodou celého procesu je beze sporu přítomnost nevládních, náboženských a dalších organizací, které jsou schopny informovat a reprezentovat občanskou společnost.

Přestože je možné souhlasit s celou řadou námitek proti této *Smlouvě o zákazu jaderných zbraní*, je třeba neustat ve snažení, aby se mohla stát silnou právní normou, která režim jaderného odzbrojení a nešíření posílí, ne rozvrátí či zbrzdí. Pevně věřím, že lidstvo bude schopno příštím generacím připravit bezstarostnější budoucnost.

²⁴¹ *Convention on the prohibition of use, stockpiling, production and transfer of anti-personnel mines and on their destruction.* 1997. Dostupné také z: [vunog.ch/80256EDD006B8954/\(httpAssets\)/8DF9CC31A4CA8B32C12571C7002E3F3E/\\$file/APLC+English.pdf](http://www.unog.ch/80256EDD006B8954/(httpAssets)/8DF9CC31A4CA8B32C12571C7002E3F3E/$file/APLC+English.pdf)

²⁴² NYSTUEN, Gro, EGELAND, Kjølvs a HUGO, Torbjørn Graff. *The TPNW: Setting the record straight* [online]. [cit. 2019-02-02]. 2018. Dostupné také z: <https://intlaw.no/wp-content/uploads/2018/10/TPNW-Setting-the-record-straight-Oct-2018-WEB.pdf>

²⁴³ NYSTUEN, Gro, EGELAND, Kjølvs a HUGO, Torbjørn Graff. *The TPNW: Setting the record straight.* Tamtéž.

²⁴⁴ NYSTUEN, Gro, EGELAND, Kjølvs a HUGO, Torbjørn Graff. *The TPNW: Setting the record straight.* Tamtéž.

Seznam použitých zdrojů

1. Seznam použité literatury

- BŘÍZA, Vlastislav. *Kontrola, regulace a úprava jaderného zbrojení*. Praha: Karolinum, 2010, str. 77. ISBN 978-80-246-1864-1.
- RIETIKER, Daniel. *Humanization of Arms Control: Paving the way for a World free of Nuclear Weapons*. New York: Routledge, 2017, str. 272-274. ISBN 978-1-138-22542-8
- RIETIKER, Daniel a MOHR, Manfred. *Treaty on the Prohibition of Nuclear Weapons: A short commentary article by article*. str. 8, 9, 11, 12, 14, 17, 20, 21, 23, 24, 27, 30. 2017.
- TŮMA, Miroslav. *Jak dál v jaderném nešíření a odzbrojování*. 1. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2014, str. 25-28, 40. ISBN 978-80-87558-20-1.
- TŮMA, Miroslav. *Mírové využívání jaderné energie, nešíření jaderných zbraní a jaderné odzbrojení*. Ústav mezinárodních vztahů. Praha, 2009. str. 19, 33. ISBN 978-80-86506-77-7.

2. Seznam použitých internetových zdrojů

- 2010 Review Conference of the Parties to the Treaty on the Non-Proliferation of Nuclear Weapons. *Subsidiary Body I: revised Chair's draft action plan in Final Document Volume II, Part III – Document issued at the Conference*. [online]. [cit. 2019-05-17]. New York, 2010, str. 721. Dostupné také z: [https://un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=NPT/CONF.2010/50%20\(VOL.%20II\)](https://un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=NPT/CONF.2010/50%20(VOL.%20II))
- 2015 Review Conference of the Parties to the Treaty on the Non-Proliferation of Nuclear Weapons. *Joint Statement on the Humanitarian Consequences of Nuclear Weapons*. [online]. [cit. 2019-05-26]. New York, 2015. Dostupné také z: https://reachingcriticalwill.org/images/documents/Disarmamentfora/npt/revcon2015/statements/28April_AustriaHumanitarian.pdf
- ACHESON, Ray. *First Committee Monitor 2012 No.5/Final Edition* [online]. [cit. 2019-05-30]. 2012. Dostupné také z: <https://reachingcriticalwill.org/disarmament-fora/unga/2012/fcm/7274-2012-no-5-final-edition>
- ACHESON, Ray a GANDERBERGEN, Mia. *Filling the gap: report from the Vienna conference on the humanitarian impact of nuclear weapons* [online]. [cit. 2019-06-18]. 2014. Dostupné také z: <https://reachingcriticalwill.org/disarmament-fora/hinw/vienna-2014/report>
- ACHESON, Ray a HARRISON, Katherine. *Report from the Nayarit Conference* [online]. [cit. 2019-06-18]. 2014. Dostupné také z: <https://reachingcriticalwill.org/disarmament-fora/hinw/nayarit-2014/report>
- Aktuální stav: Organizace spojených národů. *Status of the treaty* [online]. [cit. 2020-02-15]. Dostupné také z: <https://disarmament.un.org/treaties/t/tpnw>
- Amendment to the Treaty on the Prohibition on Nuclear Weapons proposed by the Netherlands [online]. [cit. 2018-09-30]. 2017. Dostupné také z: <https://nuclearabolition.info/index.php/archive/1052-amendment-to-the-treaty-on-the-prohibition-on-nuclear-weapons>
- Aotearoa Lawyers for Peace. *The ban treaty, transit and national implementation: Drawing on the Aotearoa-New Zealand experience* [online]. [cit. 2018-09-28]. str. 2. 2017. Dostupné

také z: <https://unfoldzero.org/wp-content/uploads/The-ban-treaty-transit-and-national-implementation.pdf>

ARCHER, Colin, COLLIN, Jean-Marie, DELA FONTAINE, Nina, VAN RIET, Rob a WARE Alyn. *Move the Nuclear Weapons Money* [online]. [cit. 2018-09-27]. str. 6. 2016. Dostupné také z: https://unfoldzero.org/wp-content/uploads/pnnd-handbook-nuclear-spending-english_v04.pdf

Atomic Archive. *Broken Arrows: Nuclear Weapons Accidents* [online]. [cit. 2018-11-19]. Dostupné také z: https://atomicarchive.com/Almanac/Brokenarrows_static.shtml

Atomic Archive. *Example Scenarios: New York City Example* [online]. [cit. 2018-11-28]. Dostupné také z: <https://.atomicarchive.com/Example/Example1.shtml>

Atomic Heritage Foundation. *The Atomic Bombing of Hiroshima and Nagasaki* [online]. [cit. 2018-11-06]. Dostupné také z: https://atomicarchive.com/Docs/MED/med_chp10.shtml

Basel Peace Office, Parliamentarians for Nuclear Non-Proliferation and Disarmament, UNFOLD ZERO. *Working paper on prohibiting the financing of nuclear weapons production A/CONF.229/2017/NGO/WP.6*. [online]. [cit. 2018-09-25]. New York, 2017. Dostupné také z: <https://unfoldzero.org/wp-content/uploads/A-CONF.229-2017-NGO-WP.6-Working-paper-on-prohibiting-the-financing-of-nuclear-weapons-production.pdf>

BRIXEY-WILLIAMS, Sebastian. *The Ban Treaty: A big nuclear-weapon-free zone?* [online]. [cit. 2019-03-04]. 2017. Dostupné také z: <https://thebulletin.org/2017/06/the-ban-treaty-a-big-nuclear-weapon-free-zone/>

BRIXEY-WILLIAMS, Sebastian. *The Legal Implications of the Nuclear Ban: Separating Facts from Fiction* [online]. [cit. 2018-09-13]. 2017. Dostupné také z: <https://armscontrolwonk.com/archive/1203288/brixey-williams-on-the-legal-implications-of-the-nuclear-ban/>

BUNN, George a RHINELANDER, John Bassett. *The Right to Withdraw from The NPT: Article X Is Not Unconditional* [online]. [cit. 2019-03-07]. 2005. Dostupné také z: <http://acronym.org.uk/old/dd/dd79/79gbjr.htm>

BUNN, George a RHINELANDER, John Bassett. *NPT Withdrawal: Time for Security Council to Step In* [online]. [cit. 2019-03-07]. Dostupné také z: https://armscontrol.org/act/2005_05/Bunn_Rhinelande

Campaign for Nuclear Disarmament. *Hiroshima and Nagasaki* [online]. [cit. 2018-11-06]. Dostupné také z: <https://cnduk.org/resources/hiroshima-and-nagasaki/>

CARLSON, John. *Are States Boycotting the Nuclear Weapon Ban Negotiations Violating Their NPT Commitments?* [online]. [cit. 2018-09-20]. 2017. Dostupné také z: <https://nti.org/analysis/atomic-pulse/are-states-boycotting-nuclear-weapon-ban-negotiations-violating-their-npt-commitments/>

Conference on Disarmament. *Agenda for the 2012 Session* [online]. [cit. 2018-12-05]. Dostupné také z: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G12/600/85/PDF/G1260085.pdf?OpenElement>

CTBTO Preparatory Commission. *General Overview of the Effects of Nuclear Testing* [online]. [cit. 2018-11-13]. Dostupné také z: <https://ctbto.org/nuclear-testing/the-effects-of-nuclear-testing/general-overview-of-the-effects-of-nuclear-testing/>

EAVES, Elizabeth. *Beatrice Fihn explains why nuclear weapons are a scam* [online]. [cit. 2019-02-02]. 2018. Dostupné také z: <https://thebulletin.org/2018/07/beatrice-fihn-explains-why-nuclear-weapons-are-a-scam/>

EIDE, Espen Barth. *Chair's summary Humanitarian Impact of Nuclear Weapons* [online]. [cit. 2019-05-26]. 2013. Dostupné také z: https://regjeringen.no/en/aktuelt/nuclear_summary/id716343/

EIDE, Stein-Ivar Lothe. *A Ban on Nuclear Weapons: What's in it for NATO?* [online]. [cit. 2019-02-21]. 2014. Dostupné také z: <https://ilpi.org/wp-content/uploads/2014/02/PP05-14-NATO-and-a-BAN.pdf>

ELIAS, Olufemi. *Persistent Objector v: Max Planck Encyclopedia of Public International Law* [online]. [cit. 2018-09-21]. 2006. Dostupné také z: <https://opil.ouplaw.com/view/10.1093/law:epil/9780199231690/law-9780199231690-e1455?prd=EPIL>

Explanation of vote of the Netherlands on text of Nuclear Ban Treaty [online]. [cit. 2018-09-30]. 2017. Dostupné také z: <https://permanentrepresentations.nl/latest/news/2017/07/07/explanation-of-ambassador-lise-gregoire-on-the-draft-text-of-the-nuclear-ban-treaty>

FIHN, Beatrice a Ray ACHESON. *Moving towards a ban on nuclear weapons* [online]. [cit. 2019-05-26]. 2013. Dostupné také z: <https://reachingcriticalwill.org/disarmament-fora/hinw/oslo-2013/conference-report>

First Session of the Preparatory Committee for the 2015 Review Conference of the Parties to the Treaty on the Non-Proliferation of Nuclear Weapons. *Joint Statement on the humanitarian dimension of nuclear disarmament*. [online]. [cit. 2019-05-26]. New York, 2012. Dostupné také z: https://reachingcriticalwill.org/images/documents/Disarmamentfora/npt/prepcom12/statements/2May_IHL.pdf

FUCHS, Dale. *More than 40 years on, Spain revisits a nuclear accident* [online]. [cit. 2018-11-18]. Madrid, 2007. Dostupné také z: <https://theguardian.com/world/2007/jul/02/spain.nuclear>

FRANTA, Benjamin A. *On Divestment, Adopt the Toronto Principle* [online]. [cit. 2018-09-27]. 2016. Dostupné také z: <https://thecrimson.com/article/2016/2/8/franta-divestment-toronto-principle/>

GÓMEZ, Elayne Whyte. *Press conference on the Treaty on the Prohibition of Nuclear Weapons*. [cit. 2018-08-30]. New York, 2017. Dostupné také z: <https://youtube.com/watch?v=lwTExljixSE> (čas 15:02 a dále)

GREEN, Jim. *Nuclear Monitor: Albert Einstein on Nuclear Weapons*. [online]. [cit. 2019-02-15]. 2015. Dostupné také z: https://wiseinternational.org/nuclear-monitor/802/albert-einstein-nuclear-weapons?_cf_chl_jschl_tk__=241b3b3c53e389f880ef53a7d97c363c0b1b029f-1581786807-0-AUsvpV1jIJOcOwo7DDB2u7INaaUjoqedi6ibNeGcNkcpuWyoL7Ji5n4q95FBgUbzSFhctnRtTUNThPqi2qKjh2AexUTBdO4rDsWaTjS1t5ws8WrqG361pWFlhHZFWq90QMXRjJhTRhj31I0vJXPynuMKZ3q5v0-lZ40vlgK1jQBgHmSaWjg-UOa8azejH-9HXMqeZFmwbzABUt8n7mORNGxZnn504TP_oVj4nyhxdKqkRcu8nKPAzAR1E_0PeJ7D_aWyPmMQ70VKArfTzbG9wiDIbo_ZVK-DMBKxa3HjS-qvRUTyGmS1yZ5EvbabTVnj8oH88glwIPdsKBzL1fNYvg

- HARRIES, Matthew. *Nuclear disarmament agreements haven't worked – is there another solution?* [online]. [cit. 2019-02-08]. 2017. Dostupné také z: <https://prospectmagazine.co.uk/magazine/banning-the-bomb-well-all-go-together>
- Hodnotící konference Smlouvy o nešíření jaderných zbraní (2000). *Final Document vol. I NPT/CONF.2000/28* [online]. [cit. 2018-12-11]. New York, 2000. Dostupné také z: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N00/453/64/PDF/N0045364.pdf?OpenElement>
- International Atomic Energy Agency. *Non-Proliferation Treaty*. Dostupné také z: <https://iaea.org/topics/non-proliferation-treaty>
- International Campaign to Abolish Nuclear Weapons. *Australian Labor Party Commits to joining Nuclear Ban Treaty* [online]. [cit. 2019-02-21]. 2018. Dostupné také z: <https://icanw.org/campaign-news/australian-labor-party-commits-to-joining-nuclear-ban-treaty/>
- International Human Rights Clinic. *Nuclear Umbrella Arrangements and the Treaty on the Prohibition of Nuclear Weapons* [online]. [cit. 2019-02-21]. 2018. Dostupné také z: <https://hrp.law.harvard.edu/wp->
- International Physicians for the Prevention of Nuclear War. *Earth-Penetrating Nuclear Weapons, Nuclear Testing, and Depleted Uranium Weapons: Medical Consequences and Implications for NPT Compliance: IPPNW Statement at the 2003 NPT PrepCom* [online]. [cit. 2018-11-09]. Dostupné také z: <https://ippnw.org/statements/2003-earth-penetrating-nuclear-weapons.pdf>
- Joint Press Statement from the Permanent Representatives to the United Nations of the United States, United Kingdom, and France Following the Adoption of a Treaty Banning Nuclear Weapons* [online]. [cit. 2019-03-15]. New York, 2017. Dostupné také z: <https://usun.state.gov/remarks/7892>
- JOYNER, Dan. *Can Five Treaty Violators and Two Non-Parties Keep a Treaty Rule from Becoming a Custom?: A Reply to Roscini* [online]. 2014. Dostupné také z: <https://armscontrollaw.com/2014/05/27/can-five-treaty-violators-and-two-non-parties-keep-a-treaty-rule-from-becoming-custom-a-reply-to-roscini/>
- JOYNER, Dan. *Is the NPT Customary International Law?: A Question Central to the Marshall Islands ICJ Case* [online]. [cit. 2018-09-10]. 2014. Dostupné také z: <https://armscontrollaw.com/2014/05/07/is-the-npt-customary-international-law-a-question-central-to-the-marshall-islands-icj-case/>
- KANE, Angela. *Nuclear-Weapon-Free Zones: Building Blocks for a World Free of Nuclear Weapons* [online]. [cit. 2018-12-28]. 2015. Dostupné také z: <https://unoda-web.s3.amazonaws.com/wp-content/uploads/2015/04/Third-NWFZ.pdf>
- Learn About Nuclear Weapons: Fissile Materials Cut-off Treaty, FCMT* [online]. [cit. 2018-12-28]. 2015. Dostupné také z: <https://laromkarnvapen.se/en/nuclear-weapons-politics/fissile-material/>
- LEBER, Rebecca. *Divestment Won't Hurt Big Oil, and That's OK* [online]. [cit. 2018-09-27]. 2015. Dostupné také z: <https://newrepublic.com/article/121848/does-divestment-work>
- MATZ-LÜCK, Nele. *Max Planck Encyclopedia of Public International Law: Framework Agreements* [online]. [cit. 2019-11-01]. 2011. Dostupné také z: <https://opil.ouplaw.com/view/10.1093/law:epil/9780199231690/law-9780199231690-e703?prd=EPIL>

- Max-Planck Intitute. *World Court Digest* [online]. [cit. 2018-03-23]. Dostupné také z: https://mpil.de/en/pub/publications/archive/wcd.cfm?fuseaction_wcd=aktdat&aktdat=104020501300.cfm
- McKINZIE, Matthew G., COCHRAN, Thomas B., NORRIS, Robert S. a ARKIN, William M. *The US Nuclear Warplan: A Time for Change* [online]. [cit. 2018-11-06]. 2001. str. 28. Dostupné také z: <https://nrdc.org/sites/default/files/us-nuclear-war-plan-report.pdf>
- MEDALIA, Jonathan. *Comprehensive Nuclear-Test-Ban Treaty: Background and Current Developments* [online]. [cit. 2018-11-09]. 2008. Dostupné také z: <https://dtic.mil/dtic/tr/fulltext/u2/a487037.pdf>
- Ministerstvo zahraničí Ruské federace. *Treaty on the Prohibition of Nuclear Weapons 'a mistake' - Russian foreign ministry* [online]. [cit. 2019-03-15]. 2018. Dostupné také z: <https://tass.com/politics/1056868>
- MOON, Ban Ki. *The Secretary-General's five point proposal on nuclear disarmament* [online]. [cit. 2019-05-16]. 2008. Dostupné také z: <https://un.org/disarmament/wmd/nuclear/sg5point/>
- MOON, Ban Ki. Secretary-General's message to the Conference on Disarmament [online]. [cit. 2018-12-05]. Geneva, 2012. Dostupné také z: <https://un.org/sg/en/content/sg/statement/2012-01-24/secretary-generals-message-conference-disarmament-delivered-mr>
- MUKHTZHANOVA, Gaukhar. *The Nuclear Weapons Prohibition Treaty: Negotiations and Beyond* [online]. [cit. 2018-09-28]. [cit. 2019-07-04]. 2017. Dostupné také z: <https://armscontrol.org/act/2017-09/features/nuclear-weapons-prohibition-treaty-negotiations-beyond>
- Nuclear Threat Initiative. *Close Calls with Nuclear Weapons* [online]. [cit. 2018-11-18]. 2018. Dostupné také z: <https://nti.org/analysis/articles/close-calls/>
- Nuclear Threat Initiative. *Conference on Disarmament: Overview* [online]. [cit. 2018-12-05]. 2018. Dostupné také z: <https://nti.org/learn/treaties-and-regimes/conference-on-disarmament/>
- Nuclear Threat Initiative. *Nuclear Threat: Despite Progress, the Nuclear Threat Is More Complex and Unpredictable than Ever* [online]. [cit. 2018-11-28]. 2015. Dostupné také z: <https://.nti.org/learn/nuclear/>
- Nuclear Threat Initiative. *Understanding the New Nuclear Weapon Ban* [online]. [cit. 2019-03-04]. 2017. Dostupné také z: <https://nti.org/analysis/articles/understanding-new-nuclear-weapons-ban/>
- Nuclear Weapon Archive. *Britain's Nuclear Weapons: The Current British Arsenal* [online]. [cit. 2018-11-28]. 2001. Dostupné také z: <https://nuclearweaponarchive.org/Uk/UKArsenalRecent.html>
- NYSTUEN, Gro, EGELAND, Kjølsv a HUGO, Torbjørn Graff. *The TPNW: Setting the record straight* [online]. [cit. 2019-02-02]. 2018. Dostupné také z: <https://intl.no/wp-content/uploads/2018/10/TPNW-Setting-the-record-straight-Oct-2018-WEB.pdf>
- O'NEIL, Teresa. *Rethinking the Lotus Principle: New Perspective on the Kosovo Advisory Opinion* [online]. [cit. 2018-09-30]. Lund, 2017. Dostupné také z: <https://lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordId=8911582&fileId=8911586>

Organizace spojených národů. *Decision 3: Extension of the Treaty on the Non-Proliferation of Nuclear Weapons* [online]. [cit. 2018-12-11]. New York, 1995. Dostupné také z: https://unoda-web.s3-accelerate.amazonaws.com/wp-content/uploads/assets/WMD/Nuclear/1995-NPT/pdf/NPT_CONF199503.pdf

Organizace spojených národů. *International Day for the Total Elimination of Nuclear Weapons September 26* [online]. [cit. 2018-11-09]. Dostupné také z: <https://un.org/en/events/nuclearweaponelimination/>

Organizace spojených národů. *Nuclear Non-Proliferation Treaty Being Used as 'Cover' by Four States for Development of Weapons Programmes, Preparatory Committee Told* [online]. [cit. 2018-12-11]. 2004. Dostupné také z: <https://un.org/press/en/2004/dc2921.doc.htm>

Organizace spojených národů. *Nuclear-Weapon-Free Zones* [online]. [cit. 2018-12-28]. Dostupné také z: <https://un.org/disarmament/wmd/nuclear/nwfz/>

Organizace spojených národů. *Treaty on the Non-Proliferation of Nuclear Weapons: Status of the Treaty* [online]. [cit. 2018-12-11]. Dostupné také z: <https://disarmament.un.org/treaties/t/npt>

PANNIER, Bruce. *60 Years After First Soviet Nuclear Test, Legacy Of Misery Lives On In Kazakhstan* [online]. [cit. 2018-11-13]. 2009. Dostupné také z: https://rferl.org/a/Sixty_Years_After_First_Soviet_Nuclear_Test_Legacy_Of_Misery_Lives_On/1809712.html

Papež František. *Message of His Holiness Pope Francis on the occasion of the Vienna conference on the humanitarian impact of nuclear weapons* [online]. [cit. 2019-06-18]. Vatikán, 2014. Dostupné také z: https://w2.vatican.va/content/francesco/en/messages/pont-messages/2014/documents/papa-francesco_20141207_messaggio-conferenza-vienna-nucleare.html

PAULUS, Andreas L. a MÜLLER, Jörn. *Security Council Resolution 1718 on North Korea's Nuclear Test* [online]. [cit. 2020-03-22]. 2006. Dostupné také z: <https://asil.org/insights/volume/10/issue/29/security-council-resolution-1718-north-koreas-nuclear-test>

PECHTER, Oliver. *Sweeden just got a strange warning from Trump* [online]. [cit. 2019-03-04]. 2017. Dostupné také z: <https://nordic.businessinsider.com/sweden-just-got-a-strange-warning-from-trump-2017-9/>

PERKOVICH, George. *The Nuclear Ban Treaty: What Would Follow?* [online]. [cit. 2018-09-21]. 2017. Dostupné také z: <https://carnegieendowment.org/2017/05/31/nuclear-ban-treaty-what-would-follow-pub-70136>

Pracovní skupina s otevřeným koncem (OEWG). *Elements for a treaty banning nuclear weapons A/AC.286/WP.14*. [online]. [cit. 2018-09-25]. Ženeva, 2016. Dostupné také z: <https://undocs.org/A/AC.286/WP.14>

Pracovní skupina s otevřeným koncem (OEWG). *Report of the Open-ended Working Group to develop proposals to take forward multilateral nuclear disarmament negotiations for the achievement and maintenance of a world without nuclear weapons* [online]. [cit. 2019-05-30]. Ženeva, 2013. Dostupné také z: <https://reachingcriticalwill.org/images/documents/Disarmament-fora/OEWG/Documents/finalreport.pdf>

Pracovní skupina s otevřeným koncem. *Report of the Open-ended Working Group taking forward multilateral nuclear disarmament negotiations* [online]. [cit. 2019-06-18]. Ženeva,

2016. Dostupné také z: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N16/276/39/PDF/N1627639.pdf?OpenElement>

Preparatory Commission for the Comprehensive Nuclear-Test-Ban Treaty. *Status of signature and ratification* [online]. [cit. 2018-12-28]. Dostupné také z: <https://ctbto.org/the-treaty/status-of-signature-and-ratification/>

Press Statement on the Treaty on the Prohibition of Nuclear Weapons (Nuclear Weapons Ban Treaty) [online]. [cit. 2019-03-15]. Islamabad, 2017. Dostupné také z: [https://mofa.gov.pk/pr-details.php?mm=NTE5MA,,](https://mofa.gov.pk/pr-details.php?mm=NTE5MA,)

POTOČNÝ, Miroslav. *Otázka legality hrozby nebo použití jaderných zbraní v: Czech Journal of International Relations*, Vol 34, No 1 [online]. [cit. 2019-01-14]. str. 97 - 105. 1999. ISSN 2570-9429. Dostupné také z: <https://mv.iir.cz/issue/view/104>

Rada delegátů Červeného kříže a Červeného půlměsíce. *Rezoluce: Úsilí o odstranění jaderných zbraní*. [online]. [cit. 2019-05-17]. Ženeva, 2011. Dostupné také z: https://cervenykriz.eu/cz/mhp_zakazy/rez-nuklear-Geneve_2011.pdf

RAPILLARD, Pascal. *Humanitarian disarmament v: Journal of Conventional Weapons Destruction*, vol. 15, str. 39 [online]. [cit. 2019-18-30]. MU Scholarly Commons, 2011. Dostupné také z: <https://commons.lib.jmu.edu/cisr-journal/vol15/iss1/13/>

Reaching Critical Will. *Conference on Disarmament* [online]. [cit. 2018-12-05]. Dostupné také z: <https://reachingcriticalwill.org/disarmament-fora/others/cd>

Response by the Official Spokesperson to a media query regarding India's view on the Treaty to ban nuclear weapons [online]. [cit. 2019-03-15]. New Delhi, 2017. Dostupné také z: <https://mea.gov.in/media-briefings.htm?dtl/28628>

RIETIKER, Daniel. *New Hope for Nuclear Disarmament or “Much Ado About Nothing?”: Legal Assessment of the New “Treaty on the Prohibition of Nuclear Weapons” and the Joint Statement by the USA, UK, and France Following its Adoption*. [online]. [cit. 2018-09-31]. 2017. Dostupné také z: <https://harvardilj.org/2017/12/new-hope-for-nuclear-disarmament-or-much-ado-about-nothing-legal-assessment-of-the-new-treaty-on-the-prohibition-of-nuclear-weapons-and-the-joint-statement-by-the/>

RIETIKER, Daniel. *Some Thought on Article VI NPT and its Customary Nature* [online]. [cit. 2018-09-17]. 2014. Dostupné také z: <https://armscontrollaw.com/2014/06/10/some-thoughts-on-article-vi-npt-and-its-customary-nature/>

ROBERTS, Brad. *Bant he Bomb? Or Bomb the Ban? Next Steps on the Ban Treaty* [online]. [cit. 2019-11-01]. 2018. Dostupné také z: <https://europeanleadershipnetwork.org/wp-content/uploads/2018/03/180322-Brad-Roberts-Ban-Treaty.pdf>

ROBOCK, Alan a TOON, Brian. *Self- assured destruction: The climate impact of nuclear war*. [online]. [cit. 2018-11-30]. 2016. Dostupné také z: <https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/0096340212459127>

ROSCINI, Marco. *My thoughts on the customary status of Article VI of the NPT* [online]. [cit. 2018-09-20]. 2014. Dostupné také z: <https://armscontrollaw.com/2014/05/27/my-thoughts-on-the-customary-status-of-article-vi-of-the-npt/>

Scottish Campaign for Nuclear Disarmament. *Trident: Britain's Weapons of Mass Destruction* [online]. [cit. 2018-11-28]. Dostupné také z: <https://banthebomb.org/archives/wmd/ch4mosc.htm>

Severoatlantická aliance. *Strategic Concept for the Defence and Security of the Members of North Atlantic Treaty Organization* [online]. [cit. 2019-02-21]. Lisabon, 2010. Dostupné také z: https://nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/pdf_publications/20120214_strategic-concept-2010-eng.pdf

SHEPHARD, Alex. *Here's A List Of Every Time Someone Lost Control Of Their Nukes* [online]. [cit. 2018-11-18]. Melville House, 2013. Dostupné také z: <https://businessinsider.com/list-of-broken-arrow-nuclear-accidents-2013-5>

SLOANE, Robert D. *The Cost of Conflation: Preserving the Dualism of Jus ad Bellum and Jus in Bello in the Contemporary Law of War* [online]. [cit. 2020-03-24]. The Yale Yearbook of International Law vol. 34: 47, str. 92. Dostupné také z <https://digitalcommons.law.yale.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1352&context=yjil>

STEELE, Jonathan. Stanislav Petrof obituary: Cold war Soviet commander whose cool response to reports of a US missile attack was pivotal in averting nuclear war [online]. [cit. 2018-11-18]. 2017. Dostupné také z: <https://theguardian.com/world/2017/oct/11/stanislav-petrov-obituary>

Stokholm International Peace Research Institute. *Modernization of world nuclear forces continues despite overall decrease in number of warheads: New SIPRI Yearbook out now* [online]. [cit. 2020-02-25]. 2019. Dostupné také z: <https://sipri.org/media/press-release/2019/modernization-world-nuclear-forces-continues-despite-overall-decrease-number-warheads-new-sipri>

SUBRITZKY, Monika. *An Analysis of the Treaty on the Prohibition of Nuclear Weapons in Light of its Form as a Framework Agreement* [online]. [cit. 2019-10-20]. 2019. Dostupné také z: http://gojil.eu/issues/92/92_article_subritzky.pdf

TANIGUCHI, Sumiteru. *Hibakusha Statement: Humans Cannot Coexist with Nuclear Weapons* [online]. [cit. 2019-05-16]. New York, 2010. Dostupné také z: <https://un.org/en/conf/npt/2010/pdf/japanconfederation.pdf>

THAKUR, Ramesh. *The Nuclear Ban Treaty: Recasting a Normative Framework for Disarmament* [online]. [cit. 2018-08-31]. 2017. Dostupné také z: https://cndpindia.org/wp-content/uploads/2017/12/TWQ_Winter-2018_Thakur.pdf

The Economic Times. *China harps on NPT as P5 members meet to discuss nuclear non-proliferation* [online]. [cit. 2018-09-13]. 2019. Dostupné také z: <https://economictimes.indiatimes.com/news/defence/china-harps-on-npt-as-p5-members-meet-to-discuss-nuclear-non-proliferation/articleshow/67756757.cms?from=mdr>

The New York Times. *Trump's Nuclear Arsenal* [online]. [cit. 2018-11-28]. 2017. Dostupné také z: <https://nytimes.com/interactive/2017/10/26/opinion/trump-nuclear-arsenal.html>

The Nuclear Weapon Archive. *Big Ivan, The Tsar Bomba ("King of Bombs"): The World's Largest Nuclear Weapon* [online]. [cit. 2018-11-13]. 2007. Dostupné také z: <https://nuclearweaponarchive.org/Russia/TsarBomba.html>

Treasa Dunworth. *Strengthening the NPT: International Law and Effective Measures for Nuclear Disarmament* [online]. [cit. 2018-08-29]. Auckland, 2015. Dostupné také z: <https://converge.org.nz/pma/NZ-161015.pdf>

UNFOLD ZERO. *Ban treaty should prohibit nuclear weapons financing!* [online]. [cit. 2018-09-25]. 2017. Dostupné také z: <https://unfoldzero.org/unfold-zero-ban-treaty-should-prohibit-nuclear-weapons-financing/>

Valné shromáždění OSN. *Full voting results on UN Resolution L.41*. 2016. [online]. [cit. 2018-09-21]. Dostupné také z: <http://icanw.org/campaign-news/results/>

Výsledky hlasování dostupné z: <https://gafc-vote.un.org/UNODA/vote.nsf/511260f3bf6ae9c005256705006e0a5b/e0a1c9a46590adde852580b8005484da?OpenDocument>

Výsledky hlasování dostupné z: <https://reachingcriticalwill.org/images/documents/Disarmament-fora/nuclear-weapon-ban/documents/voting-record.pdf>

WARD, Alex. *This is exactly how a nuclear war would kill you* [online]. [cit. 2018-11-30]. 2018. Dostupné také z: <https://vox.com/future-perfect/2018/10/19/17873822/nuclear-war-weapons-bombs-how-kill>

WARE, Alyn. *The Ban Treaty and the Nuclear-Armed States: From Irrelevant to a Game-Changer* [online]. [cit. 2019-02-10]. 2017. Dostupné také z: <https://nuclearabolition.info/index.php/1053-the-ban-treaty-and-the-nuclear-armed-states-from-irrelevance-to-a-game-changer>

WARE, Alyn. *UN Human Rights' Committee concludes that the threat or use of nuclear weapons violates the right to life* [online]. [cit. 2019-03-15]. 2018. Dostupné také z: <https://unfoldzero.org/un-human-rights-committee-condemns-the-threat-or-use-of-nuclear-weapons-and-other-wmd/>

WARE, Alyn. *UN nuclear ban treaty negotiations: transit, threat and nuclear weapons financing* [online]. [cit. 2018-09-28]. 2017. Dostupné také z: <https://unfoldzero.org/un-nuclear-ban-treaty-negotiations-transit-threat-and-nuclear-weapons-financing/>

WRIGHT, Tim. *A convention: the 'new start' we really need in: Towards Nuclear Abolition: A Report by the International Campaign to Abolish Nuclear Weapons* [online]. [cit. 2019-05-16]. June 2010, str. 26. Dostupné také z: <https://icanw.org/wp-content/uploads/2012/08/nptrevcon2010.pdf>

WRIGHT, Tim. *Impetus for real action, not an excuse for inaction in: Towards Nuclear Abolition: A Report by the International Campaign to Abolish Nuclear Weapons* [online]. [cit. 2019-05-17]. 2010. str. 41. Dostupné také z: <https://icanw.org/wp-content/uploads/2012/08/nptrevcon2010.pdf>

WRIGHT, Tim. *No more Hiroshimas, no more Nagasakis* [online]. [cit. 2019-05-16]. 2015, str. 6. Dostupné také z: <https://news.un.org/en/story/2015/08/505812-no-more-hiroshimas-no-more-nagasakis-ban-declares-anniversary-atomic-bombing>

WRIGHT, Tim. *Outlawing the most destructive weapons of all in: Towards Nuclear Abolition: A Report by the International Campaign to Abolish Nuclear Weapons* [online]. [cit. 2019-05-16]. 2010, str. 14. Dostupné také z: <https://icanw.org/wp-content/uploads/2012/08/nptrevcon2010.pdf>

WRIGHT, Tim. *The momentum builds for nuclear abolition in: Towards Nuclear Abolition: A Report by the International Campaign to Abolish Nuclear Weapons* [online]. [cit. 2019-05-16]. 2010, str. 2-4. Dostupné také z: <https://icanw.org/wp-content/uploads/2012/08/nptrevcon2010.pdf>

WRIGHT, Tim. *Towards Nuclear Abolition: Considering disarming, but not any time soon?* [online]. [cit. 2019-05-17]. 2010, str. 32. Dostupné také z: <https://slmk.org/wp-content/uploads/RevCon2010.pdf>

YEO, Sophie. *The U.S. forced Bikini Islanders to deal with nuclear tests and climate change. Now, it's walking away* [online]. [cit. 2018-11-013]. 2018. Dostupné také z: <https://grist.org/article/the-u-s-forced-bikini-islanders-to-deal-with-nuclear-tests-and-climate-change-now-its-walking-away/>

3. Seznam použitých mezinárodně právních dohod, rezolucí a deklarácí OSN

Joint Declaration of South and North Korea on the Denuclearization of the Korean Peninsula. 1992.

Komise OSN pro lidská práva. General comment No. 36 (2018) on article 6 of the International Covenant on Civil and Political Rights, on the right to life. New York, 2018.

New Zealand Nuclear Free Zone, Disarmament and Arms Control Act 1987. Wellington, 1987.

Comprehensive Nuclear-Test-Ban Treaty. New York, 1996.

Convention on the prohibition of use, stockpiling, production and transfer of anti-personnel mines and on their destruction. 1997.

Draft Convention on the Prohibition of Nuclear Weapons A/CONF.229/2017/CRP.1. New York, 2017.

Charta Organizace spojených národů. čl. 26. San Francisco, 1945.

Mezinárodní pakt o občanských a politických právech. New York, 1966.

Treaty on the Non-Proliferation of Nuclear Weapons. New York, 1968.

Rada bezpečnosti OSN. *Resolution S/RES/1718*. New York, 2006.

Severoatlantická aliance. *The North Atlantic Treaty*. Washington D.C., 1949.

Úmluva o zákazu použití kazetové munice. Oslo, 2008.

Valné shromáždění OSN. Declaration on the Prohibition of the Use of Nuclear and Thermo-Nuclear Weapons. New York, 1961.

Valné Shromáždění OSN. *Resolution A/C.1/71/L.41*. New York, 2016.

Valné shromáždění OSN. *Resolution A/RES/46/37D*. New York, 1961.

Valné shromáždění OSN. *Resolution A/RES/67/56*. New York, 2012.

Valné shromáždění OSN. *Resolution A/RES/49/75*. New York, 1994.

Valné shromáždění OSN. Resolution A/RES/68/51: United action towards the total elimination of nuclear weapons - Recorded Vote by General Assembly. New York, 2013.

Valné shromáždění OSN. *Resolution A/RES/70/33*. New York, 2015.

Valné shromáždění OSN. *Resolution A/RES/71/258*. New York, 2013.

Valné shromáždění OSN. Resolutions adopted on the reports of the first committee A/RES/1(I). New York, 1946.

Valné shromáždění OSN. Resolutions and Decisions Adopted by the General Assembly during its Tenth Special Session - Official Records: Tenth Special Session Supplement No. 4 (A/S-10/4). New York, 1978.

Vídeňská úmluva o smluvním právu, čl. 30, čl. 59. Vídeň, 1969.

4. Seznam použité judikatury

CANÇADO TRINDADE, Antônio Augusto. Dissenting Opinion of Judge Cançado Trindade v případě: Negotiations relating to Cessation of the Nuclear Arms Race and to Nuclear Disarmament. Haag, 2016.

KOROMA, Abdul D. *Dissenting opinion of Judge Koroma* k poradnímu posudku Mezinárodního soudního dvůra ohledně legality hrozby a použití jaderných zbraní.

Mezinárodní soudní dvůr. Case Concerning Military and Paramilitary Activities in and against Nicaragua. Haag, 1986.

Mezinárodní soudní dvůr. *Diplomatický azyl*. Haag, 1950.

Mezinárodní soudní dvůr. Legality of Threat and Use of Nuclear Weapons: Advisory Opinion of 8 July 1996. Haag, 1996.

Mezinárodní soudní dvůr. *Nuclear Test Case (Australia v. France)* odst. 43. Haag, 1974.

Mezinárodní soudní dvůr. Obligations Concerning Negotiations Relating to Cessation of the Nuclear Arms Race and to Nuclear Disarmament (Marshall Islands v. United Kingdom – Preliminary Objection: Reply of the Marshall Islands to the question put by Judge Cançado Trindade at the end of public sitting of 16 March 2016 at 3 p.m. Haag, 2016.

Mezinárodní soudní dvůr. *Pevninská mělčina Severního moře*. Haag, 1969.

Mezinárodní soudní dvůr. *Rybolovný případ*. Haag, 1951.

Smlouva o zákazu jaderných zbraní

Abstrakt

Problematika jaderného odzbrojení trápí lidstvo od samého počátku existence těchto zbraní, které představují trvalé ohrožení celého světa. Jejich účinek nelze limitovat pouze na kombatanty, naopak je zcela jisté, že by díky případnému použití či pouhému selhání techniky zemřelo nebo trpělo obrovské množství civilního obyvatelstva. Kromě něho by bylo zdevastováno životní prostředí a infrastruktura, došlo by ke změnám podnebí a dalším katastrofickým následkům. Žádný stát na světě není připraven na takovou situaci reagovat, a to tím spíše, pokud by byla tak zásadním způsobem narušena jeho ekonomická situace. O následcích, jež jsou jaderné zbraně způsobilé vyvolat, pojednává první kapitola této práce. Kapitola druhá se věnuje dosažené úrovni právní úpravy v oblastech jaderného odzbrojení a nešíření. Třetí kapitola mapuje procesy doprovázející vznik Smlouvy o zákazu jaderných zbraní z roku 2017, která si klade za cíl dosáhnout naprosté eliminace jaderných zbraní. Samotný text smlouvy včetně jeho nedostatků analyzuje kapitola čtvrtá. Navazující kapitola pátá rozebere, proč je nutné na Smlouvu o zákazu jaderných zbraní nutně pohlížet „pouze“ jako na úmluvu rámcovou, a rovněž probere návrhy ustanovení, které v závěrečném textu nebyly zahrnuty. Šestá kapitola se věnuje problematice mezinárodně právního obyčeje v dané oblasti a také vztahu nově vzniklé smlouvy a již existujících smluv zabývajících se touto tematikou. Poslední kapitola sedmá zhodnotí současné pozice jednotlivých skupin států (jaderné, nejaderné, alianční) a jejich možnosti, jak situaci jaderných zbraní řešit.

Klíčová slova: Smlouva o zákazu jaderných zbraní, jaderné odzbrojení, jaderné zbraně

Treaty on the Prohibition of Nuclear Weapons

Abstract

The world has been concerned with the problem of nuclear disarmament since their first use in 1945, as they represent a consistent danger to all humankind. Effects of use or mere failure of technical facilities cannot be limited only to combatants. On the contrary, it is certain that in such case an overwhelming number of people would die and suffer. Apart from that, environment and infrastructure would be devastated, there would be serious climate changes and other catastrophic consequences. No country in the world is ready to face such a situation and to react adequately, especially when its economy has been severely harmed. Possible consequences of the use of nuclear weapons are addressed in the first chapter of this thesis. Second chapter explores already achieved level of legal regulation in areas of nuclear disarmament and non-proliferation. In the third chapter the process of creation of Treaty on Prohibition of Nuclear Weapons from 2017, which aims at total elimination of nuclear weapons, is mapped in detail. Text of the Treaty itself including its flaws is analysed in chapter four. Following chapter five explains, why Treaty must be perceived “only” as a framework agreement, and goes through suggested provisions, which were not included in the final text. Chapter six is dealing with the matter of customary international law in this area and also with relationship of the new Treaty with other key treaties. Lastly, chapter seven assesses current positions of three different groups of countries (nuclear, non-nuclear, countries “under nuclear umbrella”) and their options when dealing with current situation.

Key words: Treaty on the Prohibition of Nuclear Weapons, nuclear disarmament, nuclear weapons